

POLITI HØGSKOLEN

Forsvarets bistand til politiet på Gardermoen under covid-19 pandemien

- En diskursanalytisk studie av legitimering av bistanden i den offentlige debatten

Liv Keiser Richter Melby

Master i politivitenskap

Kull 2017

Sammendrag

Legitimitet er viktig for en rekke institusjoner for å opprettholde tillit. Legitimitet påvirker også viljen til å samarbeide. For politiet er dette viktig for å få samfunnet til å samarbeide slik at minst mulig makt blir brukt under deres oppdrag. Noen oppdrag løser politiet med bistand fra Forsvaret. Lenge fikk politiet bistand fra Forsvaret ulovfestet og det har vært sterke meninger mot å bruke Forsvaret. I 2015 ble Forsvarets bistand til politiet lovfestet, og det foreligger god forskning rundt de juridiske rammene for bistand. Det er derimot lite forskning rundt hva som ansees som legitim bistand.

Gjennom nyhetsartikler har jeg undersøkt hvordan legitimeringen av bistanden skjer i den offentlige debatten. I perioden jeg undersøkte, 12. mars 2020 til 31. mai 2020, fant jeg ut at bistanden bidro til en konflikt. Kjernens konflikt gikk ut på at vektere hevdet at Forsvarets bistand førte til at vektere ble permittert. Vekterne mente de kunne utføre oppdraget Forsvaret hadde fått. I et diskursteoretisk perspektiv fant jeg ut at bistanden ble legitimert på ulikt vis gjennom konflikten. I starten var det nasjonale interesser som ble brukt for å legitimere bistanden. Da reisende fra utlandet kom til Gardermoen ble Forsvarets tilstedeværelse legitimert med alvoret Forsvaret representerte i krisen. Under konfliktens toppunkt ble politimesteren sitert på at det er prosedyre å be Forsvaret om bistand. I avslutningen av bistanden ble bistanden evaluert som helt nødvendig.

Funnene mine tyder på at legalitet og gjensidig støtte står sterkt i bistandsdiskursen. Dette kan virke hemmende da andre mulige og lovlige løsninger blir vurdert sekundært. Videre tyder funnene på at politiets primære samarbeidspartner er Forsvaret, og at dette i et diskursperspektiv kan virke begrensende i oppdragsløsningen da andre hensiktsmessige aktører blir fortrenget.

Abstract

Legitimacy is crucial for a number of institutions to maintain trust. Legitimacy also affects the willingness to cooperate. For the police, this is important in order to get society to cooperate so that the least possible force is used during their mission. Some assignments are solved by the police with assistance from the Armed Forces. For a long time, although lacking legislation, the police received assistance from the Armed Forces. There have been strong opinions against using the Armed Forces in assisting the police. In 2015, the Armed Forces' assistance to the police was legislated, and there are rich research materials on the legal framework for this assistance. On the other hand, there is little research on what is considered legitimate assistance.

Through news articles, I have examined how the legitimization of the assistance takes place in the public debate. In the period I investigated, 12 March 2020 to 31 May 2020, I found that development assistance contributed to a conflict. The core of the conflict was that security guards claimed that the Armed Forces' assistance led to security guards being laid off. The guards were determined they could carry out the assignment the Armed Forces had been given. From a discourse theoretical perspective, I found that the assistance was legitimized in different ways through the conflict. Initially, national interests were used to legitimize development assistance. When travelers from abroad came to Gardermoen, the Armed Forces' presence was legitimized with the seriousness the Armed Forces represented in the crisis. During the climax of the conflict, the chief of police was quoted as saying that it is a procedure to ask the Armed Forces for assistance. At the end of the assistance, the assistance was evaluated as necessary.

My findings indicate that legality and mutual support is strong in the assistance discourse. This may have an inhibiting effect when other possible and legal solutions are considered secondarily. Furthermore, the findings indicate that the police's primary partner is the Armed Forces, and that from a discourse perspective this may have a limiting effect on the assignment solution as other appropriate actors are displaced.

Forord

Masteroppgavens innlevering avslutter en lærerik og spennende masterutdanning over 4 år. Det er vemodig å skulle være ferdig, og jeg har lært mye i faglige diskusjoner med studentene under utdanningen. Det har tidvis vært krevende å skrive en masteroppgave med et svangerskap, og en påfølgende barselperiode uten å ha tatt fri fra studiene, og dette hadde ikke gått uten en smule naivitet. «Dette har jeg ikke gjort før, så det får jeg sikkert til».

Det er mange jeg må takke for å ha hatt troen på meg og støttet meg underveis i masteroppgaveskrivingen. En spesiell takk går til studievenninne Pam Victoria. Hun har støttet meg hele veien og vi har hatt mange gode faglige diskusjoner. Uten deg hadde ikke dette gått! Takk til lærere og kursansvarlige som har lagt studiene til rette med ei lita på slep. Spesielt takk til Nina Jon som med største selvfølge skulle ha med min krabbende og til tider høylytte datter på 4 måneder inn i klasserommet. Uten mannen min hadde heller ikke dette masteroppgaveprosjektet gått. Du har tatt mange turer ut av huset i regnet for å finne en lekeplass til datteren vår, slik at jeg har kunnet sitte i ro hjemme og skrive.

Jenny Lundgaard, har vært en helt suveren veileder. Faglig sterk, vittige kommentarer og helt ærlige tilbakemeldinger på arbeidet mitt. Sånne som henne kommer sjeldent! Må også takke Kai Spurkland for å ha tatt seg tid til faglige diskusjoner og gitt meg retning i masteroppgaven, det setter jeg pris på!

Oslo, 2021

Innholdsfortegnelse

<i>Sammendrag</i>	3
<i>Abstract</i>	4
<i>Forord</i>	5
1. Innledning	9
<i>Problemstilling og forskningsspørsmål</i>	10
<i>Avgrensning</i>	11
<i>Oppgavens struktur - kart for videre lesning</i>	12
2. Legitimitet	13
<i>Legitimitet av politiet</i>	13
Legitimitet av politiet i England og Wales	14
Viktigheten av prosessrettferdighet	16
3. Bakgrunn og kunnskapsstatus – Forsvarets bistand til politiet	17
<i>Sivilt-militært samarbeid og totalforsvarskonseptet</i>	17
<i>Kriser og krisehåndtering</i>	17
Prinsipper for krisehåndtering	18
<i>Bistandsdiskursen</i>	20
Forsvarets bistand til politiet i et historisk perspektiv	20
Motvilje fra samfunnet mot Forsvarets bistand	20
Motvilje fra Forsvaret for å bistå politiet	21
Gradvis oppmykning	22
Lang prosess for å lovhjemle Forsvarets bistand til politiet	23
Kjennetegn ved bistandsdiskursen	25
<i>Vekteres posisjon i krisehåndteringsfeltet</i>	27
<i>Lovlig bistand under covid-19 pandemien</i>	29
Lovlig bistand, men er det klokt?	30
4. Teoretisk grunnlag - Diskursanalyse	31
Diskursanalyse	31
Hvordan oppstår en diskurs?	32
Hva opprettholder og utvikler diskursen	32

Thomas-teoremet	33
Diskursteoretiske perspektiver	33
Laclau og Mouffes diskursteori	33
5. Metode.....	35
<i>Forskningsdesign og metode</i>	35
Diskursteoretiske perspektiv	36
Hvorfor nyhetsartikler?	37
Utvalg av nyhetsartikler	38
Aviser som er med i utvalget	38
Periode	39
Perspektiver i analysen.....	39
<i>Fremgangsmåte analysen</i>	40
Første steg og andre steg: Bli kjent med materialet og kode	41
Tredje steg og fjerde steg: Overordnede temaer og gå gjennom temaene kritisk.....	43
Femte og sjette steg: Navngi temaene og skrive resultatene	44
<i>Metode- og kildekritikk</i>	44
Pålitelighet	44
Gyldighet.....	45
Generalisering	45
Transparens	45
Refleksivitet	46
<i>Forskningsetiske forhold</i>	48
6. Mediediskursen	50
<i>Tidslinje</i>	51
<i>Diskursens kontekst</i>	54
Periode 1 – Nye tiltak som må iverksettes og Forsvaret bistår kommunen	54
Periode 2 – indre schengenkontroll og hjemreisende	57
Periode 3 – regjeringens tiltak fører til permitteringer	59
Periode 4 – flytrafikken redusert og bistanden avsluttes	60
Oppsummering.....	60
<i>Utvikling i mediediskursen</i>	61
Periode 1 – stille før stormen	61
Periode 2 – bølger i vente	65
Periode 3 – Full storm og kamp om vekternes rolle	71
Periode 4 – Stille etter stormen og stabilisering av diskursen	78
<i>Oppsummering mediediskursen</i>	81

7. Avsluttende diskusjon.....	82
Forsvarets posisjon som samarbeidsaktør.....	82
Forsvaret posisjon som politiets samarbeidspartner er formalisert.....	82
Kriser krever nye løsninger.....	84
Stormer når samfunnet opplever at deres legitime krav blir overkjørt	85
<i>Oppsummering.....</i>	86
Litteraturliste	87
<i>Oversikt over nyhetsartikler brukt i analysen.....</i>	92
<i>Vedlegg 1.</i>	95

1. Innledning

Denne oppgaven undersøker legitimeringen av Forsvarets bistand til politiet. Grensen for når og hvordan Forsvaret kan brukes mot statens egne borgere har vært gjenstand for debatt opp igjennom historien. Flere beskriver hvordan Menstadslaget påvirket bistandsdiskursen i lang tid (Bjerga, 2019; Ellefsen, 2020; Heieraas, 2020). I 1931 under Menstadslaget flyttet forsvarsministeren et gardekompani på 145 mann fra Oslo til Skien, og satt inn fire marinefartøy for å løse opp demonstrasjoner for bedre arbeidsvilkår. Arbeidsdemonstrantene gav opp uten konfrontasjon, men det viktigste var inntrykket av at regjeringen truet med å bruke Forsvaret mot borgere i fredstid som for mange hadde legitime krav om forbedrede arbeidsvilkår. Dette førte til at det ble en lang periode der regjeringen var forsiktig med å bruke Forsvaret mot egen befolkning, og politiet ble rustet opp for å håndtere utfordringer med et eget statspoliti. Den dominerende oppfatningen av Menstadslaget som lite legitim bruk av Forsvaret hang lenge igjen i bistandsdiskursen.

89 år senere i 2020 bistår Forsvaret politiet på Gardermoen flyplass med indre schengenkontroll under covid-19-pandemien. Regjeringens smittereduserende tiltak fører til at flere arbeidstakere blir permitterte. Flytrafikken går kraftig ned og vektere på flyplassen blir permittert, samtidig som soldater benyttes til å veilede reisende. Etter noen uker begynner vektere å protestere og i media stiller vektere spørsmålet «hvorfors brukes Forsvaret til oppgaver vi kunne gjort?».

I politiets oppdragsløsning kan de benytte seg av eksterne ressurser, som Forsvaret, men også vektere. Grensen for hva politiet legalt kan gjøre og for hva som oppleves legitimt er ikke alltid likt. Det som er legalt altså lov å gjøre, oppleves ikke alltid legitimt. Max Weber (Fivelsdal, 2000) beskriver legitimitet som at noe er bredt akseptert, enten for det er godkjent i lov eller fordi det av andre grunner anses rettmessig eller rettferdig. Ofte kan det som har sterk støtte i folkemeningen bli ansett som legitimt, selv om det ikke alltid vil gjelde. Videre beskrives autoritet som legitimert makt, en plikt til å adlyde som ikke vekker motforestilling, fordi den anses rettmessig.

Ut ifra et politivitenskaplig ståsted ønsker jeg gjennom teori om diskurser få bedre innsikt og forståelse av konflikten rundt Forsvarets bistand til politiet på Gardermoen flyplass

innledningsvis i Covid-19-krisen. Jeg skal studere politiets legitimitet gjennom diskurser fordi det ligger makt i diskurser. Både til å opprettholde virkelighetskonstruksjoner, men også makt til å endre virkelighetsoppfatninger og sosiale konstruksjoner som oppfattes skjeve og lite legitime. Politiet er avhengig av legitimitet i befolkningen. Om den dominerende oppfatningen er at forsvarsressurser brukes i fredstid og fortrenger sivile ressurser og deres arbeidsmuligheter, kan dette påvirke politiets legitimitet.

Problemstilling og forskningsspørsmål

Opgavens problemstilling er:

«Hva kjennetegner utviklingen i mediediskursen om Forsvarets bistand til politiet på Gardermoen i den offentlige mediediskursen og hvordan legitimeres bistanden?»

Jeg har brukt lang tid til å finne en problemstilling som dekker det jeg har ønsket å forske på; aktørens virkelighetsforståelse og hvordan det påvirket mediediskursen. Problemstillingen har endret seg i takt med at jeg har lest litteratur om diskursanalyse og ble mer opplyst rundt hvilke begreper som benyttes innenfor diskursanalyse og hvordan metoden praktiseres.

Jeg har vært opptatt av å kartlegge diskursen som var synlig i medieartiklene, videre å vurdere konsekvensene og legitimiteten. Forskningsspørsmålene er laget for at svarene skal kunne belyse hvordan diskursene forandret seg og påvirket legitimiteten til oppdraget. Politiet er avhengig av samfunnets oppslutning og tillit, noe som igjen påvirker legitimitet og samfunnets følelse av plikt til å adlyde.

Jeg har hatt disse forskningsspørsmålene som førende under analysen og forskningen min:

1. Kartlegge mediediskursen og hvordan den endret seg:
 - Hvordan aktører legitimerte sine argumenter og aktørens oppslutning til tiltakene som ble satt i gang?
 - Hvilke ord (elementer) var det en kamp om å vinne definisjonen over?
 - Hvilke diskurser var det oppslutning rundt?
2. Kritisk vurdere konsekvensene av og legitimiteten i diskursene:
 - Hvordan forandret diskurshegemoniet seg underveis?

- Hvilke konsekvenser har virkelighetssynet som diskursene presenterer?
Hva er grensene for hva som fremstår som legitimt?

Avgrensning

Jeg har måttet gjøre noen avgrensninger for å gjøre masteroppgaven gjennomførbare, og har da avgrenset oppgaven til å se på samarbeidet mellom Forsvaret og politiet gjennom bistandsinstruksen. Jeg ønsket å se på hva som oppfattes som legitimt i samarbeidet mellom Forsvaret og politiet. Oppgaven er avgrenset til å omhandle forsvarets bistand til politiet på Gardermoen (Oslo Lufthavn). Perioden tar utgangspunkt i når bistanden oppstod og når den ble avsluttet, 14. mars 2020 til 7. april 2020. Jeg har valgt å søke etter nyhetsartikler etter at bistanden ble avsluttet frem til 31. mai, men dette gav ingen flere nyhetsartikler. Siste nyhetsartikkel som omhandlet bistanden, ble publisert 8. april.

Grunnen til at jeg valgte denne perioden er at det er mange avisartikler rundt bistanden på Gardermoen, der flere aktører med ulike virkelighetsoppfatninger var med i mediedekningen. Dette gjør Gardermoen-casen egnet til å se på gjennom en diskursanalyse. Jeg har også avgrenset materialet til nyhetsartikler fordi det er egnet for å få frem offentlighetens oppslutning rundt bistanden og derfor egnet til å si noe om legitimitet. Jeg begrunner dette valget mer under metodekapitlet. En annen grunn til at jeg valgte nyhetsartikler er at jeg under Covid-19 krisen ønsket å bruke en metode og data som var forutsigbar. Før covid-19 ønsket jeg å observere en samarbeidsøvelse med tanke på konflikter som oppstod, men denne øvelsen ble utsatt på ubestemt tid. Med covid-19 begrensninger ønsket jeg derfor å bruke avisartikler som jeg kunne arbeide med uavhengig av restriksjoner.

Min vurdering av utvalg av nyhetsartikler har ikke tatt høyde for å besvare medias rolle som påvirker av virkelighetsoppfatningen. Jeg har derfor valgt å avgrense ut medias rolle, og hvordan media påvirker den offentlige mening rundt Forsvarets bistand til Politiet. Jeg har satt søkelys på hvordan samfunnet blir påvirket av hva de leser i nyhetsartiklene. Hva som leses i nyhetsartiklene påvirker virkelighetsoppfatningen og diskurser.

Jeg har valgt å avgrense bistandsdiskursen som diskursen som legger føringer for Forsvarets bistand til politiet i Norge etter bistandsinstruksen. Dette har jeg gjort for å forstå den mindre mediediskursen. Jeg har avgrenset mediediskursen til å omhandle diskursen i nyhetsartikler

som beskrev bistanden fra Forsvaret til politiet på Gardermoen i perioden 12. mars til 31. mai 2020. Intensjonen med avgrensningene er å skape et analytisk verktøy som gjør det mulig å se på diskursen. Avgrensningene er bestemt av både forskningsspørsmålene og teoretisk ramme (Jørgensen & Phillips, 1999).

Oppgavens struktur - kart for videre lesning

For å gi deg som leser en bedre oversikt over oppgaven kommer jeg til å forklare oppbygningen av oppgaven. Først tar oppgaven for seg bakgrunnen rundt Forsvarets bistand til politiet. For å ramme inn når det er aktuelt med bistand fra Forsvaret til Politiet, starter jeg med å beskrive kriser og krisehåndtering i Norge, fordi det er som oftest da det er aktuelt med Forsvarets bistand til politiet. Krisehåndteringen i Norge skal følge prinsipper som legger føringer på hvordan kriser løses. Dette påvirker også hvordan bistanden legitimeres av ulike aktører. Deretter kommer et kapittel om Forsvarets bistand til politiet i et historisk perspektiv. Kapitlet er viktig fordi det har lagt føringer på hvordan vi sosialt har konstruert grenser for samarbeidet og hva som oppfattes som legitimt og riktig for samarbeid i dag. På slutten av kapitlet oppsummerer jeg bistandsdiskursens kjennetegn. Dette gjør jeg fordi jeg kommer til å bruke bistandsdiskursen i analysen til å forstå mediediskursen som utspiller seg i nyhetsartiklene.

Så går oppgaven over til å se på faktorer som gjør at politiet oppleves legitimt. I dette kapitlet er begrepet prosessrettferdighet viktig, at borgerne opplever å bli behandlet rettferdig. Dette er viktigere enn om politiet har riktig kompetanse til å utføre oppdragene sine. Senere i analysen bruker jeg prosessrettferdighet til å reflektere over funnene i analysen.

Så kommer det teoretiske kapitlet, om diskursteori. Diskursteori legger føringer på både teorien og fremgangsmåte i analysen. Jeg har valgt å beskrive fremgangsmåte som et eget kapittel. Deretter presenteres funnene i analysen. For å forstå konteksten diskursen utspiller seg i, har jeg først et kapittel om de situasjonelle endringene og deretter de diskursive endringene som utspiller seg i mediediskursen. I kapitlet om konteksten og mediediskursen har jeg delt inn i perioder for å strukturere funnene og bedre vise utviklingen i konflikten.

2. Legitimitet

Min oppgave bidrar til å forstå hvordan samfunnet forventer at politiet og forsvaret skal samarbeide sammen. Forventninger som mange har oppslutning rundt, vil danne en form for legitimitet, men også skape diskurs for hva som er tenkelig og ikke tenkelig.

Legitimitet i statsforvaltningen

Nå presenteres legitimitetens betydning i statsforvaltningen som politiet er den del av. Weber forklarer at den moderne stat er et organisert maktsamband som har monopol på legitim bruk av vold som politisk middel. All forvaltning, også moderne statsforvaltning stammer fra et herredømme. Weber har definert herredømme som «..identisk med det å kunne befale i kraft av autoritet» (Fivelsdal, 2000, s. 72)s.

Autoritet blir forklart av Weber (Fivelsdal, 2000) som myndigheten til å befale og plikten til å adlyde. Om et herredømme skal bestå må makten rettferdiggjøres, og forskjeller må kunne oppfattes som legitim. Weber mener at det er tre legitimitetsprinsipper. Det første er legalt herredømme, altså herredømme i kraft av lover. Regler avgjør hvem som skal adlydes, og de som befaler har et saksavgrenset kompetanseområde. De fleste vestlige moderne stater er legale herredømme ifølge Weber. Makten er legitim så lenge makten utøves i samsvar med reglene. For det andre kan legitimiteten komme fra personlig autoritet, noe Weber forklarer kan stamme fra tradisjon. Fordi tingenes tilstand alltid har vært slik har det et hellig preg over seg som gjør at personer adlyder. Den tredje type legitimitet er troen på karisma, at en person har en nådegave. Denne type legitimitet materialiserer seg i troen på frelsere, profeter og helter. Weber forklarer at dette er de tre rene grunntypene av herredømme, men påpeker at stater og samfunn aldri er rene, men opptrer som kombinasjoner og er i stadig utvikling (Fivelsdal, 2000, s. 79).

Legitimitet av politiet

Jackson, Bradford, Stanko & Hohl (2013, s. 151-153) beskriver sammenhengen mellom politiets praksis og legitimitet. De forklarer at hvis politiets praksis i større grad sammenfaller med hva samfunnet synes er riktig, kan politiets beslutninger få større legitimitet. Politiet er avhengig av legitimitet for å løse sine oppdrag på en effektiv måte. Jackson poengterer at folk samarbeider med lovlige autoriteter fordi de føler det er det riktige å gjøre, og at det avhenger av felles verdier og moral. Politiet skal løse oppdrag med minst mulig makt, og lav

legitimitet kan påvirke dette negativt. Eksempelvis, beskriver Fassin (2013) hvordan en forstad i Paris med lav legitimitet til politiet kan føre til at politiet i større grad benytter seg av voldsmonopolet de innehar.

Jeg planlegger å utforske i hvilken grad Forsvarets bistand til politiet har *legitimitet*. Dette fordi legitimitet kan være en mulig forklaring på hvorfor det oppstod en konflikt da politimesteren benyttet seg av Forsvaret. Jeg har benyttet meg av Jackson (2013) for å operasjonalisere begrepet *legitimitet*, altså hvordan jeg i praksis har undersøkt legitimitet. Jackson har forsket på hvordan politiets legitimitet opprettholdes, høynes og senkes i politiet i Wales og England. Jackson har også sett på ulike former for legitimitet. I Norge er det mer vanlig å prate om politiets tillit i samfunnet, noe blant annet Thomassen (2013) har forsket på. Jeg har valgt å bruke begrepet legitimitet fordi det favner noe bredere enn tillit. Thomassen forklarer at i politiforskning er det vanlig å dele tillit opp i instrumentell tillit og prosessuell tillit. Instrumentell tillit er tillit til kompetanse og effektivitet, som at politiet kommer fort når man ringer inn for å gå hjelp. Prosessuell tillit er tillit til at politiet har gode motiver, noe som kan vises gjennom hvordan politiet møter publikum og løser oppdrag. Thomassen beskriver at tillit skaper legitimitet til politiet som institusjon. Videre at legitimitet støtter opp under politiets autoritet. Ved at politiet har høy legitimitet, kan politiet løse oppdrag og publikum kan føle en forpliktelse til å adlyde politiet selv om man er uenig i avgjørelsen. Dette fører til at politiet kan bruke mindre makt i møte med publikum.

Legitimitet passer bedre på det jeg ønsker å studere, hvordan politiets samarbeid med Forsvaret kan påvirke samfunnets villighet til å samarbeide med politiet (Jackson et al., 2013). En annen grunn til å velge legitimitet ovenfor tillit er at legitimitet brukes av Bjerke (2019) som skriver om historien rundt Forsvarets støtte til politiet. Bjerke påpeker at en faktor som har påvirket legitimitet for Forsvaret er Forsvarets samvirke med politiet. Samvirke med politiet er en formbar faktor, som har blitt brukt for å skape mer legitimitet, men samvirke har også redusert legitimiteten til Forsvaret. Dette kommer jeg nærmere inn på under historiekapittelet.

Legitimitet av politiet i England og Wales

Denne type vurderinger som Simonsen peker på, kan ha en overføringsverdi for politiet som er avhengig av gode vurderinger for å ivareta tilliten og oppslutningen. Slik at politiet kan ivareta det som har blitt ansett som deres kjerneoppdrag, opprettholde lov og orden (Bjerga,

2019). Finstad henviser til Jackson (2013) sin forskningsundersøkelse om legitimitet, tillit og prosessuell rettferdighet i England og Wales. Jackson forklarer at «...the legal system is more effective if people voluntarily accept the decisions made by legal authorities» (2013 s. 189). Videre beskriver han at kontakten folk har med politi påvirker nivået av tillit til politiet, og tillit former grad av legitimitet.

Jackson (2013, s. 64) har definert tillit til politiet som samfunnets grad av tro på at politiet har de riktige intensjonene og er kompetente til å gjøre oppgavene de skal utføre. Å stole på en person eller institusjon handler om en sett forventninger om hvordan de vil oppføre seg i fremtiden. Videre at tillit innebærer troen på at den andre part har de beste intensjoner for oss, og handler på en forutsigbar måte som ivaretar rollen politiet har i samfunnet.

Rettferdighet, og spesielt prosessuell rettferdighet er den viktigste faktoren for tillit. En annen faktor som påvirker tillit, er grad av like verdier.

Jackson forklarer at folk stoler på institusjoner som forteller historier som uttrykker verdier som er like våre egne, dette gjennom direkte handlinger med representanter for institusjonene, eller indirekte gjennom media. Han har delt inn tillit i *relasjonell tillit* og *evner (teknisk kompetanse)*. Undersøkelsen viser at tillit har fire dimensjoner, effektivitet, rettferdighet, prosessuell rettferdighet og like verdier. Undersøkelsen viser at like verdier er viktigere for tilliten enn effektivitet og teknisk kompetanse. Folks grad av legitimering av politiet er ikke avhengig av folks oppfatning av operasjonell evne og effektivitet. Denne inndelingen av tillit er relevant for funnene mine senere i oppgaven, da jeg ser hvordan bistanden blir legitimert på godt og vondt.

Både Jackson (2014, s. 151-160) og Finstad (2014, s. 250) beskriver viktigheten av legitimitet med at folk samarbeider med legitime og legale autoriteter som politiet fordi det føles som den riktige tingen å gjøre. Jackson forklarer at legitimitet er en vital komponent for sosiale institusjoner i det lange løp, men også i det daglige. Han beskriver at legitimitet er selve grunnlaget for politiautoriteten, og en legitim politistyrke viser til samfunnet hvorfor deres maktbruk er riktig, og hvorfor de som utsettes for maktbruken skal adlyde. Finstad (2014) beskriver også at motivasjon til å være lovlydig påvirkes om myndighetsutøvelsen oppleves som legitim (2014, s. 250).

Jackson mener at politiets legitimitet påvirkes av tre elementer. 1. Legalitet, at lovene som politiet håndhever, gjelder for alle, også politiet selv. 2. Følelsen av plikt til å adlyde, selv om man er uenige. 3. Like verdier og moral, at politiet regulerer atferd til samfunnets beste, og at samfunnets beste er definert av felles moral og like verdier.

Viktigheten av prosessrettferdighet

Finstad (2014) forklarer viktigheten av prosessrettferdighet at når borgere blir behandlet dårlig, er konsekvensen mistillit og tvil rundt politiets vurderinger om hva som er akseptabel atferd. Dette svekker politiets legitimitet, og oppslutning. Den prosessuelle rettferdigheten kan beskrives som når politiet opptrer upartisk og rettferdig, forklarer sine avgjørelser og lar en komme til orde (Thomassen, 2013). Finstad forklarer at den prosessuelle rettferdigheten kommuniserer et verdimesig og sosialt felleskap og øker sannsynligheten for at publikum aksepterer politiets beslutning.

3. Bakgrunn og kunnskapsstatus – Forsvarets bistand til politiet

I dette kapittelet beskriver jeg bakgrunnen rundt Forsvarets bistand til politiet.

Bistandsdiskursen er preget av andre nærliggende diskurser rundt kriser og krisehåndtering. Derfor gjennomgås sentrale definisjoner for kriser og sentrale prinsipper for krisehåndtering. Deretter tar jeg for meg noen sentrale historiske hendelser som har hatt betydning for Forsvarets bistand til politiet. Avslutningsvis oppsummerer jeg bistandsdiskursen kjennetegn. Senere i oppgaven brukes kjennetegnene for å identifisere hvilke kjennetegn som dominerer i mediediskursen.

Sivilt-militært samarbeid og totalforsvarskonseptet

Begrepet *sivilt-militært samarbeid* brukes på samarbeid mellom det sivile og det militære på alle nivå (Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; Heieraas, 2020). Det er et bredt felt med mange ulike aktører. *Totalforsvaret* som konsept er en del av sivilt-militært samarbeidet, men er avgrenset til gjensidig støtte og samarbeid i *kriser*. Flere beskriver at det Totalforsvaret går ut på å utnytte samfunnets ressurser best mulig (Bjerga, 2019; Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; Norheim-Martinsen, 2019). Bjerga (2019) beskriver at det legges opp til en gjensidig avhengighet som kan forhindre dublering av kapasiteter mellom sektorene, noe som kan gi samfunnsøkonomiske gevinster. Dette innebærer forebygging, beredskapsplanlegging, krisehåndtering og konsekvenshåndtering i hele krisespekteret fra kriser i fredstid til sikkerhetspolitiske kriser og væpnet konflikt. Dermed er begrepet sivilt-militært samarbeid bredere ettersom det også tar for seg samarbeid utenfor kriser.

Kriser og krisehåndtering

Under kriser i Norge kan det bli aktuelt med Forsvarets bistand til politiet (Bjerga, 2019; Heieraas, 2020; Politidirektoratet, 2020; Spurkland, 2019), og derfor gjennomgås begrepet krise kort nå. Deretter beskriver jeg hvilke prinsipper som er førende for krisehåndtering. Begrepet krise er *sosialt konstruert*. Noen vil oppfatte en krise-situasjon som triviell, mens andre vil oppfatte situasjonen som ekstrem. I søken etter hva begrepet betyr for folk som jobber med kriser har jeg undersøkt bredt i opplæringsmateriale for både Forsvaret, politiet, sivile og regjeringen. Flere av krisedefinisjonene har felles kjennetegn (Kjølberg, 2013; Larssen & Dyndal, 2020b, s. 21-23; Politidirektoratet, 2020, s. 25; Weisæth & Kjeserud, 2007, s. 23-24). For det første nevner de at viktige verdier er truet. For det andre at det er

behov for rask handling og en følelse av at noe må gjøres og tidsnød. Og for det tredje beskriver de en form for usikkerhet i situasjonen.

Ofte kommer situasjonen av at noe nytt skjer, eller en forventet situasjonen skjer med et omfang som ikke var gjennomtenkt, som under «koronakrisen» i 2020. Denne krisen førte til det Erna Solberg uttalte som «de mest inngripende tiltakene Norge har hatt i fredstid» (Larsen & Dyndal, 2020b, s. 20). I masteroppgaven benytter jeg meg av politiets definisjon av krise som de opererer med i «Politiets beredskapssystem del 1»:

En *krise* er en uønsket hendelse med høy grad av usikkerhet og potensielt betydelige konsekvenser for den som rammes, enten det er enkeltpersoner, organisasjoner eller samfunnet. Krisen kan innebære at samfunnssikkerheten eller andre viktige verdier trues, og at håndteringen av den krever svært mye av kapasiteten og kompetansen til den aktøren som i utgangspunktet har ansvaret. (Politidirektoratet, 2020, s. 25).

I den innledende fasen av krisen er det ofte mangelfull, motstridende eller villedende informasjon som gjør krisehåndtering vanskelig. (Kjølberg, 2013). Eksempelvis var informasjonen mangelfull for regjeringen i den innledende covid-19 krisen (*Meld. St. 5 (2020-2021) - Samfunnssikkerhet i en usikker verden*, 2020). Å tidlig identifisere et krisepotensiale kan redusere konsekvensene av en krise. To faktorer som påvirker identifikasjon og erkjennelse av en krise er hvor godt systemet deler informasjon og prater sammen (Boin et al., 2019; Eriksen, 2017).

Prinsipper for krisehåndtering

Det norske systemet bygger på fire krisehåndteringsprinsipper. Prinsippene er blitt utarbeidet over tid og er formet av tidligere kriser. Krisehåndtering i Norge styres av ansvarsprinsippet, likhetsprinsippet, nærhetsprinsippet og samvirkeprinsippet (Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018, s. 16; Glomseth & Aarset, 2020, s. 262; Johansen, 2019, s. 120; Meld. St. 29 (2011-2012); Politidirektoratet, 2020, s. 26). Dette er prinsipper som står sterkt i bistandsdiskursen. *Ansvarsprinsippet* går ut på at hvert enkelt departement og statlige myndighet har ansvar for samfunnssikkerhet innenfor sitt område, og henger sammen med ministerstyre der hver minister er ansvarlig for alt som skjer i underliggende etater. I fredstid er ansvaret for samfunnssikkerhet og beredskap, som enkelt forklares som «indre trusler»

politiets ansvar. Justis- og beredskapsdepartementet er fast lederdepartement, med mindre kriserådet beslutter annet. Mens ansvaret for statssikkerhet og ytre trusler mot staten har Forsvarsdepartementet. Det overordnede ansvaret for statssikkerhet og samfunnssikkerhet hviler uavhengig på regjeringen.

Nærhetsprinsippet går ut på at krisene skal håndteres på lavest mulig nivå i organisasjonen ettersom de har best kunnskap til situasjonen de står i. *Likhetsprinsippet* innebærer at den organisasjonsformen man har under en krise bør være mest mulig lik den man praktiserer daglig. Dette for å skape minst forvirring og at organiseringen er kjent for involverte parter. *Samvirkeprinsippet* tydeliggjør ansvaret virksomhetene innenfor samfunnssikkerhet og beredskapsfeltet i Norge har for å sikre best mulig samvirke med relevante aktører og virksomheter med forebygging, beredskap og krisehåndtering og at de har et ansvar for å samordne beredskapsarbeidet (Fimreite et al., 2011; Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; Larssen & Dyndal, 2020b).

Diskursen som omhandler hvordan å løse kriser er formet av flere store kriser Norge har opplevd, blant annet flodbølgekatastrofen i 2004 og terrorangrepet 22. juli 2011 (Fimreite et al., 2011; Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; Larssen & Dyndal, 2020b). Evalueringene etter flodbølgekatastrofen pekte på dårlig beredskap og dårlig samordning og førte til at Kriserådet og krisestøtteenheten ble opprettet. Evalueringene etter 22. juli 2011 pekte fortsatt på dårlig samordning, og krisearbeidet ble beskrevet som «ressursene som ikke fant hverandre» (Bjerga, 2019, s. 98; Bjerga & Håkenstad, 2013; Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; NOU 2012:14, 2012). I etterkant av evalueringene ble det siste prinsippet introdusert: *samvirke* som er forklart ovenfor.

Prinsippene for hvordan å håndtere kriser er en reaksjon etter evalueringer av kriser (Fimreite et al., 2011). På denne måten er dagens prinsipper for håndtering et resultat av tidligere kriser som huskes kollektivt. Fimreite et al beskriver at det er viktig at myndighetenes måte å håndtere kriser på får tillit og blir akseptert i samfunnet. Derfor må også kriseledelsen ta hensyn til oppfatningen og vurderingen av myndighetenes håndtering, noe som er aktuelt i oppgavens problemstilling. Videre forklarer de at et sentralt spenningsområde innenfor samfunnssikkerhet har vært forholdet mellom det militære og sivile feltet. Det nye

totalforsvarskonseptet, som jeg kommer tilbake til, har endret forståelsen av hvordan militæret kan støtte det sivile samfunnet (Norheim-Martinsen, 2019).

Bistandsdiskursen

Det er forsket mye på Forsvarets bistand til politiet, i både kultur- og organisasjonsperspektiv og de juridiske rammene rundt samarbeid. Spurkland (2019) har skrevet en doktoravhandling rundt samarbeidet mellom Forsvaret og politiet i lys av det juridiske perspektivet. Spurkland (2019) belyser de de juridiske tolkningene. Spurkland er ansatt i politiet og hans bidrag representerer en politiorganisasjon som er opptatt av det formelle; lover og regler. Forskning på hva som ansees som legitimt samarbeid mellom Forsvaret og politiet i Norge er ikke dekket. Min forskning rundt området er et bidrag til dette forskningsshullet.

Forsvarets bistand til politiet i et historisk perspektiv

For å forstå diskursen rundt Forsvarets bistand til politiet er det sentralt å se på historien. Allerede ved innføringen av demokratiet og 1814-grunnloven ble bistand fra Forsvaret til politiet i fredstid et politisk utfordrende spørsmål (Bjerga, 2019; Heieraas, 2020). Bjerga forklarer at før 1814-grunnloven var det norske statsapparatet militarisert, og staten bestod av en hierarkisk militær kommandostruktur. Etter innføringen av demokratiet er den militære sektoren i fredstid underlagt sivil kontroll og de folkevalgte og det er forbudt å bruke militærapparatet innenfor landets grenser mot norske borgere (Heieraas, 2020). Forbudet kan helt eller delvis oppheves, om Stortinget ved lov fastsetter nærmere bestemmelser for bruk av Forsvaret slik det er nedfelt i Grunnloven § 101. Grunnlovsforbudet mot all bruk av militære styrker i Norge mot norske borgere i fredstid har vært strengt fortolket og praktisert. Årsaken til den strenge praksisen har variert ut ifra den historiske konteksten.

Motvilje fra samfunnet mot Forsvarets bistand

Fra 1814 frem mot 1920- og 1930-tallet står prinsippet om en sivil statsform og borgernes rettigheter sterkt. Argumentet var at enhver bruk av det militære Forsvaret innenriks i fredstid kunne undergrave demokratiet og dermed legitimiteten til de folkevalgte myndighetene (Bjerga, 2019). I mellomkrigstiden var det en økt ideologisk polarisering, økonomiske kriser, streiker og arbeideruro (Heieraas, 2020). Ifølge Heieraas førte dette til en frykt hos spesielt arbeiderklassen for at Forsvaret skulle misbrukes mot norske borgere av makteliten med en politisk agenda. Internasjonalt var det en rekke eksempler på dette som nærer frykten. Flere

store arbeidskonflikter og streiker utover 1930-tallet ble møtt med militære styrker i flere land der streikende arbeidere ble skutt og drept. I Norge var det også bruk av militære styrker, men i en langt mer begrenset utstrekning.

Her i Norge har Menstadslaget fått mye oppmerksomhet for bruken av militære styrker, som skjedde under den store lockouten ved Norsk Hydro og Union & co fra februar til august 1931 (Bjerga, 2019; Ellefsen, 2020; Heieraas, 2020). Da Norsk Hydro og Union & co satt inn kontraktsarbeidere ble dette riktig oppfattet som streikebryteri og situasjonen forverret seg. 2000 protesterende arbeidere barket sammen med 100 politifolk som passet på kontraktsarbeidere utenfor Hydros havn på Menstad. Politiet var sjanseløs og derfor bestemte Vidkun Quisling som var forsvarsminister og flyttet et gardekompani på 145 mann fra Oslo til Skien, og satt inn fire marinefartøy. Demonstrantene gav opp før militæret kom til fysisk og det oppstod aldri en konfrontasjon, men Bjerga (2019) beskriver at det viktigste med episoden var *inntrykket* den etterlot. Regjeringen truet med å bruke militære styrker mot borgere i fredstid, som for mange hadde legitime krav fordi de var dårlig behandlet. Dette førte til en stor motvilje i samfunnet mot å bruke Forsvaret i fredstid.

Motvilje fra Forsvaret for å bistå politiet

I tiden etter andre verdenskrig avtar frykten for at militæret skal misbrukes av makteliten mot arbeiderklassen (Heieraas, 2020). I denne perioden kommer mostanden fra Forsvaret og politiet selv. I etterkrigstiden ble Totalforsvaret ble bygd opp. Da var totalforsvaret bygd opp rundt hvordan det sivile samfunn, inkludert politiet, kunne støtte Forsvaret i tilfelle krig (Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018). Det norske Forsvaret gikk inn i NATOs fellesforsvar og kommandostruktur i 1951 og trusselen var en sovjetisk invasjon. I tilfelle invasjon skulle Forsvaret stå imot invasjonen inntil NATO kom. Denne forsvarsoppgaven var førende for Forsvaret i den kalde krigen og derfor ønsket heller ikke Forsvaret å påta seg andre sivile oppgaver. Forsvaret fryktet at bistand til politiet i fredstid ville innebære behov for annen type utstyr og trening som kunne gå på bekostning av invasjonsforsvaret (Bjerga, 2019). Videre fryktet Forsvarsledelsen at bruk av Forsvaret mot landets borgere kunne svekke samfunnets oppslutning om og støtte til Forsvaret. Dette ble heftig diskutert under Alta-aksjonen i 1981. Thorvald Stoltenberg som var forsvarsminister 1979-1981 beskrev at innsettingen av militært personell for å løse politioppgaver under Alta-aksjonen i 1981 kunne skade Forsvarets omdømme, og redusere forsvarsviljen i befolkningen.

En annen årsak til den strenge praktiseringen av bistand fra Forsvaret i etterkrigstiden påpeker Bjerga (2019) er praktiseringen av «sektorprinsippet». Hver enkelt statsråd er konstitusjonelt ansvarlig innenfor kompetanseområdet statsråden er tildelt av kongen i statsråd. En forståelse av sektorprinsippet er at statsråden har en forvaltende rolle på sitt kompetanseområde, men ansvaret fortsatt er i regjeringskollegiet, hos statsministeren. Den dominerende forståelsen er likevel at kompetanseområdet statsråden får tildelt også innebærer ansvar og myndighet innenfor dette området. Bjerga poengterer at denne forståelsen kan forsterke skillet mellom sivil og militær sektor.

Gradvis oppmykning

Justismyndighetene og politietaten var jevnt over mer positiv til å motta støtte fra Forsvaret, så lenge støtten kunne avlaste politiet ved naturkatastrofer og liknende i form av personell som skulle evakuere, rydde, vokte eller sikre områder (Bjerga, 2019). En slik støtte forklarer Bjerga vil frigjøre politiets ressurser slik at politiet kunne jobbe med deres kjerneoppgave, å opprettholde lov og orden. Justismyndighetene og politietaten ville ikke ha støtte fra Forsvaret til kjerneoppgaver, da de fryktet at dette kunne undergrave justismyndighetenes og politiets legitimitet og autoritet.

Under den kalde krigen ble det en gradvis oppmykning av den strengt fortolkende bistandspraksisen (Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; Heieraas, 2020). Totalforsvaret kostet penger og det var et ønske fra Forsvarsdepartementet om å legitimere den betydelige pengebruken på militært forsvar. På det meste var 30% av samfunnet en del av totalforsvaret og i begynnelsen av 1970 gikk 13 % av statsbudsjettet til Forsvaret (Bjerga, 2019). Bjerga forklarer at gjennom at Forsvaret kunne støtte det sivile samfunnet i en allmennyttig bruk, ved eksempelvis naturkatastrofer og ved gjennomføring av store arrangementer kunne oppslutning om Forsvaret i befolkningen økes.

En rekke terrorangrep utover 1970-tallet endret trusselbildet og håndhevelsesbistanden blir aktuell på en ny måte (Bjerga, 2019). Det oppstår også en frykt for at sovjetiske spesialstyrker fordekt skal angripe nøkkelpunkter i NATO og Norge i fredstid. Et slikt angrep ville skje før beredskapslovene kom til bruk og utenfor totalforsvarets ramme og derfor ikke falle innenfor Forsvaret. Et av nøkkelpunktene som det var knyttet bekymring til var petroleumsvirksomheten på norsk sokkel i 1970-årene. Bekymringen gikk ut på at det ville blitt politiets ansvar, som ikke hadde utstyr eller kompetanse til å håndtere et slikt anslag.

En ny kamp om ressurser og ansvarsområder mellom Forsvaret og politiet ble aktualisert. Forsvaret fikk i økende grad ansvar på områder som tidligere forbeholdt politiet, og en ny kamp om ressurser og ansvarsområder mellom Forsvaret og politiet ble aktualisert (Heieraas, 2020, s. 247). Bjerga (2019) forklarer at som et svar på trusselbildet fikk politiet i 1976 en antiterrorstyrke, beredskapstroppen. Bekymringen rundt oljeinstallasjonene var fortsatt der ettersom beredskapstroppen ikke hadde kapasitet til større maritime operasjoner. Forsvarets spesialkommando (FSK) ble opprettet i 1981 med maritim kontraterror som oppdrag, med politiledelse i fredstid. Politiet var motvillig til dette da denne ordningen var et brudd med prinsippet om at sivile politimyndigheter skulle ha kapasiteten og kompetanse til kjerneoppdraget, opprettholde lov og orden.

Terroren 11. september 2001 la føringer for et nytt trusselbilde som ikke skilte mellom fred og krig (Bjerga, 2019). Terroren i USA liknet krigshandlinger, men skjedde i fredstid. Trusselbildet aktualiserte totalforsvarets konsept om å samle alle samfunnets ressurser for å verne stat og samfunn, også i fredstid. Dette førte til en ny diskusjon om lovarbeid rundt Forsvarets bistand til politiet, men dette endte opp med en revidering av den ulovhjemlede bistandsinstruksen i 2003.

Den gamle profesjonskonflikten ble igjen aktualisert på 2000-tallet, hvor Bjerga (2019) beskriver at justismyndighetene mente det var problematisk om støtten fra Forsvaret førte til et avhengighetsforhold til Forsvaret. Dette ble aktualisert under «Heimevernreformen» i etterkant av terrorangrepene i USA 11. september 2001. Heimevernet skulle moderniseres og innrettes mot samfunnssikkerhet i fredstid, og da spesielt terrorbekjempelse. HV-016, Heimevernets spesialstyrker, hadde dreid seg i en retning av antiterrorstyrker på linje med politiets beredskapstropp. Frykten var at Forsvaret overtok oppgaver som gikk inn i politiets kjerneoppgaver og at Forsvaret ville bli tilført mer ressurser for å utføre politiets kjerneoppgaver istedenfor at politiet fikk de ressursene de trengte.

Lang prosess for å lovhjemle Forsvarets bistand til politiet

Forsvarets spesialkommando og andre aktuelle forsvarsressurser som skulle yte bistand var lenge ulovhjemlet. Bjerga (2019) forklarer at først i 1998 ble Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet enige om å videreutvikle den første bistandsinstruksen som var bygd på de samme prinsippene som fra rundskrivet fra 1965. Bistandsinstruksen kom altså ikke som

en regjeringsbeslutning i form av en kongelig resolusjon, noe som ville gitt instruksene mer *legitimitet*. Bjerga påpeker at instruksene ble holdt på departementsnivå, noe som reflekterer datidens sensitivitet med tanke på Grunnlovens forbud mot bruk av Forsvaret i fredstid.

Neste gang bistandsspørsmålet ble aktualisert er etter terrorangrepene i Norge 22. juli 2011. I 22. juli-rapporten er konklusjonen «ressursene som ikke fant hverandre» (Bjerga & Håkenstad, 2013; NOU 2012:14, 2012). Det ble i etterkant av 22. juli iverksatt et lovarbeid for å hjemle bistand fra Forsvaret, i mellomtiden blir bistandsinstruksene fra 2003 hasterevidert og forelå i 2012 (Bjerga, 2019). En viktig revidering var ifølge Bjerga at de operative delene av politiet og Forsvaret ikke skulle vente med å gjøre seg klare til innsats, men starte og være klare når den politiske klareringen var på plass.

Først i 2015 ble Forsvarets bistand lovfestet i Stortinget gjennom politiloven § 27. Regjeringen (2017) beskriver at bistandsinstruksene er blitt forenklet og forkortet, i den hensikt å skulle sikre at beslutninger om bistand fra Forsvaret til politiet kan tas så raskt som mulig. Beslutningskjeden er blitt kortere, noe daværende forsvarsminister Ine Eriksen Søreide mener er svært viktig (Regjeringen, 2017). Videre er det tidligere skillet mellom håndhevelsesbistand og alminnelig bistand fjernet.

Forebygging og bekjempelse av anslag av særlig skadevoldende eller omfattende karakter, herunder vakthold og sikring av objekter og infrastruktur, ettersøking og pågripelse av personer som kan sette menneskers liv og helse eller vesentlige samfunnsinteresser i alvorlig fare, og ulykker, naturkatastrofer og lignende for å verne menneskers liv og helse, eiendom og for å opprettholde ro og orden.

Utenfor tilfeller som nevnt i første ledd kan Forsvaret etter anmodning bistå politiet med materiell, spesialkyndig operatørpersonell og annet. (Politoloven, §27 a, 1995)

Det nye trusselbildet og behovet for at alle samfunnets ressurser skulle kunne tas i bruk ble lagt vekt på i forarbeidet til loven (Bjerga, 2019). Videre forklarer Bjerga at lovfestingen av bistanden må også ses i kontekst av moderniseringen av totalforsvaret som vektlegger gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og politiet uavhengig om det er fred eller krig.

Kjennetegn ved bistandsdiskursen

I dette delkapittelet oppsummeres kjennetegn ved bistandsdiskursen. Formålet er for å vise hvilke kjennetegn som står sterk under mediediskursen rundt Forsvarets bistand på Gardermoen under covid-19 pandemien.

Krisehåndteringsprinsippene: Ansvar, nærhet, likhet og samvirke-prinsippene er blant annet formet av kriser Norge har hatt. Evalueringene etter krisene har materialisert seg i form av blant annet NOU'er, og har fått sosiale samfunnskonsekvenser som blant annet, krisestøtteenheten (Bjerga, 2019; Fimreite et al., 2011, s. 17-18; Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018, s. 16; Larssen & Dyndal, 2020b, s. 27; Norheim-Martinsen, 2019; Politidirektoratet, 2020).

Legalitet: Legaliteten begrunnes fra flere perspektiver. Bistandsinstruksen som ble lovhjemlet i 2015 står sterkt i bistandsdiskursen. Historisk har det vært sentralt at bistanden fra Forsvaret skal være legal, og har vært viktig helt siden grunnloven i 1814. For politiet er legalitet viktig, og begrunnes blant annet som en viktig komponent for legitimitet. For at politiet skal ha legitimitet må politiet selv følge loven som alle andre. For Forsvaret har det vært viktig med legalitet, spesielt i de tilfellene Forsvaret gis mulighet til å gripe inn med makt ovenfor egne borgere (Bistandsinstruksen, 2017, s. 296-312; Bjerga, 2019, s. 82-83; Espenes, 2020; Spurkland, 2019).

Gjensidig støtte: Begrepet *Totalforsvaret* under den kalde krigen satte søkelys på hvordan det sivile samfunnet skulle støtte Forsvaret i tilfelle invasjon. Dagens tolkning av *Totalforsvaret* vektlegger *gjensidig støtte*, og spesielt hvordan Forsvaret kan støtte det sivile samfunnet. Dette henger sammen med best utnyttelse av samfunnets ressurser og unngå dublering av ressurser. Begrunnelsen er at det er samfunnsøkonomisk. I Forsvarets langtidsplan for perioden 2009-2012 presiseres det at det totale ressurser som er tilgjengelig i krig, også skal brukes i vanskelige kriselignende hendelser i fredstid, og at Forsvaret må vektlegge støtte til det sivile samfunnet ved fredstidskriser. Gjensidig støtte ble mer sentral i begrunnelsen av bruken av Forsvaret etter 22. juli. (Bjerga, 2019; Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; Glomseth & Aarset, 2020; Heieraas, 2020)

Samfunnsøkonomisk: Å kunne bruke Forsvarets ressurser gjør at politiet ikke trenger å dublere resursene. Det argumenteres i bistandsdiskursen at det er samfunnsøkonomisk og

bedre utnyttelse av samfunnets samlede ressurser. I Forsvarets langtidsplan (2020-2021) er fortsatt en av oppgavene til forsvaret å bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og sentrale samfunnsoppgaver (Bjerga, 2019; Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018).

Oppslutning og legitimitet: I begrunnelser om å bruke Forsvaret som under OL på Lillehammer i 1994 eller å la være å bruke Forsvaret som under Alta-aksjonen i 1981 er *oppslutningen* i folket blitt brukt. Oppslutning og legitimitet har vært viktig i begrunnelsene. Hovedinnvendingen mot å bruke Forsvaret i betente saker er at det kan skade oppslutningen og bryte ned forsvarsviljen i befolkningen. Dette kan igjen skade Forsvarets og politiets autoritet. En annen begrunnelse mot å bruke Forsvaret, har vært at det kan undergrave politiets legitimitet og autoritet om det brukes til politiets kjerneoppdrag – opprettholde lov og orden (Bjerga, 2019; Heieraas, 2020).

Tydelige ansvarsområder: Politiet, med Justis og beredskapsdepartementet har ansvar for sikkerhet i Norge i fredstid og kriser. Forsvaret har ansvaret for sikkerheten i Norge ved krig. Denne ansvarsdelingen har vist seg vanskelig å etterfølge tidlig i kriser, ettersom det kan være vanskelig å vite om det er et terroranslag som politiet har ansvar for eller om det er en statlig aktør som står bak (Bjerga & Håkenstad, 2013; Espenes, 2020; Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; Simonsen, 2020).

Hierarki: Det er tydelige ansvars-, beslutnings- og kommandolinjer som preger bistanden. Det gjelder blant annet; hvordan og hvem i politiet som skal anmode om bistand, hvem som leder operasjonen, hvem som har ansvaret for operasjonen og den reaktive vetoretten som ligger på politisk ministernivå (Bistandsinstruksen, 2017; Politidirektoratet, 2020; Regjeringen, 2020b; Spurkland, 2019).

Profesjonskamp: Politiet og Forsvaret har historisk stått i en kamp om hvem som skal ha ansvaret for ulike situasjoner i Norge. Kampen er blitt begrunnet med tap av ressurser på grunn av reduserte budsjetter, men også en kamp om hva som skal tillegges rollene. Man kan se spor av profesjonskampen i bestrebelsen om å få på plass en lovlig hjemlet bistandsinstruks (Bjerga, 2019; Heieraas, 2020).

Totalforsvaret: Det moderniserte totalforsvarskonseptet er utvidet og tilpasset et nytt trusselbilde. Det er fokus på gjensidig støtte, mellom Forsvar og det sivile samfunnet. Forsvarets bistand til politiet i kriser er en viktig del i totalforsvaret (Endregard, 2020; Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; Johansen, 2019; Norheim-Martinsen, 2019).

Erkjennelse av sammensatte trusler og dets utfordringer – Det er en erkjennelse av at skillene er sosialt konstruerte, noe sammensatte trusler ikke tar hensyn til. Skillene har sosiale konsekvenser i form av sektorprinsippet og departementsansvar, som kan vanskeliggjøre krisehåndteringen. Bistandsdiskursen har tidligere vært preget av tydelige skiller mellom stats- og samfunnsikkerhet, normal og unntakstilstander, fred, krise og krig på både lovgivning og myndighetsområder. Det nye totalforsvaret skal etter prinsippet være mer fleksibelt og passe bedre for glidende overganger. Videre er det en erkjennelse av at det er mer sannsynlig at Norge blir utsatt for en form av hybrid trussel eller krise, enn regulær krig.(Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet, 2018; Johansen, 2019; Larssen & Dyndal, 2020a; Norheim-Martinsen, 2019)

Vekteres posisjon i krisehåndteringsfeltet

Ettersom vektere ble en del av konflikten som oppstod i mediediskursen er det sentralt å se på deres posisjon i krisehåndteringsfeltet. Gjennom masteroppgaven min vil jeg synliggjøre vekternes posisjon i mediediskursen. Derfor går jeg gjennom relevant kunnskapsstatus om vektere her. Overordnet bedriver vektere kontroll og opprettholdelse av orden på privateide steder. Lomell (2014) har forsket på privatiseringen av polisiær virksomhet. Polisiær virksomhet kan enkelt forklares som kontrollen av samfunnet for å opprettholde lov og orden. Private selskaper har tatt over en del oppgaver som tidligere var politiets, som håndhevelse av parkeringsbestemmelsene. Vektere arbeider på flere privateide offentlige steder som kjøpesentre og flyplasser, og dermed er en stor del av opprettholdelsen av orden i samfunnet tillagt private vektere. Vektere er på oppdragsgiver territorium, og Lomell hevder at dette er problematisk ettersom opprettholdelse av orden på disse områdene primært handler om profitt. Dette gjør at vektere har et annet normgrunnlag i deres utførelse av polisiær virksomhet enn politiet. Lomell har studert hvordan private overvåkningssystemer brukte overvåkningskameraene til å bortvise uønskede personer, noe som i praksis var personer som så ut som narkomane. Vektere definerte uønskede personer ut ifra hvordan de så ut, ikke hva

de gjorde. Dette er en form for ekskludering av uønskede som har store konsekvenser for bevegelsesfriheten, ifølge Lomell.

Krisehåndtering er i følge Dyndal & Larssen (2020b) et bredt tema som går langt utenfor ansvaret som tilligger politiet og Forsvaret. Vekterens posisjon i krisehåndteringsfeltet kan i midlertidig se ut som å være liten og ikke anerkjent av flere krisehåndteringsaktører. Flere doktrinelle tekster for krisehåndtering som «Støtte og samarbeid» (Forsvarsdepartementet & beredskapsdepartementet, 2018) og Politiets Beredskapssystem del 1 (Politidirektoratet, 2020) legger vekt på å informere om tilgjengelige ressurser som kan brukes i krisehåndteringen og nevner ikke vektere som en ressurser. Da jeg undersøkte om vektere har deltatt på kurset «Nasjonalt beredskap og krisehåndtering» i regi av Politihøgskolen og Forsvarets høgskole, var svaret fra kontaktpersonen at de ikke hadde oversikt over om noen av deltakerne var vektere. Videre at «dersom du ser på målgruppen for studiet ihht studieplanen er ikke vektere en relevant del av målgruppen. De blir på et alt for lavt nivå;» (Erling Olstad, personlig kommunikasjon, 11. januar 2021).

I en rapport fra FAFO om vakt- og sikkerhetsbransjens rolle 22. juli 2011 beskriver også at vekterne ikke ble anerkjent som en resurs under 22. juli (Gautun, 2012). Dette på tross av at det var 300 vektere som hadde en svært aktiv rolle i Oslo og på Sundvolden 22. juli og dagene etter. En informant poengterer at det var vektere som først gikk inn i Regjeringskvartalet for å utføre skadeledelse og førstehjelp inntil politiet overtok. Vektere utførte blant annet hjelp på skadestedet, sikret skadestedet og sto for vakthold. Vektere oppga å bli satt til disse oppgavene av politiet på gatenivå. En av informantene i rapporten beskriver at deres resurs er stor, men dessverre undervurdert. Rapporten beskriver at vektere ikke er en del av politiets beredskapsplan, og at det har ikke skjedd noe etter 22. juli. Vekterbransjen påpeker at de selv ønsker å være en del av politiets beredskapsplaner og få et mer formalisert samarbeid. Vekterne oppgir at de kan brukes i kriser ettersom de er «overalt» og på døgnet rundt. En annen informant i rapporten påpeker at vektere er vakter også i det offentlige rom og offentlige bygg, og er derfor et paradoks at det ikke foreligger noen kommunale eller nasjonale beredskapsplaner som vekterselskapene er en del av (Gautun, 2012). Alle informantene i rapporten er opptatt av at de ikke ønsker å utføre politioppgaver, men ønsker tydelige roller og avklaringer.

Lovlig bistand under covid-19 pandemien

Koronapandemien blir i Stortingsmelding 5 beskrevet som den alvorligste krisen Norge har opplevd etter andre verdenskrig (*Meld. St. 5 (2020-2021) - Samfunnssikkerhet i en usikker verden*, 2020). Forsvarets bistand til politiet på Gardermoen 16. mars til 7. april under covid-19 pandemien ble hjemlet i Bistandsinstruksen.

Bistandsinstruksens (2017) §1 beskriver at formålet med bistand er å utnytte samfunnets resurser best mulig. § 2 beskriver prinsipper for bistanden,

«Samfunnets behov for rask reaksjon skal være styrende for både politiet og Forsvaret ved hendelser, anslag og ulykker som truer innbyggernes liv og helse eller vesentlige samfunnsinteresser.

Politiet har ansvaret for å løse sine oppgaver med egne ressurser. I situasjoner der egne ressurser ikke antas å være tilstrekkelige eller tilgjengelige, skal politiet snarest vurdere å be Forsvaret om bistand etter de regler som følger av denne instruks.

Forsvaret skal ved anmodning fra politiet yte bistand så langt det er mulig, uten å gå utover akutte militære oppgaver som er viktigere enn det oppdrag anmodningen gjelder. Forsvaret kan sette operative vilkår for bistanden.

Personell i politiet og Forsvaret har plikt til å legge til rette for, og bidra til, at bistand ytes så raskt og effektivt som situasjonen krever.»

§ 3 beskriver situasjoner der politiet kan be Forsvaret om bistand. Forsvaret kan etter §3, nr 3, bistå politiet ved ulykker, naturkatastrofer og lignende for å verne menneskers liv og helse, eiendom og for å opprettholde ro og orden. Simonsen (2020) beskriver at Forsvarets bistand til politiet på Gardermoen flyplass i forbindelse med pandemien kan henføres under sekkealternativet «og liknende» i politiloven §27 a nr. 3, og beskriver bistanden som lovlig.

Under covid-19 pandemien ble det et behov for flere enn politiet å få bistand fra Forsvaret(Regjeringen, 2020b). Regjeringen vedtok derfor 20. mars 2020 en forskrift om Forsvarets bistand til aktører med ansvar for samfunnssikkerhet under koronapandemien med hjemmel i smittevernloven § 4- 10 femte led og § 7-11 første ledd. (*Forskrift om Forsvarets bistand til aktører med ansvar for samfunnssikkerhet under koronapandemien*, 2020)

Lovlig bistand, men er det klokt?

Forsvarets bistand på Gardermoen var lovlig ifølge Simonsen (2020), men det er ikke alltid det er klokt å benytte Forsvarets bistand. Heieraas (2020, s. 239-257) beskriver at bruken av militære styrker historisk ofte har skapt stor debatt i samfunnet. Videre at mindretallets syn på bruken av militæret kan avvike fra de besluttede myndigheters syn. Heieraas påpeker at det kan være en stor avstand mellom legal utøvelse av makt i et juridisk perspektiv, og oppfattelsen av maktbrukens legitimitet i befolkningen. Spenningen mellom hva som er lovlig, og hva som er opinionens oppfatning av hva som oppleves rett og galt kan være stor. Heieraas påpeker at synet på bruken av militærmakt i Norge er uatskillelig koblet sammen med historien til den norske arbeiderbevegelsen.

Simonsen (2020) reflekterer rundt vurderingen av å benytte bistanden fra Forsvarets. Simonsen forklarer at selv om lovverket åpnet opp for at Forsvaret kan bistå sivile etater i stor grad, må det gjøres gode vurderinger av om dette er noe Forsvaret kan og bør bistå med. Selv om bistanden er lovlig, mener Simonsen at det må gjøres vurderinger om det er klokt å yte bistanden. Å bruke Forsvaret til andre oppgaver enn forsvar av landet, har i noen få saker blitt ansett som kontroversielt, og Simonsen nevner Alta-saken. Innvendingen som står særlig sterkt, går ut på at vi har et Forsvaret til å forsvare landet, og at Forsvaret bør begrense sin virksomhet til dette. Videre kan bruken av Forsvaret til sivile oppgaver, endre på måten Forsvaret kan bli «oppfattet på, og at det kan skade tilliten til og oppslutningen om Forsvaret» (Simonsen, 2020, s. 327). På den andre side vil det fremstå som rimelig og forventet at alle bidrar med det de kan, også Forsvaret om det sivile samfunns behov for bistand og hjelp er påtrengende. Simonsens refleksjoner er nyttige i oppgaven min som ser på legitimeringen av bistanden i den offentlige debatt. Bruken av Forsvaret på Gardermoen var lovlig, og jeg skal studere om det har konsekvenser for politiets legitimitet.

I dette kapitlet har jeg trukket frem viktige hendelser som har formet synet på når og hvordan det oppfattes som legitimt å bruke Forsvarets bistand. Det er viktig å huske på at denne historien er en av flere syn (diskurser) som gjør seg gjeldende, og at akkurat dette synet er sterkt forankret i politiet og forsvaret. Nå skal jeg gå over til å se på diskurs-teorien som jeg har valgt til å belyse problemstillingen min.

4. Teoretisk grunnlag - Diskursanalyse

I dette kapitlet beskriver jeg det teoretiske perspektivet som jeg tolker og beskriver problemstillingen min gjennom. Ulike teorier vil gi ulike svar, ved at teorien belyser ulike ting. Johannesen et al (2018, s. 29) beskriver at *teori* er et sett med antakelser om et fenomen. Johannesen et al (2018, s. 33) forklarer at teorien brukes til både å stille gode forskningsspørsmål, og å besvare spørsmålene. Teorien kan også brukes til å begrunne spørsmålene vi stiller. Denne oppgaven har diskursteori som perspektiv, som brukes både som teori og analysemetode.

Bakgrunnen for at jeg har valgt diskursteori for å besvare problemstillingen er at diskursteori belyser den kollektive forståelsesrammen av legitim bistand fra Forsvaret. I min oppgave er jeg opptatt av hvordan bistandsdiskursen legitimeres i nyhetsartikler som omtaler Forsvarets bistand til politiet på Gardermoen. Diskursteori er opptatt av at virkeligheten er sosialt konstruert, og med medias posisjon til å påvirke kollektive forståelsesrammer er det hensiktsmessig å benytte seg av diskursteori. Denne teorien kan avdekke bakenforliggende virkelighetsforståelser og posisjoner i diskursfeltet.

Diskursanalyse

Diskursanalyse stammer historisk fra samfunnsvitenskapen, og fra fremveksten av det kritiske blikk i Frankrike på slutten av 1960tallet med Michel Foucault som et sentralt navn (Jørgensen & Phillips, 1999; Neumann, 2017). Johannesen et al. (2018, s. 51) beskriver at diskursanalyse er en kritisk analyse av etablerte tenke- skrive, og snakkemåter, og definerer en diskurs som en kollektiv forståelsesramme (2017 s.58). Flere beskriver at diskurser handler om hvordan vi oppfatter, forstår og gir mening til det som skjer rundt oss. Diskurser er bakenforliggende og ofte tatt for gitte forståelsesformer. Det er måten vi prater om ting på, som fremstår naturlig og hvordan noen verdier blir framstilt som viktigere enn andre (Johannesen et al., 2018, s. 61; Jørgensen & Phillips, 1999, s. 17-21; Lindgren, 2011, s. 275; Svennevig, 2020, s. 210).

Språkets hovedoppgave er skape mening (Neumann, 2017, s. 38). Vi ser til språket for å søke etter mening for handlinger, men vi ser også til språket for å se på hvilke handlinger som er mulige. De mulige handlingene inngår i et kulturelt språk, og de som virker mulige er et resultat av de fremstår med en generell legitimitet. Et viktig poeng er at diskursen vi ser

verdenen gjennom, legger føringer på hvilke handlinger vi opplever som legitime og naturlige (Johannessen et al., 2018). I denne masteroppgaven er det hvordan bistanden fra Forsvaret til politiet legitimeres eller utfordres.

Hvordan oppstår en diskurs?

Det er gjennom å tolke handlingene repetetivt at handlingene blir akseptert. Over tid blir handlingene institusjonalisert, og vi prater om diskursive praksiser. Vår forståelse av verden og fenomener blir påvirket av hva slags representasjoner vi utsettes for. Det er gjennom eksponering av representasjoner av vi blir kultivert til å tenke på en bestemt måte (Johannessen et al., 2018). Ifølge Johannessen et al. er det gjennom representasjonene vi kan studere *diskurser*. Diskursene blir synlig gjennom et repeterende mønster i språkbruken, som avdekker det Johannessen et al. beskriver som en *forståelsesramme*. Neumann (2017) kaller dette for sanseinramming og forklarer begrepet med at rammen man velger å fortolke verden gjennom også påvirker hva man observerer.

Et annet sentralt poeng i diskursteori er hvordan vår forståelsesramme blir påvirket. Hvordan vi beskriver verden er en representasjon. Johannessen et al. har definert «en *representasjon* som en beskrivelse eller en språklig fremstilling av et eller annet fenomen» (2018, s. 53). De vektlegger at en representasjon er aldri det samme som fenomenet, men en beskrivelse som vektlegger noe, og utelater noe. Videre at det er vanligere å forholde seg til representasjonen, enn til selve fenomenet som representeres. De færreste av oss har vært i en krise, men vi har lest om hvor forferdelig det kan oppleves gjennom nyhetsartikler. Nyhetsartikler vil alltid være representasjoner og derfor mangelfulle, noe vi ofte glemmer.

Hva opprettholder og utvikler diskursen?

Johannessen et al. (2018, s. 57) forklarer at i diskursanalyse er man opptatt av diskursen og hvem som opprettholder diskursen. Dette fordi de som opprettholder diskursen er med på påvirke vår forståelsesramme. Johannessen et al. forklarer at et kart aldri vil være en virkelig representasjon av terrenget. De som lager kartene, har valgt ut noen elementer som elver, veier og skoger som vektlegges med farger og symboler. Dette er med på påvirke vår forståelsesramme. Derfor er relevante spørsmål i diskursanalyse: Hvorfor har de valgt å fremheve akkurat disse elementene og hva er det med deres kultur som gjør at elementet gir mening. I diskursanalyse blir det viktig å få innblikk i hvorfor diskursen ser ut som den gjør.

I denne oppgaven er bistandsdiskursen sentral, hvor politiet og Forsvaret kan sies å utgjøre posisjoner. De har virkelighetssyn som likner på hverandre, som kommer til uttrykk gjennom hvordan de velger å anmode om bistand og mener at det er legitimt, legalt og hensiktsmessig. En annen posisjon er vektere som utgjør en rivaliserende posisjon som utfordrer deres virkelighetssyn. De ulike posisjonene legger vekt på ulike ting og gir handlingen mening på ulikt vis.

Thomas-teoremet

Johannessen et al. (2018, s. 44) forklarer at ifølge Thomas-teoremet trenger ikke oppfatningen vår være sann for å få konsekvenser. Bare vi handler i den tro at oppfatningen er sann.

Eksempelvis er det nok at vi *tror* at det kaldt ute som gjør at vi kler på oss varme klær, ikke om det faktisk er kaldt ute. Derfor får diskurser samfunnsmessige konsekvenser, eksempelvis politiets oppdragsløsning på Gardermoen i mars-april 2020. At politiet valgte å be om bistand fra Forsvaret til å løse oppdraget med indre schengenkontroll førte til at andre mulige arbeidsressurser ikke fikk oppdraget. Gjennom et diskursteoretisk perspektiv er det naturlig å se hvordan diskursene gjør at det er naturlig å velge Forsvaret.

Diskursteoretiske perspektiver

Det finnes flere ulike leire, som er opptatt av kritiske spørsmål omkring sosial orden og hvordan den sosiale orden er blitt sånn og hvordan den fungerer. Jørgensen og Phillips (1999) beskriver tre perspektiver. *Laclau og Mouffes diskursteori* fokuserer på hvordan diskurser er i en konstant forandring i kontakt med andre diskurser, og setter søkelys på den diskursive kampen. *Faircloughs kritiske diskursanalyse* legger vekt på forandring i det konkrete språkbruket og at språket vi bruker bygger på allerede etablerte betydninger.

Diskurspsykologien fokuserer på hvordan folk strategisk benytter ulike diskurser for å fremstille seg selv og verdenen på en fordelaktig måte. Jørgensen og Phillip (1999, s. 154) forklarer at man kan ha god nytte av å kombinere ulike diskursteoretiske tilganger, og kaller det multiperspektivisk arbeid.

Laclau og Mouffes diskursteori

Laclau og Mouffes diskursteori går ut på å synliggjøre kampen om å definere virkelighetsbildet. (Jørgensen & Phillips, 1999). Jeg har valgt å analysere fra dette

perspektivet fordi det synliggjør den diskursive kampen i den offentlige debatten og hvordan bistanden blir legitimert. Laclaus og Mouffes diskursteori forklarer at meningen i språket aldri kan fastslås fordi språket har en grunnleggende ustabilitet. Diskursen omformes i den konstante kontakten med andre diskurser.

Nøkkelordet her er diskursiv kamp, forskjellige diskurser representerer hver sin måte å forstå den sosiale verdenen på, og kjemper hele tiden om å oppnå hegemoni, altså å slå fast måten å se på verdenen. Ulike posisjoner forsøker å definere begrep og få anerkjennelse for å forstå begrepet på denne måten. Diskursen som analyseres ligger aldri fast, men er kun en midlertidig fiksering. Hvordan begreper og diskursen fikseres, skjer i den konkrete praksisen. Laclau og Mouffe beskriver artikulasjon som en sammenkobling av elementer, som gir de en ny identitet. De forstår artikulasjon som en måte for å fange opp forandring, men også reproduksjon av diskurser. For hver konkret diskursiv praksis er en form for artikulasjon som aldri kan være helt lik tidligere gjentakelser, og vil derfor også være en reproduksjon. (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 145) Jørgensen og Phillips (1999) forklarer hvordan diskursen er med på å redusere andre mulige tolkninger, og å stanse begrepenes glidning i forhold til hverandre. Dette er med på å tydeliggjøre et begrep, og reduserer andre mulige betydninger. Hvordan et begrep defineres kan synliggjøres gjennom tekst, men også praksis og ulike strukturer i samfunnet. Jeg har sett på hvordan den diskursive kampen og begrep utviklet seg i nyhetsartikler under Forsvarets bistand til politiet.

Å analysere nyhetsartiklene gjennom Laclaus og Mouffes diskursteori vil gi et verdifullt perspektiv på definisjonsmakten og den diskursive kampen. Denne måten å analysere vil gi et overblikk over diskursen og hvordan den diskursive kampen utspilles gjennom krisen på Gardermoen. Diskursteoriens analyse kan avdekke en større «treghet» i konstruksjonen av virkeligheten (Jørgensen & Phillips, 1999; Neumann, 2017, s. 66). Enkelte representasjoner i en diskurs vil være tregere å forandre, noe jeg kommer til å undersøke i bistandsdiskursen.

5. Metode

Forskningsdesign og metode

I dette kapitlet skal jeg forklare hvordan jeg har gått frem for å finne funnene mine. Ettersom diskursteorien også legger noen metodiske føringer i denne oppgaven, har jeg fokusert på fremgangsmåte i dette kapitlet. Neumann (Neumann, 2017) forklarer at metode ofte forstås som en fremgangsmåte for å representere noe fra et eksternt ståsted. På tross av at Neumann mener dette er urealiserbart i diskursanalyse, har jeg valgt å kalle dette for metode da dette er et begrep flere kjenner til og bruker for å forklare sin fremgangsmåte (Johannessen et al., 2018; Jørgensen & Phillips, 1999; Lindgren, 2011).

Jeg har benyttet meg av diskursteori for å forstå mediediskursen og konflikten som oppstod. I tillegg har jeg brukt teori om legitimitet, og bakgrunn om Forsvarets bistand til politiet. Dette for å belyse problemstillingen bedre. Dataen i masteroppgaven er tekst i form av nyhetsartikler. Analysen er kvalitativ og språklig orientert. I analysen har jeg diskursanalytiske verktøy og en tematisk analyse.

I forrige kapittel beskrev jeg og begrunnet valg av diskursteoretisk perspektiv. I denne delen beskriver jeg hvilke valg jeg har gjort i analysen og hvordan jeg har brukt diskursanalytiske perspektiver og gjennomført den tematiske analysen. Jeg går først igjennom forskningsdesignet og overordnet metode, deretter utvalg av nyhetsartikler, analyse og til slutt metodekritikken.

Opgavens tema og problemstilling plasseres innenfor samfunnsvitenskapelig metode, der fokuset er på studier av sosiale virkeligheter. Kriterier for god forskning innenfor samfunnsvitenskapelig metode er åpenhet, systematikk og grundighet (Johannessen et al., 2018). Forskningsmetoden er det som avgjør om forskningen tilfredsstiller vitenskapelige krav. I dette kapitlet vil jeg vise hvordan jeg har arbeidet for å tilfredsstille åpenhet, systematikk og grundighet.

Opgaven bygger på diskursteoretiske tilganger som legger føringer for både teori og metode, *«I diskursanalyse er teori og metode altså kædet sammen, og man skal acceptere de grunnleggende filosofiske premisser for at bruke diskursanalyse som metode»* (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 12). Jeg har valgt diskursteori fordi perspektivet fokuserer på virkelighetsoppfatninger og ser på hvordan språket reproducerer eller utfordrer de gjeldende

diskurser som definerer verdenen (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 62). Dette er relevant for min problemstilling da jeg ønsker å belyse hvordan bistandsdiskursen påvirker oppdragsløsningen på Gardermoen.

Diskursteoretiske perspektiv

Jeg har benyttet meg av diskursteoretiske perspektiver fra Jørgensen og Phillip (1999) og analyse-verktøy som er presentert av Neumann (2017). Diskursteori har utgangspunkt i sosiale konstruksjoner, der feltet i seg selv ikke bestemmer de metodiske og teoretiske valgene. Med dette ligger det også store variasjoner i hva jeg som forsker vil finne ut ifra hva jeg setter lys på. Ulike perspektiver vil fremheve noe og ignorere noe annet, da perspektivene belyser på ulike ting.

Jeg har valgt å benytte meg av Laclau og Mouffes diskursteori (Jørgensen & Phillips, 1999) og benyttet flere av deres begreper for å systematisere analysen. Kampen om betydningsdannelse er viktig i deres diskursteoretiske perspektiv, fordi denne kampen gjennomgår det sosiale. Derfor blir også kampen et viktig fokus i den konkrete analysen. Utgangspunktet er at ingen diskurs kan være etablert totalt, det vil alltid være overlappende diskurser som setter andre retningslinjer for sosial handling og meningsdannelse. Noen diskurser kan på visse historiske tidspunkter fremstå som selvfølgelige, og stå igjen uimotsagt.

Et sentralt begrep i diskursteorien er antagonisme, som rett oversatt betyr motsetning. I diskursteorien brukes begrepet for konflikter. Antagonisme oppstår når forskjellige identiteter forhindrer hverandre. Altså når to identiteter stiller motstridende krav til ens handlinger på samme felt. En konflikt, antagonisme, løses gjennom hegemoniske intervensjoner som er en artikulering som oppretter tydelighet. På denne måten undertrykker artikuleringen andre muligheter. En hegemonisk intervensjon er vellykket om en diskurs igjen står alene og dominerer der det tidligere var en konflikt (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 60-64). Dette begrepet er viktig for problemstillingen min. Ved å kartlegge antagonismen i mediediskursen kan jeg fastslå hva det er konflikt om. Det gjennom å se på motstridende krav fra ulike aktører og hvordan utvikler mediediskursen utvikler seg. Videre ser jeg på hvordan konflikten løses på Gardermoen, altså intervensjonen.

Laclau og Mouffe skiller ikke mellom sosiale praksiser og diskursive praksiser (Jørgensen & Phillips, 1999). De ser både handlinger og tekst som et uttrykk for diskurser. Alle sosiale fenomener hos Laclau og Mouffes forstås og analyseres gjennom diskurs, artikulasjon og lukning. Dette er noe Fairclough har et skille på, den språklige praksisen som diskurs og alle andre sosiale praksiser. Jeg har valgt å ha trykte tekster i form av nyhetsartikler ettersom jeg er interessert i den offentlige debatten. Jeg anerkjenner den sosiale praksisen utenfor tekst og nyhetsartikler som diskurs også, men har ikke tatt dette med i datagrunnlaget. Jeg er dermed klar over at jeg kun analyserer en del av diskursen og at jeg ikke får sett på alle sosiale praksiser som også former våre handlinger og tankemåter. Dette valget har jeg tatt for å avgrense og kunne dykke i hvordan diskursen kommer til uttrykk i nyhetsartikler.

Hvorfor nyhetsartikler?

Media blir regnet som formidlere av regler, normer og verdier i felleskapet, men også de som utfordrer tradisjonelle institusjoner. Media kan bidra til å påvirke og skape ulike virkelighetsoppfatninger. Videre blir media sett på som en viktig rolle i opprettholdelsen av demokratiet fordi det er et bindeledd mellom personer og institusjoner i samfunnet. En annen viktig oppgave er å sikre at alle syn får slippe til i offentligheten og informere og opplyse samfunnsborgere til å kunne ta del i samfunnsavgjørelser. Media kan fungere som en arena for debatt der publikum fritt kan presentere meningene sine, noe som skal bidra til formidlingen av den offentlige meningen (Aalberg & Elvestad, 2012, s. 13). Dette blir sett på som viktig for både lokale og nasjonale aviser. Derfor har jeg tatt med både lokale og nasjonale aviser i datagrunnlaget.

Høyer omtalt i (Aalberg & Elvestad, 2012) s. 98, beskriver at media har større påvirkning av publikumsholdninger enn de andre statlige institusjonene. «Med sin kontroll over den offentlige meningsdannelse kan pressen endre handlingsgrunnlaget for de øvrige statsmakter, trass i at pressen ikke har eller noen gang kan få formell eller lovgitt makt». Det er blitt forsket på hva som har størst potensiale til å spre informasjon og heve kunnskapsnivået til publikum, der (Aalberg & Elvestad, 2012, s. 87) hevder at aviser er bedre egnet til å øke kunnskapsnivået enn TV og lesing i nettaviser. Poenget er at media har stor påvirkning på samfunnets mening og er derfor tatt med for å fange opp diskursen rundt Forsvarets bistand til politiet Gardermoen.

På den andre siden mener Rokkan (omtalt i Aalberg & Elvestad, s. 89) at hvem som deltar i media ikke demokratisk representert. Eliten dominerte som kilder og at det dermed ble en skjev representasjon i media, og bidro til et demokratisk underskudd. Derfor mener Rokkan at media ikke fungerer som bindeledd mellom, folket og representantene deres, men snarere som en kanal mellom ulike samfunnseliter. Sigurd Allern omtalt av (Aalberg & Elvestad) har sett på deltakingen 20 år senere i 2001, og ser at deltakingen fortsatt er skjev, grasroten består bare av 10 prosent.

Jeg har valgt nyhetsartikler fra norske aviser som data for å analysere den offentlige debatten. Tradisjonelt sett fokuserer diskursteori på muntlig og skriftlig bruk av ord, slik som tekster og taler. Nyhetsartikler er dermed egnet datamateriale for en diskursanalyse. Som jeg tidligere har påpekt foregår det diskursive praksiser også utenfor nyhetsartikler, noe jeg ikke får studert gjennom denne masteroppgaven.

Utvalg av nyhetsartikler

Jeg har benyttet meg av nyhetsarkivet A-tekst i utvalget. A-tekst er Nordens største digitale nyhetsarkiv og har en stor andel norske aviser, telegram- og nyhetsbyråer og et utvalg magasiner og tidsskrifter. Søkemotoren har ikke alle norske medier, og derfor har jeg undersøkt om jeg har gått glipp av noe i mediediskursen ved å lese nyhetsartikler på nett og fra andre. Min vurdering er at nyhetsutvalget jeg har gjennom de trykte nyhetsartiklene gir et godt bilde av utviklingstrekkene i mediediskursen. Utvalget av nyhetsartikler ligger som vedlegg til masteroppgaven. I utvalget i A-tekst benyttet jeg søkeordene «Gardermoen» og «heimevernet». Jeg forsøkte flere ordkombinasjoner, som flyplass, Forsvaret, Oslo lufthavn, men oppdaget at Gardermoen og Heimevernet gav flest og mest relevante treff på 58 nyhetsartikler.

Aviser som er med i utvalget

Bredden går fra lokalaviser til landsdekkende aviser. Av landsdekkende aviser er disse representert i utvalget: Aftenposten, Dagbladet TV, Dagsavisen, Finansavisen, Morgenbladet, NTB Tema, NTBtekst, Nynorsk pressekontor, P4, TV2 Play, VG, VGTV, Vårt Land

Av lokale aviser er disse representert i utvalget: Agder Flekkefjord Tidende, Avis Nordland, Brønnøysunds Avis, Finnmark Dagblad, Finnmarken, Folkebladet, Fremover, Frostingen,

Glåmdalen, Halden Arbeiderblad, Hallingdølen, Harstad Tidende, Haugesunds Avis, Jarlsberg, Nordlys, Rana Blad, Romerikes Blad, Sandefjords Blad, Sarpsborg Arbeiderblad, Telemarksavisa, Telen, Tønsberg Blad, og Østlandets Blad.

I resultatene har jeg benyttet meg av sitater fra avisene, og har valgt å referere til avisens navn og ikke forfatteren av nyhetsartikkelen. Dette har jeg gjort fordi avisen gir bedre kontekst enn forfatternavnet.

Periode

Jeg ønsket å studere endringer og kampen over å definere virkelighetsbildet under konflikten som oppstod da Forsvaret bistod politiet på Gardermoen. Jeg har valgt nyhetsartikler publisert i perioden mellom 12. mars 2020 – 31. mai 2020. Neumann (2017, s. 58) beskriver at det er viktig å avgrense i tid om man er interessert i endring i diskursen. Perioden for nyhetsartikler er hovedsakelig valgt ut fra når bistanden startet og sluttet. Heimevernsdistrikt 02 (HV02) støttet politiet med utvidet grensekontroll på OSL flyplass 16. mars frem til 7. april 2020. Siste nyhetsartikkel i perioden jeg undersøkte ble publisert 8. april 2020. I forkant av dette bistod HV02 Ullensaker kommune med mottakskontroll på Gardermoen flyplass 14. mars til 16. mars. Jeg har valgt å ta med denne perioden for å undersøke diskursens legitimering av kommunens anmodning.

Jeg ønsket å følge nyhetsartikler i tiden før og etter bistanden for å få med konteksten før og hvordan støtten blir oppfattet etter avslutningen. Jeg har valgt å starte perioden 12. mars 2020 da regjeringen innførte det som er blitt omtalt som «strengeste tiltakene i fredstid». Tiltakene førte til at det var behov for ekstra støtte/bemannning, og derfor er det først etter 12. mars at det skrives om Forsvarets bistand på Gardermoen. Jeg har valgt å avslutte perioden 31. mai. Dette for å fange opp eventuelle diskusjoner i kjølvannet av bistanden fra Forsvaret på Gardermoen. I perioden 12. mars til 31. mai fikk jeg 58 nyhetsartikler.

Perspektiver i analysen

Jeg har kombinert ulike diskursive perspektiver for å belyse bistandsdiskursen på en god måte. Dette har jeg gjort fordi Jørgensen og Phillip (1999, s. 154) forklarer at man ved å lage en multiperspektivistisk ramme i større grad kan ta høyde for kompleksiteten på et område og se det fra forskjellige vinkler. Jeg har brukt Laclau og Mouffes diskursive perspektiv i hele

perioden som fanger opp konflikten. I periode 3 da konflikten var hetest har jeg benyttet meg av diskurspsykologiens begrep om diskursive resurser. Dette for å undersøke hvordan de ulike aktørene brukte ulike diskursive argumenter for å fremstå best mulig i situasjonen.

Jørgensen og Phillips (1999, s. 154-155) påpeker at Laclau og Mouffes diskursteori er et perspektiv som gir lite forklaring på bruk av konkrete analyse verktøy og påpeker at det derfor kan være en god ide å kombinere analyse verktøy og bruke tilleggsteori for å belyse problemstillingen bedre. Jeg har brukt legitimitetsteori i analysen fordi jeg har et ønske om å se hvordan bistandsdiskursen legitimeres. Phillips & Jørgensen forklarer at man ofte er nødt til å gjøre et oversettelsesarbeid mellom teoriens logikker. Innenfor diskursteori er all sosial handling diskursivt konstruert, og derfor må teorier som anerkjenner andre logikker, oversettes til de diskursive termer.

For å skulle oversette legitimitet til diskursive termer har jeg sett på logikken for legitimitet, som i stor grad handler om at for å anerkjenne makten en institusjon har, må institusjonen forvalte makten på en måte som viser at de har like verdier som samfunnet. Dette logikken passer godt med den diskursive logikken. Den diskursive logikken er at en diskurs først oppstår når noe over tid er blitt institusjonalisert i våre tanker og vi kollektivt tenker likt. I analysearbeidet har jeg brukt disse to logikkene for å se på hvilke verdier som kommer til uttrykk i nyhetsartiklene. Hvilke verdier brukes for å argumentere for eller imot bistanden. Jeg har brukt diskursteoriens begrep om at diskurser produserer ulike virkelighetssyn. I analysen har jeg brukt dette ved å se på argumenter som blir fremmet for og imot bistanden og hvorfor argumentet virker riktig eller legitimt. Dette igjen kan belyse hvilket virkelighetssyn de har.

Fremgangsmåte analysen

Analysen er gjort i flere steg og er en tematisk analyse. Dette er en fleksibel metode for å analysere og er ikke bundet til et bestemt teoretisk rammeverk (Braun & Clarke, 2006). Jeg har integrert begreper fra det diskursanalytiske perspektivet til Laclau og Mouffe (Jørgensen & Phillips, 1999) og analyseverktøy av Neumann(2017). Jeg har gjennom analysen pendlet mellom teori og data for å se etter mønstre.

En tematisk analyse har 6 steg (Eggebo, 2019). Først skal man bli kjent med datamaterialet sitt, og ta notater. Her leter man også etter mening og mønster. Det andre steget er å lage de første kodene. Dette gjøres ved å identifisere interessante aspekter i datamaterialet. Etter hvert får man en lang liste med koder. Tredje stedet er å lage overordnede temaer av ulike koder. Fjerde steget er å gå igjennom temaene med et kritisk blikk og revurdere temaene. Femte steget er å definere og gi navn til temaene. Siste og sjette steget er å skrive rapporten og finne gode sitater som illustrerer temaene.

Neumann har tre analysesteg for å analysere en diskurs som er et relevant verktøy for problemstillingen min. Første steg er å velge og avgrense en diskurs. Dette må gjøres for å kunne ha en modell for å kunne skille ut hva som inngår i diskursen og hva som ikke inngår. Neste steg er å finne diskursens representasjoner. Neumann forklarer at diskurser er virkelighetsproduserende og derfor er et annet ord for representasjonene virkeligheter. Det handler om å finne logikker som diskursen bygger på og hva som fremstår legitimt i diskursen. Tredje steg er å finne om alle representasjonene er like bestandige i diskursen. Representasjoner som mange er enige om kan være vanskeligere å forandre. Jeg har valgt å kalle disse representasjonene for kjennetegn i Bistandsdiskursen.

Nå skal jeg i større detaljgrad vise hvordan jeg har brukt Neumanns analyseverktøy, den tematiske analysen og det teoretiske perspektivet i analysen.

Første steg og andre steg: Bli kjent med materialet og kode

Det første jeg gjorde var å lese gjennom nyhetsartiklene for å bli kjent med innholdet og markerte det jeg syntes var interessant der og da. Jeg ønsket å belyse den diskursive konflikten jeg så i datagrunnlaget. Derfor brukte jeg Laclau og Mouffes begreper om diskursorden som verktøy for å kode teksten og strukturere utviklingen i diskursen. Begrepene jeg brukte for å tematisere i excel var: gruppe/aktør, flytende betegnere, antagonisme, hegemoni og artikulasjon.

Gjennom dette oppsettet tematiserte jeg hvordan en aktør som politiet artikulerte seg om et ord eks. bistand. Ord som det er mange ulike oppfatninger rundt er definert som flytende betegnere av Laclau og Mouffe. Selve artikulasjonen sier noe om hvordan en aktør fastlåser betydningen og er en sammenlåsning av flere ulike element som gir dem en ny mening. Artikulasjon er et begrep som fanger forandring, fordi den praktiske bruken av diskursen

trekker på tidligere mønstre, men vil aldri være helt lik. Ved å bruke diskursen i en ny setting vil artikuleringen være en både reproduksjon og forandring. I tillegg forsøkte å jeg å få med om virkelighetssynene var samstemte, altså om det var et hegemoni eller antagonisme.

I et excel-ark laget jeg et oppsett med flere koder for å strukturere dataen. Dato fordi det er relevant for å kartlegge når i konflikten sitatet skjedde. Skille på om avisen er nasjonal eller lokal fordi det er relevant for å vurdere sitatets kontekst. Navnet på avisen slik at jeg kunne se om det var noen aviser som dominerte i ulike perioder. En annen kode var gruppe, for å strukturere hvilken større gruppe personen som uttalte seg i nyhetsartikkelen tilhørte. Dette for å se om uttalelser som liknet på hverandre kunne representere en egen diskurs. Flytende betegner var en kode for å fange opp elementer eller ord som forskjellige diskurser eller grupper kjempet for å innholdsutfylle. Jeg forsøkte å se om det var noen ord som henviste til en helhet, noe som betegnes som en myte. Antagonisme var en sentral kode, for å fange opp konflikt og en dekonstruksjon av et ord i en diskurs. En antagonisme blir også forklart som en hegemonisk intervensjon som er i bevegelse. Den siste koden var hegemoni som er en intervensjon, og kraft som oppretter tydelighet i bruken av ord og i en diskurs. Vedlegg 1 viser hvordan jeg sorterte og kodet og etter hvert tematiserte og periodiserte artiklene.

Samtidig som jeg leste igjennom nyhetsartiklene første gang, startet jeg med å sette meg inn i det den større bistandsdiskursen. Jeg gjorde dette for å få en bedre forståelse for hva jeg skulle lete etter i nyhetsartiklene. I kapittelet om bakgrunn og kunnskapsstatus har jeg beskrevet utviklingen i bistandsdiskursen og avgrenset bistandsdiskursen. Der er også kjennetegn ved dagens bistandsdiskurs. Dette har jeg gjort fordi Neumann (2017, s. 51) forklarer at man velge og avgrense en diskurs. Jeg har gjort dette gjennom å velge den større bistandsdiskursen og avgrense en mindre mediediskurs som er synlig i nyhetsartiklene.

Phillips og Jørgensen (1999, s. 149) forklarer at spørsmålet om avgrensning gjøres strategisk i forhold til forskningsspørsmålet. Videre forklarer de at man må kjenne diskursens bakgrunn for å kunne si hvordan artikuleringen bidrar til å reprodusere eller forandre diskursen. Man må ha en ide om hvilken struktur artikuleringen skal analyseres i forhold til. Dette har jeg gjort gjennom å se på bistandsdiskursens kjennetegn. Mediediskursen har jeg avgrenset til medienes dekning av Forsvarets bistand til politiet på Oslo Lufthavn kommer til syne gjennom mars og april 2020.

Tredje steg og fjerde steg: Overordnede temaer og gå gjennom temaene kritisk

Det er på bakgrunn av begrepene i andre steg jeg har periodisert konflikten. Første periode er det hegemoni om Forsvarets tilstedeværelse på Gardermoen. I andre periode begynner det å komme flere meninger om Heimevernet, altså en flytende betegnelse. I tredje periode er antagonismen fullstendig, det er en konflikt med ulike virkelighetsforståelser. I fjerde periode er det en intervensjon, en lukning av konflikten, der politiet definerer bistanden som nødvendig.

Det var flere undertemaer, og de som er relevante blir presentert i resultat-kapittelet. I den kritiske gjennomgangen av temaene måtte jeg velge ut noen temaer som jeg så ikke hadde relevans for problemstillingen min. Dette var blant annet å vise at nyhetsartiklene bygger på hverandre, og gir mening i sammenhengen de inngår. Hvert språklige begrep bærer med seg bagasje fra andre diskurser og hvordan det tidligere har blitt brukt. Dette kalles intertekstualitet. Intertekstualitet skal fange opp forandring i diskursen, ved å se på nye betydningsmåter det språklige kan opptre i. I min masteroppgave er ikke dette fokuset, men hvordan mediediskursen utvikler seg og hva som oppstår i konflikten. Derfor valgte jeg å belyse temaene hegemoni og antagonisme.

Et av undertemaene jeg valgte å ta med som jeg velger å begrunne her er reisendes inntrykk av Forsvarets tilstedeværelse på Gardermoen i periode 2. De reisende er ikke en anerkjent aktør innenfor bistandsdiskursen, men de er en del av samfunnet som skal anerkjenne Forsvarets og politiets legitimitet. Derfor er de reisende et viktig undertema. Jeg har poengtert at Rokkan mener at grasroten er underrepresentert i media. I bistandsdiskursen kan de reisende defineres som «grasroten», og derfor blir deres meninger viktige å ta med.

I den kritiske gjennomgangen studerte jeg også om alle kjennetegnene (representasjonene) ved bistandsdiskursen var like tydelige i mediediskursen. Det er i følge Neumann (2017) å finne lagdelingen i diskursen. Jeg har brukt den større bistandsdiskursen for å undersøke om det er noen representasjoner som kommer tydeligere frem i mediediskursen. Da vil jeg fange opp hvilke andre diskursive ressurser som blir utelukket, og hvilket virkelighetssyn og elementer i diskursen som vinner frem. Metodisk er poenget at det kan foreligge en større treghet i bistandsdiskursen, og at noen representasjoner er tregere å forandre enn andre. Noen ord kan være lettere å tenke med og derfor også lettere å bruke og vanskeligere å endre. Dette kan være ord som gir mening, og ord som representerer noe materielt.

Femte og sjette steg: Navngi temaene og skriv resultatene

Jeg brukte lang tid på å navngi temaene og vurdere hvordan jeg skulle strukturere funnene. Utvalg av sitater har også tatt lang tid. På bakgrunn av temaer jeg så i forrige steg, har jeg søkt etter sitater som viser de teoretiske poengene og som er nyanserte i forhold til temaet som jeg ønsket å få frem. Samtidig må poengene ikke tas ut av kontekst, og derfor har jeg brukt plass på å forklare sitatets sammenheng i nyhetsartikkelen.

Angående strukturering av resultatene har jeg valgt å først vise konteksten som diskursen utspiller seg i. Konteksten er viktig for å tolke sitatene som kommer, uten konteksten blir ikke sitatene meningsfulle (Johannessen et al., 2018, s. 75; Lindgren, 2011, s. 275; Svennevig, 2020, s. 12-38). Ved å strukturere resultatene på denne måten er det lettere å få frem diskursens utvikling i neste omgang. En annen fordel med denne struktureringen er at det kan bli lettere å se hva som kunne ha vært mulige løsninger i kontekst-kapittelet. Det at noe kunne vært annerledes, men diskursen styrer handlingene en viss retning er noe diskursanalyse er opptatt av.

Metode- og kildekritikk

Jeg har valgt å bruke Tjoras (2018, s. 231- 254) indikatorer på kvalitet som rettleidningssnor i oppgaven min. Han trekker frem tre kvalitetskriterier som brukes på kvalitativ forskning: *pålitelighet*, *gyldighet* og *generaliserbarhet*. Tjora benytter i tillegg *transparens* og *refleksivitet* som to ekstra kvalitetsindikatorer.

Pålitelighet

Pålitelighet i kvalitativ forskning handler om at studien har en åpen og detaljert fremstilling av prosessen. I kvantitativ forskning brukes reliabilitet, som betyr at en annen forsker skal kunne bruke samme fremgangsmåte og komme til det samme resultatet (Tjora, 2017). Kvalitativ forskning er mer kompleks og variert til at dette er mulig, og derfor brukes begrepet pålitelighet. Begrepet brukes om hvilke data som er samlet inn, hvordan de er samlet inn og hvordan materialet er analysert (Johannessen et al., 2018).

Jørgensen & Phillips (1999) forklarer at man i fremstillingen av analysen alltid skal gi leseren en god mulighet for å følge de skritt man har gjort for å komme frem til resultatet. I analyse-avsnittet har jeg vist hvordan jeg har gått frem og hvordan jeg har kombinert ulike analyseverktøy. Dette er med på å gi en åpen og detaljert fremstilling av prosessen.

Gyldighet

Tjora (2017) beskriver at gyldighet handler om at det er en *logisk sammenheng* mellom problemstillingen på den ene siden og utformingen og funnene på den andre siden.

Etttersom jeg ønsker å se på diskursen og hvilke forventninger samfunnet har til politiets bistand fra Forsvaret er nyhetsartikler logisk å benytte. Ifølge Johannessen et al. (2018, s. 232) er en måte å øke gyldigheten på, å investere nok tid i feltet. På den måten kan man kan skille mellom relevant og ikke relevant informasjon. Dette er noe jeg har gjort gjennom å følge Neumanns (2017) fremgangsmåte der et viktig sted er å opparbeide kulturell kompetanse for å kunne avgrense diskursen. Den kulturelle kompetansen øker forståelsen for feltet og at man kan avgrense diskursen på en logisk måte. Jeg har brukt god tid på å forstå feltet og for å finne gode data. Dette har gitt meg bedre forutsetninger for å analysere dataene og tematisere dataen.

Generalisering

Tjora (2018, s. 238) beskriver at det meste av samfunnsforskning har et mål om en form for *generalisering*. Begrepet generalisering kan forklares som den kunnskapen som en får ut av en studie, kan være relevant og gjeldende i andre liknende situasjoner. Jeg har valgt en form for case ved å fokusere på konflikten på Gardermoen. Dette har jeg valgt for å forstå konflikten som oppstod, og for å gi en form for generalisering i liknende utfordringer som dukker opp i fremtiden. Ifølge Tjora må jeg for å generalisere kunne peke på attributter med situasjonen, eks tider, steder, kontekst eller andre variasjoner. Slik jeg forstår Tjora er Gardermoen-casen i kategorien *moderat generalisering*. Jeg vil kunne peke på hvilke situasjoner og i hvilken kontekst det kan være legitimt å bruke Forsvaret.

Transparens

Transparens kan oversettes til gjennomsiktighet, og kan beskrives som evnen til å vise hva man har tenkt gjennom studien, hvilke valg man har tatt og hvorfor man tatt de valgene. Det skal være mulig for andre å forstå valgene som jeg som forsker har gjort. Dette har jeg forsøkt

å etterleve gjennom at jeg i metodekapittelet beskriver hvordan jeg har valgt data og hvordan jeg har avgrenset perioden. Videre beskriver jeg hva jeg har tenkt gjennom analysen med tanke på blant annet avgrensning av diskursen og tolkning av dataen. Jeg tenker at det er spesielt viktig å vise hvordan jeg har tolket dataen, ettersom det er store variasjoner i hva man tolker diskursivt.

Refleksivitet

Refleksivitet er evnen til å forstå hvordan man selv kan bli farget av problemstillingen og hvordan man selv som forsker kan farge hva man finner. Tjora (2017) poengterer viktigheten av å være bevisst forskerens egen rolle i vurdering av om prosjektet er pålitelig ettersom man som forsker ikke er nøytral. Også Neumann (2017) og (Hitching et al., 2011) beskriver at det er sentralt å få frem sin egen forforståelse i diskursanalyse. Avveininger rundt min rolle som forsker, min refleksivitet og min forforståelse er samlet her.

I diskursanalyse er ofte forskeren selv forankret i diskursene som forskeren analyserer (Jørgensen & Phillips, 1999; Neumann, 2017). De mener videre at under alle omstendigheter er diskursanalytikeren alltid forankret i en diskursiv strukturering. En måte som de trekker frem for å bearbeide og redusere problemet er å vise sin refleksivitet eller forforståelse. Metode som begrep forstås ofte som en fremgangsmåte for å representere noe fra et eksternt ståsted, noe som blir vanskelig i diskursanalysen som ikke har et ståsted utenfor det sosiale. Jeg har gjennom analysen forsøkt å utfordre meg selv ved å stille spørsmålet: «Hvordan kunne det ha blitt løst eller sett annerledes ut?». For å tvinge meg ut av diskurser har jeg forsøkt å trekke dette spørsmålet langt ut.

Jeg har en generell kjennskap til Forsvaret og politi-organisasjonen gjennom at jeg har arbeidet i Forsvaret i 4 år, og i politiet i 6 år. Dette gjør at jeg kjenner til sentrale begreper og generell kultur i begge organisasjonene og har påvirket min interesse for temaet og bistandsinstruksen. På tross av at jeg har jobbet i begge organisasjoner har jeg ikke direkte arbeidet med bistandsinstruksen. Dessuten har jeg ikke en spesielt utpreget politi- eller forsvarsidentitet, noe som kan gjøre at jeg klarer å distansere meg noe fra forskningsfeltet jeg skal forske på. Likevel kan min bakgrunn fra begge organisasjoner kan påvirke analysen og drøftingen, noe jeg er bevisst på og har aktivt søkt tilbakemeldinger fra personer utenfor organisasjonene. Jeg har hatt samtaler med forskere og resurspersoner på fagområder for å få hjelp til å velge ut litteratur og teori som kan belyse problemstillingen. Samtidig er litteraturen

og dataene mine farget av en politi og forsvars-bakgrunn. Jeg har derfor aktivt søkt etter vekternes rolle og deres perspektiv.

Et av de siste emnene på masteren i politivitenskap som jeg tok var kurset «Nasjonal beredskap og krisehåndtering» gjennom politihøgskolen og Forsvarets høgskole. Dette kurset ansees som en sentral utdanning for krise-aktører i Norge. Kurset har dermed en viktig rolle i kultiveringen av aktørene og for hvordan aktører tenker når de skal samarbeide med hverandre og evaluere hverandre. Deltakerne på kurset kommer blant annet fra politi, brannvesen, Forsvaret, ambulanse, direktorater, departementer, Fylkesmannen. Deltakerne representerer et bredt utvalg av aktørene, og er med på å ta med seg kunnskap tilbake til arbeidsplassen sin. Gjennom at jeg har tatt kurset, er jeg samtidig en del av diskursen og kan være en ulempe ved at jeg ikke klarer å se tatt-for-gitt-forståelsesformer

Det kan være utfordrende å skrive om en krise som ikke er helt avsluttet, på grunn av evalueringer som er kommet når jeg har skrevet masteroppgaven. Dessuten kan det være utfordrende å skulle kritisere en organisasjon som jeg jobber i. Jeg hadde en innstilling før jeg startet at bruken av HV-soldatene var et dårlig samfunnsøkonomisk valg. Dette har jeg aktivt forsøkt å motbevise i masteroppgaven, og sett etter andre mulige logiske grunner for å bruke HV-soldatene.

Den *epistemologiske refleksiviteten* innebærer å drøfte muligheten for at forskningsspørsmålet kan ha vært definerende og begrensende for hvilke funn som generes fra data. I masteroppgaven min har analyseform stor påvirkning for hvilke resultater jeg har funnet. En diskursanalyse setter søkelys på det bakenforliggende i språket vårt som er med på å konstruere vårt verdensbilde. Diskursavgrensningen jeg har gjort vil i stor grad påvirke hvilke funn som generes. Diskursavgrensningen har jeg gjort for å besvare forskningsspørsmålet, og således har forskningsspørsmålet hatt en definerende rolle for resultatene. Jørgensen og Phillips (1999) hevder at diskurser ikke er noe man finner i virkeligheten, men noe man analytisk konstruerer. De forklarer at diskursene ikke er uten sannhetsgehalt, men at man alltid må begrunne hvorfor man utpeker en diskurs og hvordan man avgrenser diskursen.

En annen kompliserende faktor nevner Neumann ved at diskurser ikke er løsrevet fra andre. Mediediskursen som er synlig i nyhetsartiklene er påvirket av flere forhold som blant annet

samfunnsforhold og bistandsdiskursen. Poenget er at det er vanskelig å avgrense mediediskursen helt fra andre områder, ettersom de påvirker hverandre gjensidig.

Forskningsetiske forhold

Som forsker i samfunnsvitenskap skal jeg følge anerkjente forskningsetiske normer, som å redegjøre for hvordan mine verdier og holdninger kan påvirke valg av tema og tolkninger (etikkom.no, 2020). Dette tenker jeg er spesielt viktig i diskursteoretiske oppgaver, fordi som Neumann (2017) forklarer er forskeren selv er innbakt i de ulike diskurser. Forskeren kan ikke stille seg utenfor i et eksternt ståsted, derfor er det viktig å beskrive fremgangsmåten og sine egne holdninger og verdier. Jeg har forsøkt etter beste evne å beskrive dette i de foregående avsnittene.

Dataen jeg behandler er nyhetsartikler som er underlagt etiske normer for pressen gjennom Vær Varsom plakaten. Det fremkommer navn og personer i nyhetsartiklene og derfor har jeg sjekket prosjektet på Norsk senter for forskningsdata og prosjektet er ikke meldepliktig. Politimesteren som har tatt beslutningen om å bruke Forsvaret er identifiserbar, og er en offentlig person. Jeg har et ansvar for å ivareta personvernet, samtidig er det et unntak for offentlige personer ettersom de må regne med at de offentlige sidene av hva de gjør kan bli gjenstand for forskning (etikkom.no, 2020). Jeg har også sjekket ut den forskningsetiske veilederen for internettforskning for å se etter spesielle utfordringer med trykte tekster som er offentlig tilgjengelig på internett for å se om dette hadde betydning for mine data. (*Forskningsetisk veileder for internett*, 2021). Der er spesielt skillet mellom privat og offentlig nevnt som en viktig utfordring. I oppgavens type data, som er nyhetsartikler, er dette skillet tydelig offentlig.

Kapittel 16 i Den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora (etikkom.no, 2020) omhandler hensynet til andres verdier og handlingsmotive - «Forskeren skal ikke tillegge informanter eller aktører irrasjonelle eller like aktverdige motive uten å kunne gi overbevisende dokumentasjon og begrunnelse». Dette er slik jeg ser det en overhengende problemstilling i diskursanalyse. Jeg bruker sitater som begrunnelse for et virkelighetssyn som gjør noen handlinger mulige og andre umulige. Sitatene brukes slik sett som argumenter som jeg tillegger vekt. Derfor hviler det er stort ansvar for at jeg klarer å tolke og lese dette rasjonelt.

Diskursanalysen mål er å avdekke «kartmakerens kultur», og å få til en *politisk intervensjon* eller *rystelse* (Jørgensen & Phillips, 1999). I dette spennet tenker jeg at det ligger en forskningsetisk utfordring da, jeg som forsker, skal stille meg kritisk til utsagn for å avdekke kartmakerens kultur. Det er en utfordring å tilskrive dataene (nyhetsartiklene) argumenter og hensikter, som kan virke fremmed for de som har fremsatt dem. En annen fremmedgjørende faktor er at journalisten gjør et utvalg av sitater fra et helt intervju eller samtale. Som jeg har påpekt tidligere er en nyhetsartikkel aldri en fullstendig representasjon av hva som har skjedd. Dette kan gjøre at intervjuobjektet ikke kjenner seg igjen i hva som står i artikkelen, ettersom det er annenhåndssitater. Jeg skal tolke sitatene i beste mening for å ivareta personene nevnt i nyhetsartiklene på en forsvarlig og etisk måte.

Det jeg skal forske på er hvordan nyhetsartiklene legitimerer bistanden for samfunnet som leser nyhetsartiklene. Min oppgave som forsker på en diskursanalytisk fremgangsmåte er ikke å se på hva sitatet sier, men hva sitatet tar for gitt og hva det begrenser eller muliggjør. Med andre ord hvilke handlinger sitatene legitimerer.

For å få med konteksten jeg har tolket sitatene i, har jeg valgt å ha et eget kontekst-kapittel slik at leseren lettere kan følge konteksten jeg har tolket sitatene i. Funnene er i seg selv å reflektere hva sitatet rommer diskursivt, og derfor har jeg valgt å heller plukke ut noen få sitater som er representative for diskursen, enn å ta med alle. Ved å gjøre dette, kan jeg bedre beskrive tolkningen og mine refleksjoner i etterkant av sitatet.

6. Mediediskursen

Dette er resultatene mine hvor jeg viser mine fortolkninger av hva som kommer til syne i mediediskursen. I bakgrunns-kapitlet forklares noen av grunnene til hvorfor samarbeidet ser ut som det gjør i dag. Bakgrunnskapitlet har en oppsummering av kjennetegnene til bistandsdiskursen. Kjennetegnene kan sees på som *interpretative repertorier* som brukes som fleksible ressurser av en aktør. Hvert kjennetegn gir en ressurs som kan brukes til å konstruere ulike versjoner av virkeligheten, og gi mening til det som skjer på ulike måter (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 124).

Hva som ansees som legitimt og riktig i en gitt diskurs varierer, og nå skal jeg vise hva som er legitimt i mediediskursen og hvordan den utviklet seg. Først viser jeg en tidslinje for oversiktens del. Deretter beskriver jeg hvordan det kontekstuelle er med på å skape endringer i periodene. Kort forklart er det kontekstuelle det som er utenfor selve mediediskursen, men som kan påvirke den. Dette er eksempelvis regjerings tiltak som fører til at flere blir permitterte. I neste kapittel viser jeg mediediskursens utvikling. Underveis diskuterer jeg funnene opp mot teori. I det avsluttende kapitlet kommer jeg til å drøfte funnenes konsekvenser, altså hvordan mediediskursens hierarki får reelle samfunnskonsekvenser.

Tidslinje

Det er mange datoer og hendelser som er viktige i mediefasene, og for å få en god oversikt over utviklingen har jeg valgt å lage en tidslinje.

2020

Tirsdag 3. januar

- Koronaviruset blir omtalt for første gang i norske medier i Dagbladet (*Myndighetenes håndtering av koronapandemien - Rapport fra Koronakommisjonen*, NOU 2021: 6).

Torsdag 30. januar

- Regjeringen legger ut på hjemmesiden at de følger coronautviklingen (Regjeringen.no, 2021).

Torsdag 12. mars

- Erna Solberg uttalte «Idag kommer den norske regjeringen med de sterkeste og mest inngrepene tiltakene vi har hatt i Norge i fredstid.» (regjeringen.no 2021) Noen av tiltakene var blant annet innreisekarantene, stenging av barnehager og skoler, og forbud mot og stenging av treningssentre, frisør, hudpleie, massasje ol, svømmehaller ol., idrettsarrangementer og kulturarrangementer. I etterkant av tiltakene blir mange arbeidsplasser tvunget til å permittere ansatte. (*Myndighetenes håndtering av koronapandemien - Rapport fra Koronakommisjonen*, NOU 2021: 6).

Fredag 13. mars

- Ullensaker kommune anmoder Forsvaret om bistand til å håndtere de nye reiserestriksjonene regjeringen har innført. Kommunen tolker regjeringens nye instruks som at alle utlendinger som kommer til Gardermoen fra land utenfor Norden (VG, 14.03.20)
- Aktuelle restriksjoner på Oslo Lufthavn: 1. alle utenlandske reisende fra land utenfor Norden som kommer til Oslo Lufthavn, må snu og reise hjem eller underlegges andre tiltak (Regjeringen.no, 2021).

Lørdag 14. mars

- Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02 (HV-02) ble satt inn for å bistå Ullensaker kommune på Oslo Lufthavn. HV-soldatene hjelper til med mottakskontroll (NTBtekst, 14.03.20).

Mandag 16. mars

- Regjeringen innfører indre schengenkontroll og politiet får ansvaret(Regjeringen.no, 2021).
- HV-02 bistår politiet med utvidet grensekontroll på Oslo Lufthavn(Forsvaret.no, 2021a).
- Forsvarets oppdrag der de bistår Ullensaker kommune avsluttes og politiet overtar bistanden (Forsvaret.no, 2021a).

Fredag 20. mars

- Regjeringen kommer med en ny forskrift for hvordan sivile myndigheter og aktører kan be Forsvaret om bistand (Regjeringen, 2020b).

Torsdag 26. mars

- Første nyhetsartikkel om permitterte vektere som kunne gjort jobben HV-02 bistod politiet med (NTBtekst, 2020).

Tirsdag 7. april

- HV-02 sitt oppdrag for å bistå politiet med mottakskontroll på Oslo Lufthavn blir avsluttet(Forsvaret.no, 2021a).

Periodeinndeling

På bakgrunn av mitt datagrunnlag og analysen har jeg laget en periodeinndeling. Periodene domineres av ulikt fokus. I periode 1 er fokuset på at Forsvaret bistår kommunen på Oslo Lufthavn. I denne perioden fremstilles bistanden som vellykket og det vektlegges behovet for gjensidig støtte mellom Forsvaret og det sivile. I periode 2 er fokuset på hjemreisende og deres inntrykk av soldater på Oslo Lufthavn. I denne perioden slipper privatpersoner til i den offentlige debatten og får forme diskursen. Dekningen er mangfoldig, og privatpersonenes inntrykk av bistanden varierer stort. I periode 3 domineres nyhetsartiklene av permitterte vektere. I denne perioden er det synlig at det er flere aktører som kjemper om å forme virkelighetsbildet og hvordan mediediskursen skal se ut. I periode 4 er fokuset på at den avsluttede bistanden har vært vellykket, og det er kun de direkte involverte i bistanden som representeres i nyhetsartiklene.

Periode	Dato aviser er publisert	Aviser	Aktører
1	13.-16. mars 2020	9 (9 landsdekkende)	Ordføreren i Ullensaker kommune, HV, politikere
2	16.-26. mars 2020	25 (19 lokalaviser og 6 landsdekkende)	Privatpersoner på reise, Forsvaret, Avinor, politiet og ordføreren
3	26. mars – 7. april 2020	22 (10 lokalaviser og 12 landsdekkende)	Vekttere, NHO, politimester,
4	7.-8. april 2020	3 (1 lokalavis og 2 landsdekkende)	Heimevernets kommunikasjonssjef og politimesteren

Diskursens kontekst

I dette kapittelet skal jeg vise mediediskurens kontekst. Dette er en overordnet analyse og innledning til mediediskursen. Enhver diskurs blir formet av både aktørene som deltar og det kontekstuelle som omgir diskursen. Det kontekstuelle er det som er utenfor den språklige diskursen. Det er konteksten man tolker ytringer i og som påvirker hva slags mening man gir ytringen (Johannessen et al., 2018, s. 75). Derfor er det interessant å se på konteksten og sammenhengen står nyhetsartiklene står i og virker i. Aktørene og det kontekstuelle former diskursen ved å både opprettholde og utvikle diskursen. Denne endringen kan komme til syne gjennom at noe som tidligere var utenkelig, er tenkelig og oppleves legitimt. I dette kapittelet skal vi undersøke hvordan den konteksten endret seg og i neste kapittel beskriver jeg mer inngående hvordan mediediskursen ble endret. Konteksten fungerer som en fortolkningsramme. Derfor har jeg valgt å introdusere konteksten først og deretter hvordan jeg har analysert nyhetsartiklene gjennom et diskursivt perspektiv. Jeg kommer til å følge periodene som vist ovenfor for å strukturere konteksten

Periode 1 – Nye tiltak som må iverksettes og Forsvaret bistår kommunen

Periode 1 strekker seg fra 13.-16. mars. Det er 9 artikler i landsdekkende aviser med i mitt datagrunnlag. Det er offentlige personer som uttaler seg: ordføreren, Heimevernet og politikere. Perioden blir innledet av at kommunen ber Forsvaret om bistand fredag 13. mars 2020 for å håndheve de nye reglene som er innført for å hindre smitte av koronaviruset. Forsvaret er på Oslo Lufthavn lørdag morgen 14. mars og bistår Ullensaker kommune med deres nasjonale smittevernansvar. Noe som er interessant i den kontekstuelle rammen er at det er en sivil aktør, kommunen som får bistand av Forsvaret. Det er interessant fordi Forsvarets rolle i det sivile samfunnet historisk har vært betent.

Forsvaret er bygd opp av flere grener, og en av grenene er Heimevernet (HV) (Forsvaret.no, 2021b). Det er en nasjonal beredskaps- og innsatsstyrke med 40 000 soldater. Hoveddelen av soldatene har gjennomført førstegangstjeneste og i etterkant blitt overført til HV. Å bli overført HV betyr at man møter opp på årlige øvelser som varer typisk i 4-5 dager, og under disse dagene blir soldatene økonomisk godtgjort. Resten av året lever soldaten et vanlig liv, som å jobbe som sykepleier eller tømmer eller å studere. Noen ganger blir HV bedt om å bistå sivile myndigheter, som i denne perioden på Gardermoen.

Et annet kontekstuellet element er at Danmark «stenger» landet og har sterkere tiltak enn Norge.

– Også Aps byrådsleder i Oslo, Raymond Johansen, og Frp-nestleder Sylvi Listhaug ber om at Norge gjør strengere tiltak. Johansen vil at Norge som gjør som danskene og stenger grensene. (VG, 14.03.20)

I neste kapittel skal vi se hvordan politikere benytter dette som et argument for å hvordan nabolands håndtering av korona-pandemien påvirket oppslutning av Norges håndtering.

Utlendingskontroll

Et annen moment som påvirker mediediskursen og som må legges i den kontekstuelle rammen er selve viruset. Helt enkelt smitter viruset gjennom kontakt mellom mennesker. Når viruset smitter lett, kan viruset spre seg raskt og etter hvert globalt, da kalles det en pandemi. Viruset ble først oppdaget i Wuhan i Kina og har altså kommet til Norge gjennom mennesker som har beveget seg over grensene, slik ble begrepet *importsmitte* til (*Myndighetenes håndtering av koronapandemien - Rapport fra Koronakommisjonen*, NOU 2021: 6). Bevegelsene over grensene, er alt fra mennesker som har vært på skireiser i alpene, til reiser for å besøke familiene sine og arbeidsreiser for å levere mat og andre ting.

Her kommer et eksempel på hvordan utlendinger fikk strenge tiltak.

-Det betyr at dere i realiteten vil hindre alle utlendinger utenfor Norden med å komme inn i landet? -Ja, de får ikke komme rett inn i Norge. Vi stanser dem og tar dem til et hotell, hvor de må være i 14 dager. De som ikke vil, blir sendt tilbake med første fly. De som sier ja til å bli, må være på hotellet i 14 dager. Er de friske, kan de komme inn i landet. (VG, 14.03.20)

Det skrives ikke direkte hvorfor utlendinger får strenge tiltak, men en sannsynlig årsak er for å stoppe importsmitte. Jeg tolker det slik i lys av den pågående mediediskursen og hva fokuset er i artiklene. På dette tidspunktet kunne nordmenn dra rett hjem og være i karantene i eget hjem. Viruset bryr seg ikke om hvilket statsborgerskap mennesket tilfeldigvis har. Likevel har vi laget strengere tiltak for mennesker som kan kategoriseres som *utlendinger*, altså de som ikke har norsk statsborgerskap. En innvending mot dette er at staten har en plikt til å ta imot egne borgere, men ikke andres.

Importsmitte og utlendinger er noe som blir forbundet tett i mediediskursen og det oppstår senere et usynlig «oss» og «de» skille. Det å være redd for det ukjente er ikke noe nytt, og er et velkjent fenomen i sosiologien som inn- og utgrupper (Johansen et al., 2013) Ettersom jeg ikke kommer til å beskrive dette skille mer senere tar jeg med et sitat fra en kommentator i en artikkel fra et senere tidspunkt i mediediskursen som underbygger dette «oss» og «de» skillet.

Det stemmer nok. Det kanskje mest dem. Jeg tror Heimevernet på Gardermoen også tenker at det er mest dem. Dette er nok mest dem i Italia. Spania. Det er mest dem i Kina det, vet du. Det mest dem. Det er dem som bruker hansker. Masker. Ja, det er klart. Det er nok mest dem. Ettersom dette er en global pandemi, skulle man tro at det gir mer mening å bidra med hjelp over grensene enn å stenge dem. Men det ville vært en vitenskapelig, ikke politisk begrunnet avgjørelse. Kanskje blir heller Carl I. Hagen som får siste ord. Meldingen ha la ut i sosiale medier for noen dager siden kan bli stående som en trist profeti om verden etter koronaen: «Plutselig forstår de eller døve politikere at det er viktig å ta hensyn til nordmenn før utlendinger, samt å beskytte vårt egen land og ivareta våre egne innbyggers interesser.» (Telemarksavisa, 26.03.20)

I artikkelen beskrives det en virkelighet der flere land assosierer viruset med det ukjente, og i dette tilfellet utlendinger. Hvem som er størst trussel skiftes i takt med hvor viruset har mest spredning. I denne fasen fremstår det som at det nasjonalistiske fokus har tatt over for frykten for det ukjente. Det er fokus på hvordan å ta vare på sin egen nasjon. Forfatteren av kronikken kommer med et slags varsko om den økende tendensen til fremmedfrykt ved å referere til politikeren Carl I. Hagens sitat. Personer som ikke ser etnisk norsk ut, kan likevel være norske statsborgere. Ifølge Aas (2006) er utlendinger fra før av heftet med å være forbundet med kriminalitet og definert som farlige i trygghets- og kriminalitetsdiskursen. De farlige fremmede kan bli enda mer farligere under pandemien og derfor viktigere å beskytte seg mot. Nå med en mer «legitim» grunn, å beskytte seg mot viruset.

Periodens viktigste trekk er at det er stor oppslutning rundt kontroll-tiltakene, og politikere viser mot Danmark som har strengere tiltak. Videre begynner det å nære opp om en fremmedfrykt mot utlendinger begrunnet i smitte.

Periode 2 – indre schengenkontroll og hjemreisende

Perioden starter 16. mars 2020 og avsluttes 26. mars 2020. Det er 25 artikler med i datagrunnlaget, fordelt på 19 lokalaviser og 6 landsdekkende aviser. Av alle perioder er denne best dekket i lokalavisene. De som uttaler seg er hovedsakelig privatpersoner på reise, men også Forsvaret, Avinor, politiet og ordføreren. Perioden er valgt på grunnlag av at det skjer en endring i dekningen her, basert på tema og fokus. Den innledes med at Forsvarets bistand går fra kommunen til politiet. Videre fokuserer artiklene på konsekvensene av bistanden for de reisende.

Endring i hvem som mottar bistand

En viktig endring i perioden er at kommunen har avsluttet Forsvarets bistandsoppdrag 16. mars 2020. Politiet overtar bistanden fra Forsvaret. Regjeringen har bestemt at det skal være indre Schengenkontroll, som politiet har ansvar for. I den forbindelse ba politiet om bistand fra Forsvaret og Forsvaret bistod politiet fra 16. mars 2020. Denne kontekstuelle endringen, hvem Forsvaret bistår og hva de gjør, er med på å forme hva det er søkelys på i mediediskursen. Ettersom et bistandsoppdrag er avsluttet kommer de involverte aktørene på banen og slik jeg tolker det definerer hvordan oppdraget har gått. Mer om aktørenes påvirkning av mediediskursen finnes i neste kapittel om mediediskursen.

Samtidig som bistanden endres fra kommunen til politiet, endres hovedfokuset seg i andre mediefase. Det er en hovedvekt på privatpersoner som er på reise hjem fra utlandet. Dette som følge av at statsministeren ber alle nordmenn om å komme seg hjem så fort som mulig.

Høre på statsministeren

-Vi har hørt på nyhetene at statsministeren har bedt nordmenn om å komme seg hjem så fort som mulig. Nå håper vi at SAS setter opp en maskin slik at vi kan komme oss hjem så fort som mulig, sier Geir Nesse. (Finnmarken 19.03.20)

I flere nyhetsartikler (Agder Flekkefjords Tidende, 25.03.20, Finnmark Dagblad, 19.03.20, Finnmarken 19.03.20, Hallingdølen, 21.03.20, Harstad Tidende, 19.03.20) kommer det tydelig frem at statsministeren og myndighetene på dette tidspunktet har stor legitimitet. Som nevnt i kapittelet om legitimitet må makt rettferdiggjøres og forskjeller må oppfattes som legitim om et herredømme (stat) skal bestå. Videre blir autoritet beskrevet som plikten til å

adlyde. I nyhetsartiklene viser flere privatpersoner at de lytter til og forsøker å følge statsministerens råd om å komme hjem

En stor kontekstuell endring som påvirker den offentlige debatten, er at flere privatpersoner er på reise hjem til Norge og blir møtt av Forsvaret på Gardermoen. Det kommer en hovedvekt av nyhetsartikler som intervjuer privatpersonene og deres reaksjon på Forsvarets tilstedeværelse på Oslo Lufthavn. Reaksjonene er ulike, og noen svekker legitimiteten til Forsvarets tilstedeværelse og andre styrker legitimiteten. Mer om hvordan privatpersonene reagerer er i neste kapittel.

I denne perioden kommer det også flere sammenlikninger nasjonalt og globalt. Sammenlikningene går ut på hvordan tiltak og smittehåndteringen gjøres andre steder. Dette får stor betydning for oppslutningen og legitimiteten av tiltakene.

På flyplassene i Phnom Penh i Kambodsja og i Doha i Qatar var det nå ansatte som stod standby ved rulletrappene med sprayflasker og filler med håndsprit for å holde rulletrapp-gelendrene så rent som overhodet mulig. Ved ankomst på Gardermoen var imidlertid ingen som hadde fått denne viktige jobben. (Flekkefjords Tidende 25.03.20)

Den reisende som beskriver tiltakene, sammenlikner smitteverns-tiltakene i Kambodsja og Qatar med Norge. I sitatet ovenfor ser vi hvordan noe som skjer i Asia og Qatar får betydning for evalueringen av tiltak i Norge. I sitatet nedenfor ser vi hvordan sammenlikningen også skjer i Norge.

Braaten og Jespersen kjenner hverandre, og kom i prat om at praksisen på de to flyplassene er så forskjellig. – Kontrollen på Torp var veldig bra, men den på Gardermoen var absolutt ikke bra, sier Jespersen. Hun mener det er enda viktigere med god kontroll på en så stor flyplass. Det er Braaten helt enig i. -Vi ventet jo på det skjemaet som Turid snakket om. Gardermoen har stor flytrafikk, og bør ha bedre kontroll, sier han. (Sandefjords Blad, 21.03.20)

Den reisende sammenlikner to flyplasser i Norge, og mener Oslo Lufthavn bør ha god kontroll ettersom den er så stor. Poenget med disse eksemplene er at nyhetsartiklene kan være med på å forme virkelighetsbildet til leseren. Sammenlikningen med andre land, og andre flyplasser har stor betydning for hvordan tiltakene i Norge oppleves og evalueres, både

negativt og positivt. Som leser vil oppfatningen, evaluering og vurderingen av hva som skjer av tiltak bli påvirket av det kontekstuelle.

Periode 3 – regjeringens tiltak fører til permitteringer

Perioden starter 26. mars 2020 og avsluttes 7. april 2020. Det er 22 nyhetsartikler med i datagrunnlaget, 10 fra lokalaviser og 12 fra landsdekkende aviser. Nyhetsartiklene har hovedsakelig med personer tilknyttet konflikten i denne perioden; vektere, politimesteren og NHO. Perioden er valgt på grunnlag av at det skjer en endring i dekningen her, fokuset flytter seg til de permitterte vekterne. En viktig kontekstuell endring som påvirker mediediskursen, er at store deler av Norges arbeidende befolkning er på ulikt vis rammet av tiltakene regjeringen innførte 12. mars. I en nyhetsartikkel som tar med siste nytt om koronakrisen beskriver noen samfunnsendringer i denne perioden:

04.26, Gardermoen

NTB skriver at om lag hundre soldater fra Heimevernet er for tiden utstasjonert på Gardermoen for å støtte politiet. Den jobben kunne vektere ha gjort, som nå er permittert, mener Nokas og NHO. (Folkebladet, 27.03.20)

09.33 Oslo

-I en svært vanskelig tid må politiet ha mannskapene de trenger for å sikre trygghet, lov og orden i Norge. Derfor styrker vi beredskapen i Norge med inntil 400 politifolk, sier justis- og beredskapsminister Monica Mæland. (Folkebladet, 27.03.20)

10.31, Oslo

Nav fikk onsdag inn 14.700 nye søknader om dagpenger. Fra koronatiltakene ble satt inn har det kommet 274.200 søknader. (Folkebladet, 27.03.20)

Noen yrkesgrupper ble rammet hardere enn andre, som eksempelvis turismenæringen, treningssentre, frisører, massører, naprapater ol. Også vektere som vanligvis arbeider på Oslo Lufthavn ble rammet av tiltakene. Færre reisende betyr at det er mindre behov for å bruke vektere på lufthavnen. Overordnet skjer deg en kamp om å definere virkeligheten og vinne frem med sin årsaksforklaring til vekterens permitteringer. I denne fasen blir vekternes permitteringer forbundet med Heimevernets tilstedeværelse, denne forbindelsen blir lagt frem av vekterne selv og blir allment akseptert. Mer om de ulike årsaksforklaringer kommer i neste

kapittel. Samtidig som vektere ble permittert, fikk politiet 400 politistillinger. Dette gir et bilde av at politiet er nødvendig i en krise og gir en sterk posisjon i mediediskursen.

Periode 4 – flytrafikken redusert og bistanden avsluttes

Perioden går fra 7. april til 31. mai 2020, men det ble kun utgitt artikler om dette temaet fra 7. april – 8. april. Det er tre nyhetsartikler i perioden, hvorav 1 er fra lokalavis og 2 fra landsdekkende avis. Det er politimesteren og Forsvaret som uttaler seg i nyhetsartiklene. Fokuset i denne perioden er på at Forsvarets bistand til politiet er avsluttet. Det at Forsvaret ikke er tilstede på Oslo Lufthavn påvirket mediediskursen som blir avsluttet i denne perioden. I de foregående periodene er det flere ulike aktører tilstede i nyhetsartiklene.

-Bistanden fra Heimevernet på Gardermoen har vært helt nødvendig for å gjennomføre en forsvarlig grensekontroll, og for å hindre smittespredning. Heimevernet har vært en viktig ressurs for politiet, og vi er svært takknemlig for jobben de har gjort, sier politimester Øystese. (Romerikesblad, 8.04.20)

I denne avsluttende perioden er det kun Forsvaret og politiet som uttaler seg og får enerett på å definere bistandsoppdraget. I periode 2, da bistandsoppdraget til kommunen avsluttes, skjer det samme. Det er kun de involverte i bistandsoppdraget som evaluerer oppdraget og får definisjonsmakt over virkeligheten.

Oppsummering

I denne delen av resultatene har jeg pekt på situasjonelle endringer som bistandsdiskursen må forholde seg til. Hvordan bistandsdiskursen blir uttrykt i den offentlige debatt er mediediskursen som jeg nå skal vise. Disse situasjonelle endringene som mediediskursen må forholde seg til, kan sees som skjær på sjøen. Skuta som er mediediskursen, må noen ganger endre retning for å navigere på havet. Nå skal vi se på hvilke ressurser mediediskursen bruker for å endre retning og tilpasse seg skjær og bølger som kommer.

Utvikling i mediediskursen

Nå har vi sett på hvordan den overordnede utviklingen bidro til endringer i mediediskursen. I presentasjonen av mediediskursens utvikling ser vi på hvem som bidrar til å opprettholde eller å endre mediediskursen. Teoretisk forklart skal jeg vise ulike posisjoner argumenterer for å gi bistanden legitimitet. Gjennom å vise dette er jeg med på å kartlegge mediediskursen. Ved å se på argumenter for hvorfor bistanden er bra eller dårlig, avdekkes også diskursordenen. Til slutt skal jeg vise hvilke konsekvenser diskursen gir som blir virkelige i samfunnet.

En språklig narrativ for å visualisere diskursen som endrer seg er skuta på havet. Skuta må navigere seg på havet for å ikke gå på skjær. Skjærene er de plutselige situasjonelle endringene som kommer til syne og mediediskursen må forholde seg til. Skuta har ulike verktøy, eller argumenter for å navigere. Ved å se på de ulike argumentene som brukes kan man følge endringene i mediediskursen. Diskursordenen kan forklares som hvem er i posisjon til å bli hørt på i skuta når de legitimerer bistanden. Hvem er kaptein og kan påvirke retningen.

Periode 1 – stille før stormen

I første periode av mediediskursen er det offentlige aktører og politikere som får plass. Dette er ordføreren i Ullensaker kommune, opposisjonspolitikere, Forsvaret og Avinor og nå skal vi se hvordan de legitimerer bistanden.

Kommunen legitimerer bistanden med kapasitet og for å sikre nasjonale interesser

I gjennomgangen av artikler i mediediskursen legitimerer ordføreren bruken av Forsvaret med *kapasitet* og for å sikre *nasjonale interesser*. I første sitat vises begrunnelsen om kapasitet: «kommunen ikke har kapasitet til å gjøre denne jobben, så vi har bedt om bistand fra Heimevernet» (VG, 14.03.20). Som det fremkommer i sitatet er det kommunens manglende kapasitet som legitimerer bruken av Forsvaret. Dette harmonerer med bistandsdiskursens og Totalforsvarets fokus på *gjensidighet*. I artiklene er det ingen begrunnelse rundt valget om å få bistanden fra Forsvaret. I analysen av artiklene fremstår det fra et diskursteoretisk perspektiv som at Forsvarets bistand er helt naturlig, og som riktig aktør til å bistå. Det er ingen i dekningen av første periode som stiller spørsmålstegn om Forsvaret er riktig valg.

Ordføreren begrunner også bruken av Forsvaret med en verdi utenfor kommunen, nasjonale interesser, som kommer frem i dette sitatet:

-Vår tolkning -Er det kommunens initiativ? -Det er vår tolkning av de nye retningslinjene. Vi tar ledelse for å sikre nasjonale interesser. Vi gjør de i samarbeid med Avinor. Han sier de vil stanse og sjekke alle som kommer fra landet. -Ja, det er derfor vi trenger hjelp fra Heimevernet. (VG, 14.03.20)

I analysen ser jeg at verdien *nasjonale interesser* legitimerer bruken av Forsvaret på Oslo Lufthavn. I et større perspektiv kan det være uklokt at målet forherliger middelet, om man ikke er klar over hvilke konsekvenser middelet gir. I dette tilfellet er det sivile ressurser som kan bli fortrent, noe som kommer opp senere i mediediskursen.

Politikere ønsker strengere tiltak

I periode 1 av mediediskursen får politikere betydelig plass. Samtidig som regjeringen innfører de sterkeste tiltakene Norge har hatt i fredstid, har nabolandet Danmark «stengt» landet og har enda sterkere tiltak. I lys av utviklingen i den kontekstuelle rammen der Danmark har «stengt landet» etterlyser politikere en strengere linje i Norge. Dette kommer frem i sitatene nedenfor:

– Også Aps byrådsleder i Oslo, Raymond Johansen, og Frp-nestleder Sylvi Listhaug ber om at Norge gjør strengere tiltak. Johansen vil at Norge som gjør som danskene og stenger grensene ... Johansen sier det kreves handlekraft. -Vil de ikke stenge grensen for en periode, så må de i hvert fall gjennomføre en slik feber-screening av passasjerer som kommer til landet med fly. Vi må ta aktive grep for å hindre at flere tar meg seg corona-smitten til landet vårt, sier Oslos byrådsleder. Frp-nestleder Sylvi Listhaug er enig med Johansen. -Jeg mener det er mye å lære av danske myndigheter sin håndtering av coronaviruset. De har lagt foran Norge hele veien når det gjelder å ta grep. Derfor tar jeg for gitt at man vurderer å stenge grensene i Norge også, sier hun til VG. (VG, 14.03.20)

Flere land, deriblant Danmark, har stengt grenser som et tiltak for å hindre ytterligere smitte av coronaviruset. Norge har foreløpig ikke fulgt etter, men Aps byrådsleder i Oslo, Raymond Johansen, mener at vi bør innføre samme type tiltak her til lands. (NTBtekst 14.03.20)

Sitatene viser hvordan politikerne benytter seg av Danmark for å legitimere strengere tiltak i Norge. De henviser til Danmark, og ønsker at Norge skal følge etter. I datagrunnlaget er det opposisjonspolitikere i Norge som viser til Danmark og etterlyser enda sterkere tiltak.

Opposisjonspolitikere ønsker at regjeringen skal gjøre mer, noe som resulterer i at fokuset ikke ligger i om det er riktig å bruke Forsvaret, men at regjeringen må gjøre mer og være strengere.

Den manglende stengingen av grensen legitimerer *mildere* tiltak, som soldater på Oslo Lufthavn. En viktig poengtering er at tiltakene kan være inngripende og gi store implikasjoner og således ikke nødvendigvis *er* milde. Våre sosialt konstruerte normer og den kontekstuelle sammenlikningen med Danmark, gjør at tiltaket blir definert som *mildere* enn å stenge.

Dette viser hvordan oppslutningen og evaluering av tiltakene ikke skjer i en egen boble i Norge, men at det skjer en konstant sammenlikning med andre lands håndtering. Poenget med å vise dette er å få frem hvordan situasjoner utenfor Norge, får virkninger i Norge. Uten Danmarks håndtering hadde ikke politikerne hatt den samme legitime begrunnelsen, ettersom begrunnelsen ligger i sammenlikningen med Danmark. Videre viser eksempelet hvordan Danmarks håndtering av pandemien gir mulighet for at det fremstår som naturlig og mildt å bruke Forsvaret på Oslo Lufthavn.

Mediediskursen opprettholder den større bistandsdiskursen

I denne første perioden av mediediskursen blir bistanden presentert for samfunnet gjennom media. Hvordan artiklene fremstiller bistanden er med på å forme en kollektiv oppfattelse av den. Aktørene som er med i oppdraget får uttale seg i nyhetsartiklene og bistanden blir fremstilt som en suksess. I diskursteori beskrives det hvordan diskurser blir opprettholdt gjennom repetisjoner av faktisk bruk av språket og handlinger. Denne første perioden av mediediskursen er med på å repetere og opprettholde den større diskursen som mediediskursen er en del av, bistandsdiskursen. Et av kjennetegnene i bistandsdiskursen er gjensidig støtte, og da spesielt med vekt på Forsvarets støtte til det sivile samfunnet. Denne gjensidigheten er med på å øke oppslutningen til Forsvaret, noe som kan øke Forsvarets posisjon i bistandsdiskursen.

Som jeg har skrevet tidligere, har Forsvarets bistand til det sivile tidligere vært betent (Bjerga, 2019; Heieraas, 2020). 22. juli kommisjonens konklusjon om samarbeidet var «ressursene som ikke fant hverandre» har blitt stående som et vendepunkt i bistandsdiskursen. Vendepunktet består av at bistanden fra Forsvaret ikke lengre er like betent og at bistandsinstruksen endelig ble lovhjemlet. I denne første perioden kan fraværet av kritikk

skyldes at bistanden har oppslutning. Mediediskursen oppleves legitim og i takt med den større bistandsdiskursen som er utviklet til å ikke være like betent lengre.

Det er likevel påfallende at det ikke blir stilt kritiske spørsmål til bistanden. Fraværet av kritikk er med på å forme en kollektiv oppslutning rundt bistanden. Kritiske spørsmål som kunne ha kommet på dette tidspunkt var om Forsvaret er riktig aktør til å løse oppdraget, og hva privatpersoner som blir påvirket av bistanden mener om dette. Som jeg skal vise, kommer disse kritiske spørsmålene på et senere tidspunkt.

Denne konteksten bidrar til en nesten usynlig utvikling av diskursen ved at det ikke stilles spørsmålstegn ved at kommunen får bistand fra Forsvaret. Det er en lengre innarbeidet tradisjon for bistand til politiet som i nyere tid er legalisert gjennom bistandsinstruksen (Bistandsinstruksen, 2017; Heieraas, 2020). I denne situasjonen blir diskursen artikulert og repetert, men i en annen kontekstuell ramme, bistand til kommunen, i en krise. Som nevnt tidligere har den større samfunnsikkerhets-diskursen rundt bruken av Forsvaret i det sivile samfunnet vært betent, men i de senere årene er det blitt en oppmyking rundt dette.

Avslutning periode 1

Perioden avsluttes med at politiet overtar Forsvarets bistand for å håndheve den utvidede grensekontrollen. Politiet bemyndiger Forsvarets soldater med begrenset politimyndighet. I mitt datagrunnlag er det ikke noen kritiske spørsmål rundt dette, og det fremstår som naturlig og riktig at Forsvarets soldater skal ha begrenset politimyndighet. Dette gir Forsvaret rett til å benytte voldsmonopolet ovenfor sivile i Norge. Etter innføringen av demokratiet i 1814 ble den militære sektoren i fredstid underlagt sivil kontroll og det ble forbudt å bruke militærapparatet i Norge mot norske borgere. Totalforsvaret som er et viktig element i bistandsdiskursen, blir ytterligere forsterket i diskursen og materialisert seg gjennom den offentlige debatten. Totalforsvaret vektlegger gjensidig støtte uavhengig om landet befinner seg i fred, krise eller krig, og opphever således Norges lange tradisjon for å strengt skille det sivile og det militære, noe som ble materialisert på Gardermoen under covid-19 krisen i første fase. Jeg tolker denne utviklingen som en utvikling av de trege strukturene i diskursen. Analysen i første periode har vist meg hvordan mediediskursen er påvirkbar og avhenger av andre diskurser. Jørgensen og Phillips (1999) forklarer nettopp hvordan språket og dets betydning er i en konstant forandring og omformes i kontakt med andre diskurser.

I første periode har skuta har fått nye verktøy i form av Forsvarets bistand til politiet og endret litt retning på et ellers stille og klart hav uten motstrømmer.

Periode 2 – bølger i vente

I periode 2 er det en vesentlig endring i den kontekstuelle rammen ved at Forsvarets bistand blir overført fra kommunen til politiet. Forsvaret skal nå bistå politiet med indre schengenkontroll og får begrenset politimyndighet. I mitt datagrunnlag er det ikke kritikk rundt den begrensede politimyndighet i perioden². Kritikken kommer senere, i periode 3.

Perioden er preget av å presentere et mangfold av posisjoner i mediediskursen. Det er mange ulike aktører som er med i diskursen i både nasjonale og lokale aviser. Likevel er hovedmengden i datagrunnlaget hjemreisende. Dette skjer på grunn av endringer i den kontekstuelle rammen, regjeringen endrer reiserådene sine og alle som er utenlands rådes å reise hjem. Jeg starter først med å vise hvordan politiet begrunner og legitimerer bistanden, så viser jeg hvordan Forsvaret legitimerer sin institusjon i situasjonen, og deretter viser jeg hvordan hjemreisende begrunner sine synspunkter.

Politiet begrunner bistanden

Politiet begrunner og legitimerer bistanden fra Forsvaret med økt arbeidsmengde etter at situasjonen endret seg. Seksjonslederen i politiet i Gardermoen begrunner Forsvarets bistand slik:

Hun (seksjonsleder i politiet på Gardermoen) forteller at politiet har fått en mye større arbeidsmengde enn normalt, og at HV-soldatene vil være tilgjengelige for politiet så lenge det er behov for det. (Romerikes Blad, 18.03.20)

Som nevnt har den den kontekstuelle rammen endret seg gjennom at det ble innført personkontroll på indre Schengengrense, og dette skaper mer arbeidsmengde for politiet. Bistanden fra HV-soldatene begrunnes med økt arbeidsmengde. Dette fremstår som naturlig og det er ingen kritikk av hvem som bistår på dette tidspunktet. I artiklene blir soldatenes begrensede politimyndighet ikke begrunnet, men snarere informativt opplyst. Ut ifra et diskursteoretisk perspektiv er det et funn i seg selv at den begrensede politimyndigheten ikke begrunnes. Det er interessant ettersom det kan tolkes som så naturlig i den kollektive forståelsen at det ikke begrunnes. Når noe fremstår som naturlig, er det ingen som stiller

spørsmålstegn. Det kan virke som det fremstår som naturlig at HV-soldatene får begrenset politimyndighet.

Forsvaret bruker situasjonen til å legitimere sin institusjon

I denne perioden er det to artikler om hvordan Forsvaret gjør seg klare til koronaoppdrag. I dette sitatet er det kommunikasjonssjef i hæren som uttaler seg om hvordan de gjør seg klare og hvordan de har hevet beredskapen.

Vi begrenser smitte i personellet for å utføre de oppdragene vi har og for å være klar til å støtte sivilsamfunnet hvis det blir behov, sier Strande. (Fremover, 19.03.20)

Fra ulike ressurser eller kjennetegn i bistandsdiskursen blir nå «gjensidig støtte» trukket frem i mediediskursen. Denne ressursen passer godt på situasjonen de står i for å legitimere Forsvarets institusjon. Som jeg beskrev i bakgrunns-kapittelet har Forsvaret også på 1970-tallet ønsket å legitimere den betydelige bruken på Forsvarssektoren gjennom sivil bistand(Bjerga, 2019). I tillegg gir kommunikasjonssjefen uttrykk for at de forsøker å begrense smitte og tar situasjonen på alvor.

Hjemreisende - Ulike tolkninger av Forsvarets tilstedeværelse

Hjemreisende sine reaksjoner på Forsvarets tilstedeværelse preger mange av nyhetsartiklene i mediediskurens periode 2 og de har ulike meninger om Forsvarets tilstedeværelse. Før jeg presenterer funnene i analysen ønsker jeg å belyse at reaksjonene er mangfoldige, likevel er det noen kjennetegn som går igjen.

Signaleffekt og alvor

I analysen kom det frem at flere hjemreisende forbinder Forsvarets tilstedeværelse med et alvor. Det er måten flere privatpersoner omtaler tilstedeværelsen av Forsvaret som viser at HV-soldatene signaliserer et alvor for sivile i denne situasjonen. Ord som brukes som trekker på at HV signaliserer et alvor i situasjonen er militariserende, kontrollerende, surrealistisk, patruljerte og forstår alvorlighetsgraden. Jeg tolker utsagnene som at Forsvarets tilstedeværelse blir et visuelt signal på at Norge er i en krise. Denne uttalelsen er et av flere som underbygger min analyse av at Forsvaret tilstedeværelse forbindes med et alvor.

det er vel og bra, men det er altfor sent, men jeg tror jo alle forstår alvorlighetsgraden når man blir møtt av personell i militæruniformer. (Telen, 16.03.20)

Fordi de uniformerte soldatene ikke er en normalitet i hverdagen, kan det gi en sterk signaleffekt. I kapittel 3 beskrev jeg at det har vært konfliktfyllt å bruke Forsvarets makt ovenfor sivilbefolkningen og Forsvaret brukes sjeldent på denne måten i det sivile samfunnet. Jeg reflekterer over at nettopp denne signaleffekten kan ha medvirket til at regjeringen benyttet Forsvaret istedenfor vektere på Gardermoen til dette oppdraget. Vektere er der til vanlig og ville dermed ikke ha gitt den samme signaleffekten. Utsagnene ovenfor, som er et av flere i datagrunnlaget, legitimerer Forsvarets tilstedeværelse gjennom *alvoret* de representerer. Utsagnet ovenfor er også negativ til at tiltakene kommer for sent, noe jeg kommer tilbake til.

Dette utsagnet er også beskrivende for hvordan Forsvarets tilstedeværelse bryter opp normalbildet:

Erna Solberg hadde varslet at Norges grenser skulle stenges dagen etter. Akkurat da var det vanskelig å vite hva det egentlig betydde da, men Heimevernet var allerede på plass i ankomsthallen, så det virket nødvendig å gripe sjansen før dørene smalt igjen. (Morgenbladet, 20.03.20)

I utsagnet ovenfor begrunner den reisende sine handlinger med Forsvarets tilstedeværelse. Slik jeg analyserer sitatet bruker personen Forsvaret som en forsterkende faktor, som bygger opp under at situasjonen landet var i brøt med normalbildet.

Forsvaret forbindes med å være hyggelige

Samtidig som Forsvaret forbindes med alvor, forbinder også flere reisende Forsvaret med å være hyggelige og bli godt ivaretatt. I analysearbeidet har jeg kategorisert de som opplever Forsvaret som hyggelige. I denne kategorien legitimeres Forsvarets bistand gjennom at de opplever å bli behandlet godt. En pensjonist på reise hjem til Norge fra Marokko beskriver i Brønnøysunds Avis 20. mars 2020 at det var surrealistisk å bli møtt av HV på Gardermoen, samtidig som han påpeker at de «ble veldig godt ivaretatt». Pensjonisten beskriver situasjonen som utenfor normalen, surrealistisk - at Forsvaret er på Gardermoen, samtidig som pensjonisten ble godt ivaretatt. Flere reisende beskrev denne kombinasjonen.

Det er en interessant kombinasjon, ettersom alvor og hyggelig ofte kan stå i motsetning til hverandre i andre diskurser. Eksempelvis er en alvorlig bilulykke, sjeldent hyggelig. Derfor er det interessant at HV kan settes i en språklig artikkel med både alvor og hyggelig da de kan brukes som kontrastord. Alvor brukes på å beskrive situasjonen og konteksten - det at HV er på flyplassen betyr at situasjonen er alvorlig, mens måten HV opptrer på og møter hjemreisende på er «hyggelig». På denne måten fungerer den ellers motstridige kombinasjonen.

Flere hjemreisende forbinder Forsvaret med noe negativt

Som jeg innledet, er det en stor variasjon av reaksjoner i denne perioden. Det var ikke bare positive reaksjoner, men også flere som forbinder Forsvaret med noe negativt. Det er vanskelig å skulle kategorisere ettersom det er forskjeller i hvordan det negative forbindes med Forsvaret. Det er i mitt datagrunnlag to hovedforskjeller til hvorfor Forsvaret forbindes med noe negativt. Den ene måten å forbinde Forsvaret med noe negativt, var måten de utførte arbeidet sitt på. Altså kompetansen og utførelsen. Noe dette sitatet viser:

Securitas og Heimevernet bare stod der og var kun interessert i å sjekke dem som ikke var norske. Det var ingen flere kontroller, ikke noe helsepersonell. (Frostringen, 26.03.20)

I dette sitatet beskriver den reisende at det kun var de som ikke var norske som ble sjekket. Jeg tolker det som at personen ønsker en sjekk av alle innreisende. Dette beskrev jeg i det kontekstuelle i forrige kapittel, hvordan smitten og tiltakene i begynnelsen blir satt på de ukjente «utlendingene». Dette er et sitat som er med på å *bygge ned legitimiteten* til bistandsoppdraget, fordi oppdraget kan oppleves av denne gruppen å ikke bli løst på riktig måte. Det kan fremstå som at privatpersonen legger andre verdier til grunn for hvordan oppdraget skal løses. Videre kan det tolkes som at personen har en forventning om mer kontroll.

Den andre måten Forsvaret blir forbundet med noe negativt er indirekte gjennom kritikk av smittehåndteringen. Ettersom smittehåndteringen på Oslo Lufthavn blir kritisert og Forsvaret er en av partene som utfører tiltakene blir de forbundet med kritikken. Dette er et av flere sitater som viser hvordan denne indirekte koblingen:

Da Nils Braaten og kona kom med fly fra Alicante til Gardermoen, var det ingen som informerte om verken korona-sjekk eller karantenetid. Ingen kontroll. – Det skjedde rett og slett ingenting, forteller Nils Braaten [...] Vi ventet på å få et skjema å fylle ut og litt informasjon, men det fikk vi ikke, sier Braaten [...] Selv mener Braaten at han og kona ikke hadde visst om karantenen engang, hvis det ikke hadde vært for den norske TV-en de har i Spania [...] Braaten forteller at han nesten ikke har ord for mottakelsen de fikk på Gardermoen. -Sikkerhetsmessig var mottakelsen på bønn. Det er hårreisende, og jeg har ikke ord, sier han. (Sandefjords Blad, 21.03.20)

I dette sitatet er ikke Forsvaret eller Heimevernet nevnt direkte, men i samme artikkel opplyser pressevakt i Avinor at de har fått bistand fra Heimevernet siden 14. mars for å utføre informasjonsarbeid og adkomstkontroll. På denne måten blir Heimevernet holdt til ansvar for den dårlige jobben. Jeg tolker det som at privatpersonen gir uttrykk om et ønske om mer kontroll, og dette ønske er med på å legitimere HVs tilstedeværelse og kontrollerende tiltak.

Kritikk av Forsvaret har konsekvenser for politiets legitimitet

I teorikapittelet påpekte jeg at det er viktig å ha oppslutning rundt politiets oppdragsløsning for å få legitimitet. Videre at legitimitet blir påvirket av blant annet tillit. Like verdier og relasjonell tillit er viktigere enn den tekniske tilliten til at man klarer å utføre oppgavene. Jackson (2013, s. 63) har gjennom sine studier vist at like verdier er viktigere enn at man kan utføre oppgaven. Jeg ser at i mine funn der Forsvaret og bistandsoppdraget blir kritisert at dette kan dette påvirke legitimiteten til selve bistandsoppdraget. Det er politiet som har ansvar for oppdraget, og oppdraget blir kritisert.

På tross av dette, kan det fremstå som at den primære oppfatningen av Forsvaret er at Forsvaret har opptrådt på en måte som innfrir til god prosessrettferdighet. Det er mange som synes de var hyggelige, men også at deres tilstedeværelse understreket alvorret i situasjonen. Samtidig er det stemmer i den offentlige debatten som uttrykker at Heimevernet var passive. Om Jackson forskning på prosessrettferdighet og legitimitet i politiet i Wales kan overføres til Heimevernet i Norge, skal prosessrettferdigheten ha større betydning enn den operative evnen. Dette vil si at for Forsvarets legitimitet og oppslutning er det viktigere at Forsvaret oppleves som rettferdige og «hyggelige» enn om noen opplever de som passive.

Legitimt herredømme – Regjeringens makt oppleves som legitim

Jeg så i datagrunnlaget mitt i denne perioden at det var stor oppslutning rundt statsforvaltningen og regjeringen vår, som er et type herredømme (Fivelsdal, 2000). Tiltakene som innføres er bestemt av regjeringen og utføres av statsforvaltningen, derfor er det viktig at også disse aktørene har legitimitet. I krisehåndteringen av covid-19 blir prosessens nærhet fra den bestemmende toppen med statsministeren, til bunnen med det utøvende ledd med politi og Forsvar synlig. Som jeg har påpekt i teorikapittelet beskriver Weber (Fivelsdal, 2000) autoritet som identisk med det å kunne befale i kraft av autoritet, og derfor er legitimitet i de bestemmende leddene også viktig.

Gjennom nyhetsartiklene fremstår det som at regjeringen har stor oppslutning og at makten deres oppleves som legitim. Jeg viste i den overordnede analyse at enkeltpersoner ønsket å følge rådene som statsministeren gir. Jeg så at beslutninger som tas av forvaltningen på kommunalt nivå (ordføreren) blir forankret på politisk nivå (regjeringen) og brukes som argument for bruken av bistanden:

Derfor var jeg veldig lettet da justisministeren ringte fredag kveld og ga grønt lys for at Heimevernet kunne settes inn, sier Schumacher til RB. (Romerikes Blad, 18.03.20)

Gjennom dette sitatet legitimerer ordføreren bistandsoppdraget ved å forankre avgjørelsen på et *politisk nivå* gjennom justisministeren. Dette er en legal prosess, poenget med å vise dette er at ordføreren velger å si at justisministeren har gitt grønt lys. I et herredømme-perspektiv får ordføreren mer legitimitet for utsagnet fordi han henviser til en aktør som har stor legitim makt i et legalt herredømme, justisministeren.

Utvikling i mediediskursen – gjensidig støtte er viktig

Diskursen som er synlig i media, avdekker også en utvikling av oppslutningen rundt Forsvarets bistand. På dette tidspunktet i mitt datagrunnlag er det ikke kritiske stemmer i mediediskursen til at Forsvaret blir gitt begrenset politimyndighet ovenfor egen befolkning. Som jeg har forklart i teorikapittelet har det å gi Forsvaret mulighet til å gripe inn ovenfor egen befolkning vært betent helt siden demokratiets start i 1814. Et reelt vendepunkt er i bistandsdiskursen er 22. juli. At det ikke er kritiske stemmer til Forsvarets begrensede politimyndighet i den offentlige debatt er med på å vise hvordan holdninger og den kollektive forståelsesrammen kan endre seg sakte over flere år. Denne endrede kollektive

forståelsesrammen kan ha kommet av at *gjensidig støtte* over tid er blitt viktigere i bistandsdiskursen. Gjensidig støtte er noe som også kommer til syne gjennom at det materialiserer seg en sivil bistandsinstruks som sivile aktører og myndigheter skal bruke for å be Forsvaret om bistand (Regjeringen, 2020b).

Mediediskursen, som er skuta i periode 2, har styrt på et åpent hav. I motsetning til periode 1 hvor det var stille og klart, har det i periode 2 kommet bølger fra flere hold. Bølgene representerer ulike meninger om bistandsoppdraget og Forsvaret. Dette får skuta til å vingle litt, men skuta navigerer fortsatt riktig.

Periode 3 – Full storm og kamp om vekternes rolle

I dette delkapittelet viser jeg hvordan ulike aktører presenterer ulike konkurrerende virkelighetssyn. I dette ligger det en kamp om å vinne frem med sitt virkelighetssyn i mediediskursen. VI skal se hvordan en språklig diskurs gir virkelige og materielle konsekvenser for vekterne.

Periode 3 starter 26. mars 2020 og avsluttes 7. april 2020. Det er 22 nyhetsartikler med i datagrunnlaget, og 10 er lokale aviser og 12 landsdekkende aviser. Perioden er valgt på grunnlag av at det skjer en endring i dekingen her, fokuset flytter seg til de permitterte vekterne. Denne fasen avsluttes når bistanden avsluttes og dekingen flytter fokus til vurdering av oppdraget.

Overordnet skjer det en kamp om å definere virkeligheten og årsaksforklaringer til vekternes permitteringer. Den ene årsaksforklaringen til vekternes permitteringer er at Forsvaret har tatt oppdrag som vekterne kan gjøre, denne virkelighetsforståelsen blir lagt frem av vekterne selv og blir allment akseptert. Det er ingen som utfordrer denne årsaksforklaringen. Den andre årsaksforklaringen til vekternes permittering er knyttet til redusert flytrafikk og dermed lavere behov for drift på flyplassen. Denne årsaksforklaringen kommer allerede i periode 2, 21. mars. Jeg skal nå gjennom sitater vise hvordan de ulike årsaksforklaringene er med på å konstruere mening for aktørene.

Det er en vesentlig forskjell på årsaksforklaringene, men som brukes om hverandre. Forskjellen går ut på hvordan aktører forklarer vekternes *permitteringer*, og hvorfor vekterne *ikke fikk oppdraget*. Dette er et viktig diskursivt poeng, da dette er med på å avdekke hva som

blir tatt for gitt. I mediediskursen blir det tatt for gitt at vekterne kan gjøre den samme jobben som Forsvaret og at vekterne dermed er riktig for oppdraget. I forrige periode avdekket jeg hvordan Forsvaret har en tydelig signaleffekt som varsler om alvoret i situasjonen, å bruke vekterne ville ut ifra denne mediediskursen ikke gitt samme signaleffekt.

Vektere - Redusert drift

Den ene årsaksforklaringen til permitteringen av vektere er redusert drift ved Gardermoen. Avinor-sjef Dag Falk-Petersen forklarer i periode 2, 5 dager før fase 3 muligheten for permitteringer slik:

Vi taper enorme summer. Så langt over en milliard kroner. På grunn av redusert drift har vi redusert kostnadene betydelig. Vi har nå en solid finansiell stilling. Vi skal tåle dette selv om tapene blir store. Vi har også i Avinor sett på muligheten for å permittere. Men vi vurderer det sånn at det viktigste nå er å ha tilgjengelig kapasitet for den driften vi fortsatt har.

(Finansavisen, 21.03.20)

Her argumenterer avinor-sjefen for permitteringer med årsak om redusert drift. Dette er noe også kommunikasjonssjef Ådne Mauritzen i Nokas forklarer årsaken til permitteringene:

-106 ansatte er allerede permittert på Gardermoen, men det kommer flere i løpet av dagene som kommer. Permitteringene skjer som en direkte konsekvens av at helsemyndighetene tirsdag ettermiddag forlenget tiltakene rundt koronakrisen til å gjelde over påske. Det betyr færre reisende. (Romerikes Blad, 27.03.20)

I denne artikkel kommer det frem at Nokas har permittert vektere som en direkte konsekvens av helsemyndighetene forlenget korona-tiltakene til å gjelde over påsken som betyr færre reisende. Dette er en årsaksforklaring og virkelighetsbilde som Nokas bruker tidlig i perioden, men deretter bytter Nokas årsaksforklaring til å forklare permitteringene med at HV fikk oppdraget. Det kan være fordelaktig for Nokas å presentere virkeligheten som at alle permitteringene skyldes HV, som kan legitimere at Nokas burde hatt oppdraget. Videre kan det være fordelaktig for ledelsen å vise til noe utenforstående (HV-oppdraget), når de skal permittere egne ansatte.

Nokas og NHO – konstruerer mening om at Forsvaret er årsaken til permitteringene

Et annet virkelighetsbilde blir senere representert av NHO og Nokas i mediediskursen. Grunnen til permitteringene blir denne gangen konstruert til å være at Forsvaret fikk oppdraget. Jeg skal nå gjennom sitater vise denne årsaksforklaringen. NTB var den første i mitt materiale som dekket permitteringene, og forklarer at årsaken til vekternes permitteringer er *Heimevernets oppdrag* på Gardermoen.

Vektene ble permittert da HV inntok Gardermoen

Om lag hundre soldater fra Heimevernet (HV) er for tiden utstasjonert på Gardermoen for å støtte politiet. Den jobben kunne vektere gjort, mener Nokas og NHO [...] Administrerende direktør Anne-Cecilie Kaltenborn i NHO-servise og Handel mener det ikke kan være slik at Heimevernet settes til å gjøre en jobb som sender andre ut i permisjon. -Regjeringen prøver på alle bauer og kanter å holde hjulene i arbeidslivet i gang så godt som mulig, men dette er jo det stikk motsatte, sier Kaltenborn til avisa. (NTB, 26.03.20)

Her forklarer direktør i NHO at oppdraget Forsvaret har fått gjør at vektere blir permittert. Redusert drift blir ikke nevnt nå. I dette sitatet forklarer også Nokas-sjefen at grunnen til permitteringene er Heimevernet.

Vi ønsker jo i det lengste å unngå permitteringer. Derfor var det litt rart da Ullensaker valgte å bruke HV til denne jobben. Det betyr jo i bunn og grunn at de tar mennesker som allerede er i arbeid ut i permisjon, mener Mauritzen (kommunikasjonssjef i Nokas) (Romerikes Blad, 27.03.20)

Nokas-sjef Kjell Frode Vik er sitert i samme artikkel.

-Hvorfor skal jeg måtte permittere flere hundre ansatte på Gardermoen når det fortsatt er behov for arbeidskraft der ute? Han peker på at de kunne gjort jobben med å gi informasjon og overholde orden, slik HV-soldatene nå gjør. (Romerikes Blad, 27.03.20)

Nokas-sjefen beskriver at de har forsøkt å unngå permitteringer, og påpeker at det er rart å bruke Forsvaret til en jobb vektere kunne gjort. Slik jeg analyserer utsagnet ønsker Nokas-sjefen en virkelighetsforståelse der vekterne er riktig aktør.

Materialet mitt viser at NHO og Nokas etterhvert forklarer permitteringene med at HV tok arbeidsplassene til vekterne. NHO og Nokas legger frem en virkelighetsforståelse som forklarer permitteringene med HVs tilstedeværelse. Jeg har gått over tallene over antall vektere som ble permittert og antall soldater som var på Gardermoen, det opereres med litt ulike tall og jeg har gått ut ifra tallene som blir presentert i nyhetsartiklene.

Det beskrives at det er om lag 100 soldater fra HV på Gardermoen. Samtidig forklarer Nokas at 200 vektere som vanligvis jobber på Gardermoen ble permittert da HV inntok Gardermoen. De 100 soldatene som skal ha tatt arbeidsplassene til vekterne, vil kunne forklare 100 av de 200 permitterte vekterne. Det jeg forsøker å få frem er at grunnen til permitteringene kanskje ikke bare skyldes at HV har tatt en jobb som vekterne kunne gjort. Om jobben hadde gått til Nokas, hadde Nokas ut ifra dette regnestykket måttet permittere 100 vektere uansett.

Med denne årsaksforklaringen påvirker vekterne virkelighetsforståelsen som blir presentert i den offentlige debatt. Den kontekstuelle rammen bidrar til at vekternes årsaksforklaring får mer tyngde i mediediskursen. Konteksten på dette tidspunktet er at mange i samfunnet er blitt permittert på grunn av strenge tiltak regjeringen har satt i verk. Regjeringen forsøker å holde hjulene i gang i næringslivet. Derfor fremstår det for flere som ulogisk i mediediskursen å gi oppdraget til HV-soldater, som fremmer flere permitteringer.

Hovedtillitsvalgt for Parat i Nokas og leder for hovedflyplassutvalget, Hege Charlotte Jacobsen, kommer med et annet argument:

Det virker urimelig at vi permitterer folk som kjenner jobben og flyplassen mens det leies inn ukjente til delvis samme oppdrag, sier Jacobsen. (NTBtekst, 26.03.20)

Argumentet om at vekterne kjenner flyplassen best kunne blitt omformulert til krisehåndteringens likhetsprinsipp. Likhetsprinsippet går ut på at en krise skal løses av de som til vanlig har ansvaret og ha en lik organisering. Om vekterne hadde vært med på kurs innenfor krisehåndtering som holdes av det offentlige kunne Nokas vært kjent med prinsippet og stått sterkere i debatten ved å bruke dette prinsippet. Med dette har jeg forsøkt å vise hvordan man kan bruke ulike diskursive ressurser eller argumenter i en situasjon for å gi det som skjer mening.

Kommunen - Forsvarets bistand forklares med behov for akutt hjelp og prosedyrer

En annen årsaksforklaring og virkelighetsbilde kommer fra kommunen som først fikk bistanden fra Heimevernet. Kommunen peker på at kommunen trengte akutt bistand og fulgt «prosedyrer» for hvordan kommunen de kan be om bistand:

RB har vært i kontakt med Ullensaker kommune, for å høre om de vurderte å ta i bruk vekterne til denne jobben. – I beredskapssammenheng når kommunen må ha akutt bistand på kort varsel er det snakk om å søke etter gripbare ressurser. Bistanden ble sendt via Fylkesmannen og det var da Forsvaret ved Heimevernet som rykket ut, skriver Kaare J. Fosshaug, IKT-rådgiver og beredskapskoordinator i kommunen i en epost. (Romerikes Blad, 27.03.20)

I materialet mitt fremkommer det at kommunen forklarer at Heimevernet bistod kommunen ikke var kommunens valg. Kommunen beskriver at når de trenger akutt bistand er det om å finne gripbare ressurser. Videre at bistanden ble sendt via Fylkesmannen og det var da Forsvaret ved Heimevernet som rykket ut. I utsagnet fremstår det som at Forsvaret var gripbare og at for kommunen var det viktig med *ressurser*, og tilfeldigvis var det Forsvaret som rykket ut. Kommunen følger *prosedyrer* ved å rute bistanden gjennom Fylkesmannen, som igjen vanligvis ruter bistanden gjennom politimesteren.

Det kan fremstå som at kommunen i sin forklaring forsøker å minimere betydning av Forsvaret. For kommunen kan det være fordelaktig i situasjonen de stod i etter at så mange vektere ble permittert i kommunen sin. Kommunen kan ha fordel av å bygge tillit til vekterne som er permittert, og kan oppnå dette ved å minimere betydningen av Forsvaret. Dette viser hvordan en aktør kan bruke en diskurs som en ressurs. Gjennom diskursen kan det finnes flere ulike årsaksforklaringer som gir mening i en gitt situasjon. I dette delkapitlet har jeg igjen forsøkt å vise hvordan en aktør fordelaktig kan bruke de ulike diskursive ressursene som finnes. I dette tilfellet har kommunen fulgt prosedyrer (legalitet) og trengte akutt bistand.

Politiet – vektlegger legalitet for å forklare Forsvarets bistand

En annen årsaksforklaring kommer fra politiet som begrunner at det ikke er mulig å bruke vekterne ut ifra hvordan politiet kan be om bistand i lovverket.

RB har også spurt politiet om de ikke kunne brukt vekterne i forbindelse med grensekontroll, men politimester Ida Melbo Øystese, opplyser at dette ikke er mulig, ut ifra hvordan politiet kan be om bistand.

Etablerte rutiner.

-Når politiets ressurser ikke er tilstrekkelige, har vi etablerte rutiner for å be om bistand fra Forsvaret. Dette er hjemlet i en egen bistandsinstruks. Det vises spesielt til §2 som sier at «i situasjoner der egne resurser ikke antas å være tilstrekkelige eller tilgjengelige, skal politiet snarest vurdere å be Forsvaret om bistand etter de regler som følger av denne instruks».

Forsvaret er vårt primære valg om vi trenger bistand, og det har vi også forholdt oss til i denne situasjonen, svarer Øystese i en e-post. Hun forteller at det ikke er noen praksis for at vektere, eller andre institusjoner, utover Forsvaret kan gis begrenset politimyndighet, slik HV-soldatene på Gardermoen nå innehar. Om Forsvaret ikke kunne bistått, måtte vi vurdert om det ville vært mulig å gi begrenset politimyndighet til et større antall vektere. Det har ikke vært aktuelt i denne situasjonen, avslutter politimesteren. (Romerikes Blad, 27.03.20)

Politimesteren forklarer at det ikke er mulig å be om bistand fra Forsvaret ut ifra hvordan politiet kan be om bistand. Med dette tolker jeg at politimesteren legitimerer bruken av Forsvaret gjennom legalitet. Politimesteren presenterer en virkelighetsforståelse av at det ikke er mulig å benytte seg av andre enn Forsvaret.

Det fremkommer likevel en kontrast i samme nyhetsartikkel hvor det siteres til bistandsinstruksen §2 der det står «skal politiet snarest vurdere å be Forsvaret om bistand». I denne setningen er det en «vurdere», altså ikke skal, men politimesteren presenterer i begynnelsen av artikkelen inn en virkelighetsforståelse av at det ikke er mulig. Videre forklarer politimesteren at Forsvaret er deres primære valg om de trenger bistand. Dette forhåndsdefinerte primærvalget, kan påvirke politietats sine handlingsvalg fordi det fremstår som det mest riktige og logiske å bruke Forsvaret.

Videre argumenterer politimesteren at det ikke er en praksis for å gi vektere begrenset politimyndighet. Et betimelig spørsmål er om Forsvaret måtte ha begrenset politimyndighet for å gi informasjon til reisende og overholde orden. Dette skal jeg ikke svare ut, men jeg ønsker å påpeke at det blir fremstilt av politimesteren som at Forsvaret måtte ha dette til disse oppgavene. Dette kan være fordelaktig for politimesteren fordi politimesteren på denne måten legitimerer valget sitt om å bruke Forsvaret. Nokas-sjef Vik på sin side beskriver at det ikke er nytt at vektere får begrenset politimyndighet.

Han mener vekterne kunne gjort det samme som HV-soldatene, informere om karanteneregler og overholde orden.

Ble gitt politimyndighet. Soldatene er i tillegg gitt politimyndighet på oppdraget.

-Vi har begrenset politimyndighet på internasjonal sjøfart i dag. Tidligere har vi også fått det for å hjelpe med fangetransport. Det er altså ikke noe nytt at vaktbransjen kan ha begrenset politimyndighet, sier Vik. (NTB, 26.03.20)

Politimesteren åpner opp for at det ikke er absolutt umulig å bruke vekterne, når politimesteren ble sitert på at om Forsvaret ikke kunne ha bistått, så måtte politimesteren ha vurdert å gi et større antall vektere begrenset politimyndighet, men at dette ikke var aktuelt i denne situasjonen. Med dette tolker jeg at politimesteren på nytt understreker at Forsvaret er deres primære samarbeidspartner. Men dette viser også hvordan en diskurs har ulike ressurser man kan bruke, og her brukes bistandsdiskursens *legalitet*. Politimesteren kunne brukt andre diskursive ressurser som *likhetsprinsippet*, men legger vekt på prosedyrer og *legalitet*.

Forsvaret –helt ute av stormen

På tross av at Forsvarets bistand er kjernen til konflikten i periode 3, er ikke Forsvaret intervjuet i avisene. Forsvaret forklarer derfor ikke deres bistandsoppdrag og på den måten er de ikke med på å forme meningen til hvorfor Forsvaret er på Gardermoen. Derfor har jeg heller ingen sitater.

Diskursiv kamp om å forme årsaken til vekternes permitteringer

Som jeg har vist gjennom sitater er det en diskursiv kamp og store bølger i det diskursive feltet. Skuta er i denne perioden i full storm med høye bølger og skjær på alle sider. Bølgene er diskursive krefter som ønsker å endre retningen til skuta. Skjærene er situasjonens problemstilling som skuta forsøker å navigere mellom.

Jørgensen og Phillips (1999) beskriver hvordan Laclau & Mouffes ser på diskurser som en stadig konstruksjon og rekonstruksjon i interaksjon med andre diskurser. Dette gjør at det alltid vil foregå en diskursiv kamp. I mitt datagrunnlag mener jeg å gjenkjenne en diskursiv kamp i periode 3, en antagonisme. Kampen omhandler om å konstruere virkeligheten i representasjonen i media. Gjennom dette kan mening skapes, og brukes til fordel eller ulempe

for aktørene. Dette har jeg forsøkt å vise gjennom de ulike aktørenes konstruksjon av virkeligheten.

Som jeg har vist er det flere aktører som benytter ulike årsaksforklaringer og som er med på å påvirke virkelighetsforståelsen. Disse virkelighetsforståelsene er også med på å fremme, ivareta og utvikle diskurser som er innebygd i språket og tankene våre. I det avsluttende kapittelet skal jeg drøfte konsekvensene av Forsvarets sterke posisjon i beredskaps-feltet.

Periode 4 – Stille etter stormen og stabilisering av diskursen

I periode 4 er fokuset på at bistanden er avsluttet. Det er en kort periode som kun inneholder 3 artikler fra 7. april - 8. april 2020. Det er 1 lokalavis og 2 landsdekkende aviser som er med i materialet mitt. Da jeg utførte søk inntil 31. mai 2020 kom det ingen flere artikler. De som utaler seg i fasen er aktørene som utførte oppdraget. Aktørene er politimesteren og HVs kommunikasjonssjef.

Overgangen er tydelig fra periode 3 hvor vektere er en sterk part i konflikten, til periode 4 hvor de ikke er med i det hele tatt. Det er verdt å reflektere over hva som gjør at avisen ikke har tatt med vektere i avslutningen i periode 4. En underliggende større treghet som påvirker hvem mediene tar med kan påvirke valget. Vektere har ikke blitt anerkjent som en aktør i den større samfunnssikkerhetsdiskursen, og er en mulig grunn til hvorfor de ikke er intervjuet på avslutningen.

I denne fasen ser jeg hvordan de som utaler seg får definisjonsmakt over oppdraget og diskursen. De involverte aktørene får definisjonsmakt over hvor vellykket oppdraget har vært ettersom de selv evaluerer oppdraget. På denne måten kan aktørene, Forsvaret og politiet, sementere oppdragsløsningen som «riktig». Dette er med på å stabilisere den diskursive konflikten, og det oppstår en hegemonisk intervensjon. Det diskursive feltet og aktørens posisjon er relativt uforandret fra periode 1.

-Bistanden fra Heimevernet på Gardermoen har vært helt nødvendig for å gjennomføre en forsvarlig grensekontroll, og for å hindre smittespredning. Heimevernet har vært en viktig ressurs for politiet, og vi er svært takknemlig for jobben de har gjort, sier politimester Øystese. (Romerikes Blad, 8.04.20)

Her ser vi hvordan politimesteren definerer og evaluerer oppdraget, dette er også med på å gi politiet en sterk posisjon i mediediskursen. Politiet benytter i periode 4 en annen årsaksforklaring, som er redusert trafikk, og har dermed endret årsaksforklaring fra periode 3, som blir stående igjen som virkelighetsforståelsen.

-Trafikken på Oslo Lufthavn er nå nede på 5 prosent av normal aktivitet. Situasjonen er ikke lengre uoversiktlig, og politiet har god kontroll. Derfor har vi den siste uken nedskalert bistanden fra Heimevernet, og tirsdag 7. april termineres den helt, sier politimester Ida Melbo Øystese. (NTB, 7.04.20)

Her ser jeg hvordan politimesteren har endret årsaksforklaringen fra et legalistisk argument om prosedyrer, til en situasjonell forklaring der behovet ikke er det lengre. Videre blir politimesterens årsaksforklaring ikke utfordret.

Diskursordenen blir synlig og re-stabilisert

Overordnet avdekker jeg gjennom mitt datagrunnlag et diskurshierarki som blir tydelig gjennom mediediskursens perioder. Gjennom datagrunnlaget mitt ser jeg at politiet har en sterk posisjon i mediediskursen. Videre har Forsvaret en sterk posisjon, og blir pekt ut som politiets primære samarbeidspartner. Denne alliansen ble forsøkt utfordret i periode 3, men stabilisert igjen i periode 4. Slik jeg ser det gjennom et diskursivt perspektiv er politiets primære samarbeidspartner fortsatt Forsvaret etter denne konflikten. Videre er ikke selve diskursen rundt hvordan å løse kriser endret. Det legitime vil være å følge rutiner og prosedyrer. På tross av at den sivile bistandsinstruks er endret slik at Forsvarets bistand ikke skal fortrenge sivile ressurser, er politiets bistandsinstruks den samme. Gjennom periode 3 ser jeg at den ytre konteksten med flere permitterte i hele Norge skaper en legitimitet for vekternes krav. Det er altså en situasjon som forsøker å forandre hegemoniet og det oppstår en konflikt. Bistandsdiskursens treghet rundt hvem som har dominans i diskursen er så sterk at det blir ikke en endring i hegemoniet. Det ser ut til at politiets posisjon er så sterk at deres virkelighetsoppfatning ikke blir utfordret og det blir deres syn på kriseløsningen som blir stående som riktig til slutt.

Regjeringens rolle i mediediskursen

Jeg skal gjennom det følgende forklare og vise hvordan regjeringen blir bundet til oppdraget i mitt datagrunnlag. Gjennom analysen og funnene har jeg vist at regjeringen blir knyttet til oppdraget på Gardermoen. I starten av mediedekningen forankret ordføreren i Ullensaker kommune avgjørelsen om å bruke Forsvaret til justisministeren. På denne måten blir regjeringen holdt ansvarlig for hvordan oppdraget løses, og det blir viktig at avgjørelsen fremstår som hensiktsmessig.

Senere i mediedekningen ble argumentet «regjeringen prøver på alle bauger og kanter å holde hjulene i arbeidslivet i gang så godt som mulig, men dette er jo det stikk motsatte» brukt av NHO. På denne måten holdes regjeringen ansvarlig for å ikke ha stoppet eller endret oppdraget.

Regjeringen kan brukes av andre aktører for å forsterke sitt syn, noe som gjøres i første periode. Videre kan også regjeringen holdes ansvarlig for uhensiktsmessig oppgaveløsning, noe som skjer i tredje periode.

Regjeringens nye instruks for Forsvarets bistand til sivile aktører påpeker at Forsvarets bistand ikke skal fortrenge sivile ressurser. Dette har jeg gjennom analysen påpekt har skjedd på Gardermoen. I et diskursivt perspektiv er det interessant at regjeringen ikke påpeker at oppgaveløsning på Gardermoen fortrenge sivile ressurser. En mulig grunn til dette er at en slik uttalelse fra regjeringen kunne ha ført til at politiets oppgaveløsning der de benyttet Forsvaret hadde fått mindre legitimitet. Dette fordi den nye kontekstuelle rammen der regjeringen beskriver en norm for hva de mener er hensiktsmessig, ville kunne blitt påført den liknende situasjonen som politiet var i. Dette kunne ført til at politiets oppdragsløsning ville fremstått lite legitim.

En refleksjon i etterkant er at valget om å benytte bistand fra Forsvaret er påvirket av signaleffekten som uniformerte soldater gir. I mitt datagrunnlag er det mange som begrunner alvoret i situasjonen med Forsvarets tilstedeværelse. Fra et legitimitets-perspektiv kan det å tydelig begrunne Forsvarets bistand med signaleffekten og alvor i krisen ha gjort at flere i samfunnet ville hatt forståelse for valget.

Oppsummering mediediskursen

I første periode da HV bistod kommunen var det hegemoni. Det var enighet om å bruke HV, og ble legitimert i lys av at politikere ønsket strengere tiltak. Å bruke HV fremstod ikke som et hardt tiltak når politikere sammenliknet Norges tiltak med Danmark som hadde stengt landet. I nyhetsartiklene var det ingen synlig motstand mot å bruke Forsvaret.

I andre periode da privatpersoner reiste hjem bistod HV politiet med indre schengen-kontroll. Det er et hegemoni om at HV skal brukes, da det ikke er noen kritiske stemmer til om HV er riktig aktør til å brukes som bistand. Slik det fremkommer i nyhetsartiklene er det mange privatpersoner som uttrykker at HV signaliserer alvor i situasjonen, samtidig som HV behandler de godt og er hyggelige. Samtidig er det også privatpersoner som mener HV er passive og at de ikke gjør nok. Dette kan gjenkjennes som en diskursiv kamp om å innholdsutfylle hva HV signaliserer.

I tredje periode blir HVs bistand til politiet fremstilt som grunnen til at vektere blir permittert, og det er en antagonisme i diskursen. Det er en kamp om å vinne frem med sitt virkelighetssyn. Nokas som presenterer vekterne argumenterer med at de må permittere ansatte på tross av at de kunne utført oppgavene HV bistår politiet med. Vekterne argumenterer også med at de kjenner flyplassen best, men bruker ikke bistandsdiskursen ressurs om nærhetsprinsippet. Politiet henviser til prosedyrer og bistandsinstruksen, og bruker dermed bistandsdiskursen ressurs om legalitet.

I fjerde periode er fokuset i nyhetsartiklene at bistanden er avsluttet. HV og politiet er representert og får forme virkelighetssynet. Politiet begrunner avslutningen av bistandsoppdraget med at flytrafikken er redusert. Videre blir politimesteren sitert på at bistanden har vært vellykket og helt nødvendig. Det som skjer i den diskursen i nyhetsartiklene i fjerde periode kan kategoriseres som en hegemonisk intervensjon som er en stabilisering av diskursen etter en antagonisme, eller kamp.

7. Avsluttende diskusjon

På bakgrunn av funnene mine kommer jeg nå å peke på noen samfunnssikkerhetsutfordringer knyttet til den diskursive ordenen innenfor samfunnssikkerhet og beredskap i Norge. Funnene mine tyder på at det er en diskursiv orden som gir noen aktører økt legitimitet og påvirkningsmuligheter. I diskursen om hvem som skal trygge Norge tyder mine funn på at det er politiet som er den primære aktøren. I nyhetsartiklene fremstår det som at samfunnet gir politiet ansvaret for hvordan oppdraget blir løst. Samtidig ser jeg i funnene at regjeringen blir holdt ansvarlig for det samme oppdraget. På denne måten er regjeringens legitimitet for oppdraget også viktig for politiet. Videre tyder funnene på at politiets primære samarbeidspartner er Forsvaret når politiets ressurser ikke strekker til. Dette blir utfordret av vekterne underveis i mediedekningen.

Forsvarets posisjon som samarbeidsaktør

Forsvaret har en sterk posisjon i bistandsdiskursen og som sikkerhets- og beredskapsaktør. Jeg har gjennom litteratur vist at Forsvaret har hatt en helt bevisst strategi om å bistå det sivile samfunnet. Dette kom til syne gjennom blant annet den kalde krigen, der Forsvaret ønsket å legitimere økte forsvarsbudsjetter. Et annet eksempel er 22. juli som i ettertid blitt et tydelig skille på at det sivile samfunnet krever og forventer at Forsvarets ressurser skal være tilgjengelige.

Forsvaret posisjon som politiets samarbeidspartner er formalisert

I funnene og analysen har jeg vist at Forsvaret har fått til å bli en «go-to» ressurs. Med dette mener jeg at når politiet trenger ekstra ressurser, ber de i første omgang Forsvaret om bistand. Jeg har vist hvordan det i nyhetsartiklene i første og andre periode ikke stilles spørsmålstegn ved Forsvarets bistand. Larssen & Dyndal (2020b) poengterer også at verken media eller befolkningen stiller spørsmål ved bruken av Forsvaret og de antyder at Menstad-syndromet har mistet sin kraft. Jeg tolker at de bruker Menstad-syndromet om den generelle tilbakeholdenheten som har preget bistandsdiskursen etter Menstad-slaget i 1931.

I dag har Forsvaret en sterk posisjon i feltet, som også er formalisert gjennom bistandsinstruksen. Gjennom instruksen blir bistandsdiskursen virkelig, og får virkelige konsekvenser. Bistandsdiskursen er med på å forme hvordan politiet skal løse oppdrag der de trenger ekstra ressurser. Dette er en viktig materialisering av diskursen og Forsvarets posisjon.

For politiet som er legalistisk styrt, kan bistandsinstruksen virke begrensende. Fra et diskursivt-perspektiv er det hensiktsmessig å stille seg spørsmålet om en så sterk posisjon påvirker handlingsmuligheter. I diskurs-teorien tok jeg opp hvordan innarbeidede tankemåter og logiske forklaringer er med på å forme hva vi tenker er mulig, og dermed også påvirker hvilke handlingsmuligheter vi vurderer.

Forsvarets sterke posisjon kan redusere handlingsmuligheter, dette gjennom at beslutningstakere ikke like aktivt vurderer alternative aktører. Hvis bistandsdiskursen er så sterk kan det påvirke at politiet instinktivt ber Forsvaret om bistand, uten å vurdere andre muligheter. I den nye bistandsinstruksen for sivile aktører er det presisert at Forsvarets bistand ikke skal fortrenge sivile ressurser. Den sivile bistandsinstruksen ble til under konflikten som oppstod i etterkant av at politiet fikk bistand fra Forsvaret på Gardermoen. Ettersom instruksen krever at bistanden fra Forsvaret ikke fortrenger sivile ressurser som kunne gjort den samme jobben reflekterer jeg over om instruksen kan ha blitt påvirket av konflikten på Gardermoen. Jeg har ikke samlet inn data med hensikt å besvare dette spørsmålet, men ser at konflikten kan ha hatt en påvirkningseffekt på instruksen. Dette er en problemstilling som kan forskes videre på i et diskursivt perspektiv.

Når kommune fikk bistand til å løse sitt oppdrag på Gardermoen var det ikke protester, men likevel er det den sivile bistandsinstruksen formalisert til å ikke fortrenge sivile ressurser. Det er interessant at sivile aktører som har behov for bistand blir formalisert gjennom instruks til å vurdere sivile ressurser før Forsvaret, men ikke politiet. Instruksen for Forsvarets bistand til politiet er uforandret. Dette er med på å opprettholde det sterke samarbeidet mellom Forsvaret og politiet. Et sterkt samarbeid mellom Forsvaret og politiet kan ha en slagside. Samarbeidet kan fra et diskursivt perspektiv fungere som en hvilepute slik at politiet ikke tenker bredere i sin oppgaveløsning. På denne måten kan andre aktører som kan utføre oppdraget hensiktsmessig, effektivt og legalt bli utelatt av politiet. Dette kan føre til at oppdraget ikke har god oppslutning og til at oppdragsløsning fremstår lite legitimt. I teorikapittelet om diskursanalyse forklarte jeg hvordan Thomas-teoremet beskriver at oppfatningen vår ikke trenger å være sann for å få konsekvenser. I dette tilfellet trenger ikke det være sant at Forsvarets bistand er den beste løsningen, men det er nok at vi tror at det er en god løsning for at det skal få virkelige konsekvenser. I bistandsdiskursen kan vi se virkelige konsekvenser gjennom bistandsinstruksen og at Forsvaret bistod politiet på Gardermoen.

Vekternes posisjon i diskursordenen

Ved bistandens avslutning i mediediskursen blir ikke vekternes syn representert. Det fremkommer i funnene at vekternes har en lavere posisjon i den diskursive ordenen, enn Forsvaret som samarbeidspartner. Dette kommer frem gjennom blant annet at politimesteren forklarer at vekterne hadde vært aktuell å vurdere om Forsvaret ikke kunne bistå. Videre blir vekternes posisjon i den diskursive ordenen enda mer sementert gjennom at de ikke får plass i mediedekningens siste periode der avslutningen og evalueringen av oppdraget skjer.

Kriser krever nye løsninger

I analysen min belyser jeg politimesterens endringer i hennes begrunnelse på hvorfor vektere ikke bistod. Politimesteren sier først at det ikke er åpning for vekterbistand med tanke på hvordan man kan spørre om bistand. Senere i begrunnelsen kommer det frem at om ikke Heimevernet kunne stilt opp, ville det vært aktuelt å be vektere om bistand. Videre begrunnes det med at det er ikke praksis å bruke vektere til dette, og at Forsvaret er politiets primære samarbeidspartner. Politimesteren peker på at det ikke er vanlig handlemåte å bruke andre til å få bistand. Dette står i kontrast til hva Larssen og Dyndal peker på når de forklarer at krisehåndtering går langt utenfor ansvar som ligger til politiet og Forsvaret (Larssen & Dyndal, 2020b, s. 20). Et annet poeng er at kriser kjennetegnes med blant annet høy grad av usikkerhet og tidsnød, noe det var i oppstarten av bistandsoppdraget. Det at politimesteren tar et valg om å få tak i ressurser raskt fra Forsvaret i en periode der det var tidsnød er forståelig, men senere i periode 3 og 4 var det ut ifra et eksternt ståsted ikke den samme tidsnøden eller usikkerheten.

I et større samfunnsmessig kriseperspektiv kan Forsvarets posisjon i diskursen få uheldige konsekvenser. Et kjennetegn ved kriser er at krisen ikke kan løses med vanlig drift, og at krisen krever svært mye av kapasiteten og kompetansen til den aktøren som i utgangspunktet har ansvaret. Og at krisen må løses på annen måte en man vanligvis gjør. Derfor er det et tankekors at politimesteren i begrunnelsen på hvorfor hun velger Forsvaret, begrunner det med at det er vanlig praksis. På den andre siden kan innovasjon under en krise være risikabelt siden konsekvensene av nye løsninger ikke er grundig vurdert.

Covid-19 krisen var en ny type krise for Norge, en pandemi. Likevel er det ikke helt nytt at Norge rammes av en pandemi, som svineinfluensaen i 2009. Denne hadde ikke like store konsekvenser og det ble ikke erklært krise i Norge. På tross av det er ny krise, beskrev

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) allerede i en rapport i 2019 noen måneder før krisen oppstod at de største truslene Norge sto ovenfor var pandemi og legemiddelmangel (DSB, 2019).

Korona-kommisjonens rapport (NOU2021:6) som har evaluert regjeringens innsats, kritiserer koordineringen og kommandolinjene i krisehåndteringen. De peker på at koordineringen og kommandolinjene ikke fungerer til det uforutsette og unormale. Videre beskriver rapporten at krisestyringen var for tilfeldig og kaospreget. I en kaos-tilstand er det vanskeligere å finne løsninger på en krise. Kriser kan ofte ikke sammenliknes med noen liknende situasjoner, og setter derfor større krav til nytekning (Larsen & Dyndal, 2020b).

Stormer når samfunnet opplever at deres legitime krav blir overkjørt

Jeg skal nå sammenlikne noen av hovedtrekkene ved de permitterte vekterne på Oslo Lufthavn og Menstadslaget. Intensjonen med generaliseringen er å se på kjennetegn ved konfliktene. Under Menstad-slaget som jeg har beskrevet i bakgrunnskapitlet truet regjeringen med å bruke militære styrker mot borgere i fredstid, som for mange hadde *legitime* krav fordi de var dårlig behandlet. De streikende arbeiderne fikk ikke mulighet til å påvirke sine arbeidsvilkår. I konflikten på Gardermoen førte Forsvarets bistand til politiet at vektere ble permittert, og deres argumentasjon og forsøk på å påvirke deres arbeidsvilkår ikke ble hørt. Vekterne forsøkte gjennom argumentasjon å endre på bistandsoppdraget, slik at vekterne kunne gjøre jobben Forsvaret hadde «tatt» fra dem. Arbeidsvilkårene de forsøkte å endre på er altså å gå fra å være permittert på grunn av Forsvarets bistand til å ha en jobb. Under Menstadslaget i 1931 påvirker den kontekstuelle rammen misnøyen med bruken av Forsvaret. Den større kontekstuelle rammen er et stort internasjonal økonomisk krakk fra 1929. Den kontekstuelle rammen under Forsvarets bistand til politiet på Gardermoen er den økende permitteringen i Norge, og regjeringens forsøk på å holde arbeidslivet i gang. Vekterne på Gardermoen kan beskrives som en arbeiderklasse, ettersom de ikke eier sine egne produksjonsmidler og ikke er arbeidsgiver (Fivelsdal, 200). Det som går igjen i begge konfliktene er at Forsvaret blir brukt mot arbeidsklassen og at bistanden hemmer arbeidsklassens sine muligheter til å påvirke arbeidsvilkår.

Jeg har forsøkt gjennom masteroppgaven å peke på situasjoner og trekk som kan påvirke oppslutningen rundt Forsvarets bistand til politiet. Jeg anerkjenner at Forsvaret er en stor ressurs for samfunnet, og jeg ønsker at de offentlige institusjonene skal fortsette å ha bred

oppslutning. Fordi politiets og Forsvarets tillit blant samfunnet er viktig for at demokratiet skal oppleves legitimt og bestå.

Forsvaret har gjennom flere år opparbeidet seg som en samfunnssikkerhetsaktør som bistår det sivile samfunnet. Noe av grunnen til dette kan være at det i etterkrigstiden var et ønske om å *legitimere* den betydelige pengebruken på militært forsvar (Bjerga, 2019). Som jeg beskrev i bakgrunnskapitlet var 30 % av samfunnet på det meste en del av totalforsvaret og i begynnelsen av 1970 gikk 13 % av statsbudsjettet til Forsvaret. Gjennom at Forsvaret kunne støtte det sivile samfunnet i en allmenntilgjengelig bruk, ved eksempelvis naturkatastrofer og ved gjennomføring av store arrangementer kunne *oppslutning* om Forsvaret i befolkningen økes. De siste årene er «Totalforsvars-begrepet» modernisert, og det skal fokuseres på gjensidig støtte. Gjennom funnene mine har jeg vist at Forsvarets bistand blir legitimert med gjensidig støtte. Videre har jeg vist at forsøket på å legitimere Forsvarets budsjetter gjennom bistand til det sivile ha motsatt effekt. Bistanden kan også føre til at konflikter oppstår, spesielt når arbeiderklassen sine arbeidsvilkår står på spill.

Oppsummering

I masteroppgaven har jeg presentert relevant teori om legitimitet og knyttet legitimitet opp mot politiets autoritet. Legitimitet er viktig for at politiet skal utføre dets samfunnsoppdrag med minst mulig makt. Deretter har jeg vist utviklingstrekk i bistanden fra Forsvaret til politiet og hvordan dette har formet den nåværende bistandsdiskursen. Deretter har jeg gjennom metodekapitlet vist hvordan jeg har gått frem for å diskursivt analysere nyhetsartikler og kommet frem til kvalitative funn.

Gjennom resultatkapitlet har jeg vist hvordan diskursen i nyhetsartiklene har kommet til syne. Jeg har vist hvordan ulike diskursive ressurser (eller kjennetegn) brukes i de ulike periodene. De to diskursive ressursene, legalitet og gjensidig støtte, blir stående igjen som viktig i mediediskursen. Videre har jeg knyttet diskursen i media til legitimitet. Politiet har valgt å bruke Forsvaret og privatpersoner på reise mener at Forsvaret signaliserer alvor. Dette kan fremkomme av at Forsvaret ikke er vanlig å se for privatpersoner i hverdagen. Videre opplever privatpersoner å bli behandlet bra av Forsvaret og Forsvaret blir beskrevet som hyggelige. Samtidig er det noen som mener at Forsvaret gjør en dårlig jobb fordi de er passive. Legitimitetsteori forklarer at det er viktigere med like verdier enn teknisk

kompetanse. Denne teorien overført til mine funn vil si at det er viktigere at Forsvaret behandler privatpersoner godt, enn om Forsvaret blir beskrevet som passive i deres arbeidsmåte.

I analysens siste del ble det synlig at det foreligger en diskursorden med politiet på toppen. Politiet har stor definisjonsmakt og blir lite utfordret av mediene og samfunnet i deres oppdragsløsning. Mine funn tyder på at politiets primære samarbeidspartner i kriser er Forsvaret. Overordnet er det samfunnsøkonomisk å bruke samfunnets totale ressurser på en god måte, og å få til et godt samarbeid mellom Forsvaret og politiet. Tidligere har bistandsdiskursen lidd av Menstad-syndromet. Med dette mener jeg at Forsvaret har vært en ressurs som samfunnet har vegret seg for å bruke mot egen befolkning. Etter 22. juli har både regelverket og praksisen for å benytte seg av Forsvaret endret seg. På Gardermoen under den innledende covid-19 krisen tyder mine funn på at sivile ressurser som kunne gjort Forsvarets oppdrag ble fortrent. En sterk diskursorden kan ha bidratt til at Forsvaret ble vurdert, og ikke vekterne. Mine funn tyder også på at vekterne ikke blir anerkjent som en ressurs i bistandsdiskursen. Under konflikten hadde de lite påvirkningskraft på oppdragsløsningen.

Min masteroppgave har belyst hvilke kjennetegn bistandsdiskursen har og hvilke kjennetegn som kom til syne i mediediskursen. Videre har oppgaven vist utviklingen i mediediskursen og avdekket en diskursorden. Dette området er fortsatt ikke godt nok dekket. Forslag til temaer som kan forskes på for å belyse området bedre er andre kriser der Forsvaret har bistått politiet, og forske på hvilke argumenter som brukes for å legitimere bistanden. Dette kan avdekke hva som står sterkt i diskursen over tid, og om samfunnet aksepterer denne bruken av Forsvaret. Et annet hull i forskningen som kan belyses er politiets betydning i den hegemoniske diskursen og betydningen av politiets stemme i den offentlige debatten.

Litteraturliste

- Justis- og beredskapsdepartementet, (1995). *Lov om politiet (politiloven)* Avd I 1995 Nr. 16.
- Bistandsinstruksen. (2017). *Instruks om Forsvarets bistand til politiet (bistandsinstruksen)* 16. juni 2017 nr. 789.
- Bjerga, K. I. (2019). Forsvarets bistand til politiet. I P. M. Norheim-Martinsen (Red.), *Det nye totalforsvaret*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Bjerga, K. I. & Håkenstad, M. (2013). «Hvem eier krisen? Politi, forsvar og 22. juli». I T. Heier & A. Kjølberg (Red.), *Mellom fred og krig: Norsk militær krisehåndtering*. Universitetsforlaget.
- Boin, A., Hart, P. t., Stern, E. & Sundelius, B. (2019). *The politics of crisis management - Public Leadership under Pressure*. Cambridge University Press.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- DSB. (2019). *Hva er de mest alvorlige hendelsene som kan ramme Norge?* Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Hentet 02. juni 2021 fra <https://www.dsb.no/reportasjearkiv/hva-er-de-mest-alvorlige-hendelsene-som-kan-ramme-norge/>
- Eggebø, H. (2019, 15.02.2021). Tematisk analyse - metodeartikkelen som løyser alt. Hentet 10. mai 2021 fra <http://helgaeggebo.no/tematisk-analyse-metodeartikkelen-som-loyser-alt/>.
- Ellefsen, B. (2020). *Statens pansrede neve*. Hentet 15. juni 2021 fra <https://www.politihogskolen.no/om-oss/politiutdanning-hundre-ar/finn-publikasjoner/artikler-politiutdanningen-hundre-ar/statens-pansrede-neve/>
- Endregard, M. (2020). Totalforsvaret - samfunnet i væpnet konflikt. I A. K. Larssen & G. L. Dyndal (Red.), *Strategisk ledelse i krise og krig - Det norske systemet*. Universitetsforlaget.
- Eriksen, J. (2017). *Krise- og beredskapsledelse - Teamtrening*. Cappelen Damm AS.
- Espenes, Ø. (2020). Forsvarets bistand til politiet: Legalt grunnlag, instruks og utfordringer. I *Strategisk ledelse i krise og krig*. Universitetsforlaget.
- etikkom.no. (2020). *De nasjonale forskningsetiske komiteene*. Hentet 29. mars 2020 fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/a.-forskning-samfunn-og-etikk/>

- Fassin, D. (2013). *Enforcing Order: An ethnography of urban policing*. Polity Press.
- Fimreite, A. L., Lango, P., Læg Reid, P. & Rykkja, L. H. (2011). *Organisering, samfunnssikkerhet og krisehåndtering*. Universitetsforlaget.
- Finstad, L. (2014). Det konfliktfylte politiarbeidet. I P. Larsson, H. O. I. Gundhus & R. Granér (Red.), *Innføring i politivitenskap* (Bd. 1, s. 229-254). Cappelen Damm As.
- Fivelsdal, E. (Red.). (2000). *Max Weber: Makt og byråkrati*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Forskningsetisk veileder for internett*. (2021). Hentet 02. juli 2021 fra <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetisk-veileder-for-internettforskning/>
- Forskrift om Forsvarets bistand til aktører med ansvar for samfunnssikkerhet under koronapandemien* (FOR-2020-03-20-367). (2020). Helse- og omsorgsdepartementet.
- Forsvaret.no. (2021a). *Forsvaret og koronaviruset*. Hentet 28. juli 2021 fra <https://www.forsvaret.no/aktuelt-og-presse/aktuelt/koronaviruset-og-forsvaret>
- Forsvaret.no. (2021b). *Om Heimevernet*. Hentet 29.07.2021 fra <https://www.forsvaret.no/heimevernet/om-heimevernet>
- Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet. (2018). *Støtte og samarbeid: En beskrivelse av totalforsvaret i dag*. Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet.
- Gautun, H. (2012). *Først på stedet - Vakt- og sikkerhetsbransjens rolle 22. juli 2011*. Fafo-rapport 2012:43.
- Glomseth, R. & Aarset, M. V. (2020). Politiets sentrale og lokale ledelse i krisehåndtering. I A. K. Larssen & G. L. Dyndal (Red.), *Strategisk ledelse i krise og krig*. Universitetsforlaget
- Heieraas, B. O. (2020). Bajonetter til innvortes bruk: sivil-militære relasjoner i et historisk perspektiv. I A. K. Larssen & G. L. Dyndal (Red.), *Strategisk ledelse i krise og krig - det norske systemet*. Universitetsforlaget AS.
- Hitching, T. R., Nilsen, A. B. & Veum, A. (Red.). (2011). *Diskursanalyse i praksis - Metode og analyse* (1. utgave, 3. opplag 2018. utg.). Høyskoleforlaget.
- Jackson, J., Bradford, B., Stanko, B. & Hohl, K. (2013). *Just authority? Trust in the police in England and Wales*. Routledge.
- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori?: nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Johansen, N. B., Ugelvik, T. & (red.), K. F. A. (2013). *Krimmigrasjon? Den nye kontrollen av de fremmede*. Universitetsforlaget.

- Johansen, S. R. (2019). «Nød kjenner ingen rett»? Totalforsvar, beredskapsrett og folkerett. I P. M. Norheim-Martinsen (Red.), *Det nye totalforsvaret*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode* (11. opplag 2019. utg.). Roskilde Universitetsforlag. Samfunnslitteratur.
- Kjølborg, A. (2013). Hva er krisehåndtering? I T. Heier & A. Kjølborg (Red.), *Mellom fred og krig*. Universitetsforlaget.
- Larssen, A. K. & Dyndal, G. L. (2020a). Epiolog: Om handlingspinsippet, «gråsonekriser» og korona. I A. K. Larssen & G. L. Dyndal (Red.), *Strategisk ledelse i krise og krig*. Universitetsforlaget.
- Larssen, A. K. & Dyndal, G. L. (Red.). (2020b). *Strategisk ledelse i krise og krig*. Universitetsforlaget.
- Lindgren, S. (2011). Tekstanalyse. I K. Fangen (Red.), *Mange ulike metoder*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Lomell, H. M. (2014). Polisær virksomhet utenfor politiet. I P. Larsson, H. O. I. Gundhus & R. Granér (Red.), *Innføring i politivitenskap* (Bd. 1, s. 255-272). Cappelen Damm As.
- Meld. St. 5 (2020-2021) - *Samfunnssikkerhet i en usikker verden*. (2020). J.-o. beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-5-20202021/id2770928/?ch=4>
- Meld. St. 29 (2011-2012). *Samfunnssikkerhet*. J.-o. beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-29-20112012/id685578/>
- Myndighetenes håndtering av koronapandemien - Rapport fra Koronakommisjonen*. (NOU 2021: 6). <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2021-6/id2844388/?ch=1>
- Neumann, I. B. (2017). *Mening, Materialitet, Makt: En innføring i diskursanalyse*.
- Norheim-Martinsen, P. M. (Red.). (2019). *Det nye totalforsvaret* (1. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- NOU 2012:14. (2012). *Rapport fra 22. juli-kommisjonen*. Oslo: Statsministeren.
- Politidirektoratet. (2020). *PBS 1 - politiets beredskapssystem del 1* Politidirektoratet. <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/pbsi.pdf>
- Regjeringen. (2017). *Ny bistandsinstruks trer i kraft i dag*. Forsvarsdepartementet & Justis- og beredskapsdepartementet.
- Regjeringen. (2020a). *Evne til forsvar - vilje til beredskap Langtidsplan for forsvarssektoren* (Prop. 14 S (2020-2021)). <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-14-s-20202021/id2770783/?ch=1>

- Regjeringen. (2020b). *Ny forskrift for hvordan sivile myndigheter kan be Forsvaret om bistand*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-forskrift-for-hvordan-sivile-myndigheter-kan-be-forsvaret-om-bistand/id2694353/>
- Regjeringen.no. (2021). *Tidslinje: myndighetenes håndtering av koronasituasjonen*. Hentet 10. juli 2021 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/Koronasituasjonen/tidslinje-koronaviruset/id2692402/>
- Simonsen, S. (2020). Regjeringen og Forsvarets rettslige handlerett og handleplikt i nasjonale kriser. I A. K. Larssen & G. L. Dyndal (Red.), *Strategisk ledelse i krise og krig*. Universitetsforlaget.
- Spurkland, K. (2019). *Forsvarets bistand til politiet - En studie av de rettslige rammene for operative bistand fra Forsvaret til politiet* (Publikasjonsnr. 158) [Universitetet i Oslo].
- Svennevig, J. (2020). *Språklig samhandling - Innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse*. Cappelen Damm As.
- Thomassen, G. (2013). Corruption and trust in the police: A cross-country study. *European Journal of Policing Studies*, 1(2), 152-169.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Weisæth, L. & Kjaserud, R. (2007). *Ledelse ved kriser*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Aalberg, T. & Elvestad, E. (2012). *Mediesosiologi*. Det norske samlaget.
- Aas, K. F. (2006). Ta vare på deg selv, lommeboka, mobilen og dine venner. I T. H. Eriksen (Red.), *Trygghet* (s. 73-95). Universitetsforlaget.

Oversikt over nyhetsartikler brukt i analysen

Nyhetsartiklene er sortert etter dato for å følge den kronologiske rekkefølgen de ble presentert i den offentlige debatten.

PERIODE 1

VG, 14.03.2020: BER OM HV-HJELP PÅ GARDERMOEN

NTBtekst, 14.03.2020: Heimevernet bistår på Gardermoen

Dagbladet TV, 14.03.2020: Derfor er Heimevernet på Gardermoen

NTBtekst, 14.03.2020: Heimevernet bistår i arbeidet med å nekte utlendinger innreise på Gardermoen

TV2 Play, 14.03.2020: HV bistår i grensekontroll på Gardermoen

NTBtekst, 14.03.2020: Heimevernet bistår i arbeidet med å nekte utlendinger innreise på Gardermoen

NTBtekst, 14.03.2020: Heimevernet bistår i arbeidet med å nekte utlendinger innreise på Gardermoen

NTBtekst, 14.03.2020: Heimevernet bistår i arbeidet med å nekte utlendinger innreise på Gardermoen

VGTV, 14.03.2020: Slik jobber Heimevernet på Gardermoen

PERIODE 2

Telen, 16.03.2020: -Jeg ble sjokkert

Romerikes Blad, 16.03.2020: Passasjerene på Gardermoen blir møtt av militære

Romerikes Blad, 16.03.2020: Virusfast i Tyrkia

Romerikes Blad, 17.03.2020: -Det blir dyrt. Det er helt sikkert

Romerikes Blad, 18.03.2020: -Vi måtte ha hjelp

Finnmarken, 19.03.2020: -Det er rene spøkelsesbyen

Finnmark Dagblad, 19.03.2020: -Det er rene spøkelsesbyen

Jarlsberg, 19.03.2020: -Var ikke alternativer

Fremover, 19.03.2020: Klar for korona-oppdrag

Nordlys, 19.03.2020: Gjør seg klare til korona-oppdrag

Harstad Tidende, 19.03.2020: Jorunn Heidi kom fra Gana – og havnet på karantenehotell

Morgenbladet, 20.03.2020: Roma, lukket by

Brønnøysunds Avis, 20.03.2020: Pensjonistkolen møtt av HV

Aftenposten, 20.03.2020: Soldatene ble sendt hjem, de reisende ble satt i karantene

Hallingdølen, 21.03.2020: Takk for sist
Telemarksavisa, 21.03.2020: -Vi bare gikk rett ut
Sandefjords Blad, 21.03.2020: -Det er hårreisende
Finansavisen, 21.03.2020: Kamp mot en usynlig fiende
Tønsberg Blad 23.03.2020: -Det er hårreisende
NTBtekst, 24.03.2020: Grensekontrolloppdraget til Heimevernet forlenges
Nynorsk Pressekontor, 24.03.2020: Grensekontrolloppdraget til Heimevernet blir forlenget
Agder Flekkefjords Tidende, 25.03.2020: Ferie med sprit på gelenderet
Dagsavisen, 26.03.2020: HV bistår politiet
Frostingen, 26.03.2020: «Alle» skal hjem

PERIODE 3

NTBtekst, 26.03.2020: Vektene ble permitterte da HV inntok Gardermoen
P4, 26.03.2020: Vektene permittert da HV inntok Gardermoen
Rana Blad, 26.03.2020: Måtte se årets høydepunkt bli avlyst
Telemarksavisa, 26.03.2020: Jeg heter Julie
P4, 26.03.2020: Vektene permittert da HV inntok Gardermoen
NTBtekst, 26.03.2020: Vektene ble permittert da HV inntok Gardermoen
NTBtekst, 26.03.2020: Vektene ble permittert da HV inntok Gardermoen
Nynorsk Pressekontor, 26.03.2020: Vektarar vart permitterte då HV kom til Gardermoen
Romerikes Blad, 27.03.2020: 106 ansatte er allerede permittert, men det kommer flere i dagene som kommer
Folkebladet, 27.03.2020: Siste nytt om koronakrisen
Halden Arbeiderblad, 27.03.2020: Folk i karantene daglig
Finansavisen, 27.03.2020: Holder liv i spøkelsesby
NTB Tema, 27.03.2020: (Uke 14 – reise) De siste reisende
Aftenposten, 28.03.2020: Risikovurdering: Drastiske tiltak kan være nødvendig til mars 2021
VG, 29.03.2020: Som en spøkelse-flyplass
Haugesunds Avis, 03.04.2020: De siste reisende
Østlandets Blad, 03.04.2020: De siste reisende
Sarpsborg Arbeiderblad, 04.04.2020: De siste reisende
Glåmdalen, 04.04.2020: De siste reisende
Tønsbergs Blad, 04.04.2020: De siste reisende
Avisa Nordland, 04.04.2020: De siste reisende

Vårt Land, 07.04.2020: Prima Sekunda, Afrika

PERIODE 4

NTBtekst, 07.04.2020: Heimevernet avslutter sin bistand på Oslo lufthavn

Nynorsk pressekontor, 07.04.2020: Heimevernet avsluttar oppdraget sitt på Oslo Lufthamn

Romerikes Blad, 08.04.2020: Samarbeidet avsluttes

Vedlegg 1.

Oversikt over excel-ark brukt i analysearbeidet.

Id	Navn ark	Dato	Type ark	Genre	Ekstend. beskrivelse	Antakelser	Heisnoter	Aktuelisator
1	Storve grevsnene	14.03.2020	Landsdekkende VG	Order - Ullensaker kommune	Ryddingen nye instruks, kapasitet, deres taking for å sikre nasjonale interesser.			Best on bistand fra forsvaret for å stanse alle utlendings
2	Bistand går fra	14.03.2020	Landsdekkende	Order - SHVI Utbygning og Raymond Johansen	Storve grevsnene, kontrollen ved norske flyplasser, smittet, handel, Raymond Johansen og SHVI Utbygning vil ha strengere tiltak.			Peaker til drøninge, de har riktig virkelighetsforståelse.
3	Ullensaker 1	14.03.2020	Landsdekkende	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Best/Bistand til Ullensaker kommune.			Hege virklig av denne praksisen.
4	Ullensaker 2	14.03.2020	Landsdekkende	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Best/Bistand til Ullensaker kommune, håndtvege reglene			Raymond Johansen vil stanse grevsnene som Danmark.
5	Ullensaker 2	14.03.2020	Landsdekkende	Ullensaker - Nora Prestaaen pressevakt	Hemmerne bistår Ullensaker kommune, tiltak, Politiet og aviser bistår Raymond Johansen har bedt Norge om å stanse grevsnene som Danmark			Raymond Johansen har bedt Norge om å stanse grevsnene som Danmark
6	Ullensaker 2	14.03.2020	Landsdekkende	Ullensaker - Nora Prestaaen pressevakt	Hemmerne bistår Ullensaker kommune, tiltak, Politiet og aviser bistår Raymond Johansen har bedt Norge om å stanse grevsnene som Danmark			Alle utenlandske statsborgere blir hjemvist å returnere, om sy
7	Begynnere å bli kritikk for tiltakene	16.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Nora Prestaaen pressevakt og Hv kommunikasjonsstift F. (Frasagelse blir merkt av miljøene på Gardermoen, bistår Ullensaker kommune.	Null korona beredskap, kontroll og beredskap, forklart alvorlig for av frakter like hvor helsemyndighetene har vært. Sovet time klammer arbeidet i Oslo og arbeidsregne med en			Alle utenlandske statsborgere blir hjemvist å returnere, om sy
8	Godt samarbeid, men vil ha komprom	16.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Nora Prestaaen pressevakt og Hv kommunikasjonsstift F. (Frasagelse blir merkt av miljøene på Gardermoen, bistår Ullensaker kommune.	Hverdagen på Ullensaker, "handikart" med nye data, reduksjon fra sarten, innreise/vilddrone, bistand.			Mer oppstyr på Gardermoen hvor HV vil, ikke kritikk for et godt samarbeid i karantene søknad ingen har synspunkt
9	Tilbaket av HV, godt samarbeid	16.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Nora Prestaaen pressevakt og Hv kommunikasjonsstift F. (Frasagelse blir merkt av miljøene på Gardermoen, bistår Ullensaker kommune.	Spasja har samarbeid, strengere restriksjoner enn Norge, portofolud, karantene venter i Norge			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
10	Godt samarbeid, men vil ha komprom	16.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Nora Prestaaen pressevakt og Hv kommunikasjonsstift F. (Frasagelse blir merkt av miljøene på Gardermoen, bistår Ullensaker kommune.	Spasja har samarbeid, strengere restriksjoner enn Norge, portofolud, karantene venter i Norge			Mer oppstyr på Gardermoen hvor HV vil, ikke kritikk for et godt samarbeid i karantene søknad ingen har synspunkt
11	Tilbaket av HV, godt samarbeid	16.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Nora Prestaaen pressevakt og Hv kommunikasjonsstift F. (Frasagelse blir merkt av miljøene på Gardermoen, bistår Ullensaker kommune.	Spasja har samarbeid, strengere restriksjoner enn Norge, portofolud, karantene venter i Norge			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
12	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
13	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
14	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
15	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
16	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
17	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
18	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
19	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
20	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
21	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
22	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
23	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
24	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
25	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
26	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
27	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
28	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
29	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
30	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
31	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
32	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
33	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
34	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
35	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
36	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
37	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
38	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
39	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
40	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
41	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
42	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
43	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
44	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
45	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
46	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
47	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
48	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
49	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
50	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
51	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark
52	Ullensaker 1	19.03.2020	Lokalavis	Ullensaker - Per Gunnar Grodberghaugen kommunikasjonsstift	Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark			Ullensaker vil stanse grevsnene som Danmark